uponor

Vuosikertomus 2016

Tärkeitä päivämääriä vuonna 2017

Yhtiökokous

Uponor Oyj:n yhtiökokous pidetään maanantaina 20.3.2017 klo 15.00 alkaen Helsingin Messukeskuksessa osoitteessa Messuaukio 1, Helsinki.

Tilinpäätöstiedote vuodesta 2016	13.2.	klo 8.00
Vuoden 2016 tilinpäätös	13.2.	-
Yhtiökokous	20.3.	klo 15.00
Osingonmaksun täsmäytyspäivä	22.3.*	-
Osingonmaksupäivä	29.3.*	-
Osavuosikatsaus tammi-maaliskuu	3.5.	klo 14.00
Osavuosikatsaus tammi-kesäkuu	25.7.	klo 8.00
Osavuosikatsaus tammi-syyskuu	27.10.	klo 8.00

*hallituksen ehdotus

Uponorin sijoittajasuhteet

Tiedustelut

Sähköposti: ir@uponor.com

Tapaamispyynnöt

Päivi Dahlqvist, johdon assistentti
Puh. 020 129 2823
paivi.dahlqvist@uponor.com

Muut yhteydenotot

Riitta Palomäki, talousjohtaja
20.3.2017 saakka
Puh. 020 129 2822
riitta.palomaki@uponor.com

Maija Strandberg, talousjohtaja
21.3.2017 alkaen (vastaa IR-kysymyksiin 3.5. alkaen)
maija.strandberg@uponor.com

Tarmo Anttila, viestintäjohtaja
Puh. 020 129 2852
tarmo.anttila@uponor.com

Osakkeenomistajien tiedustelut

Sähköposti: legal@uponor.com

Reetta Härkki, päälakimies
Puh. 020 129 2835
reetta.harkki@uponor.com

Osoitteenmuutokset

Osakkeenomistajan pitää ilmoittaa muuttuneet osoitetietonsa siihen pankkiin, jossa osakkeenomistajalla on arvo-osuustili, tai muussa tapauksessa Suomen Arvopaperikeskuksen ylläpitämään yhtiön osakasluetteloon.

Tiedonantopolitiikka

Uponorin tiedonantopolitiikasta löydät lisätietoja verkkosivuiltamme osoitteesta http://sijoittajat.uponor.fi > IR-politiikka.

Julkaisut

Yhtiön tilinpäätös julkaistaan verkossa suomen- ja englanninkielisenä. Sitä ei postiteta tilaajille vaan se on saatavana yhtiön sijoittajasivuilla osoitteessa http://sijoittajat.uponor.fi > IR-aineisto ja uutiset > Raportit ja esitykset. Myös osavuosikatsaukset ja yhtiötiedotteet julkaistaan yhtiön sijoittajasivuilla suomen- ja englanninkielisinä.

Voit tilata Uponorin sijoittajatiedotteet verkosta osoitteesta http://sijoittajat.uponor.fi > IR-aineisto ja uutiset > Tilauspalvelu. Samassa paikassa voit myös muuttaa yhteystietojasi tai peruuttaa tilauksesi.

Voit seurata Uponorin IR-uutisia myös Twitterissä (@UponorGroup), LinkedInissä sekä Android- ja iOS-mobiililaitteisiin ladattavalla Uponor IR -sovelluksella.

Viestintäosaston yhteystiedot
Uponor Oyj, Viestintä
PL 37, Äyritie 20, 01511 Vantaa
Puh. 020 129 2854
Fax 020 129 2841
Sähköposti: tiedotus@uponor.com

Uponor lyhyesti

Uponor on johtava kansainvälinen yhtiö, joka tarjoaa tuotteita ja ratkaisuja turvalliseen veden jakeluun, energiatehokkaaseen lämmitykseen ja viilennykseen sekä luotettavaan yhdyskuntatekniikkaan.

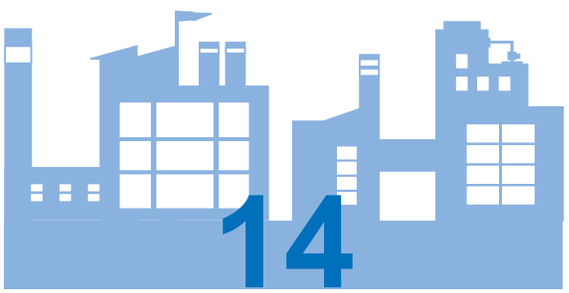
3 900

sitoutunutta työntekijää 30 maassa

1,1

miljardin euron liikevaihto vuonna 2016

14

tehdasta

Tuotteita myydään **100** maassa

Uponorin liiketoiminta on jaettu kolmeen segmenttiin: Talotekniikka – Eurooppa, Talotekniikka – Pohjois-Amerikka ja Uponor Infra. Nämä palvelevat asunto-, teollisuus-, liike- ja julkisrakentamisen sekä kunnallistekniikan ja ympäristörakentamisen segmenttejä.

Uponorin brändi, ihmiset, arvot sekä visio ja missio muodostavat Uponorin maailmanlaajuisen toiminnan perustan. Liiketoimintasegmenttien kohtaamat haasteet muistuttavat enenevässä määrin toisiaan, mihin Uponor vastaa vahvistamalla segmenteille yhteisiä tekijöitä, kuten esimerkiksi yhteiset teknologiat ja avainasiakashallinta.

100 vuotta innovaatiota

Uponor juhlistaa 100-vuotista taivaltaan vuonna 2018. Uponorin tarina alkaa vuonna 1918, jolloin Aukusti Asko-Avonius perusti puusepänverstaan Lahteen. Verstas kasvoi nopeasti Pohjoismaiden suurimmaksi huonekaluvalmistajaksi. 1960-luvulla yritys laajensi toimintaansa muoviteollisuuteen tuomalla ensimmäiset muoviputkensa markkinoille.

Sisällys

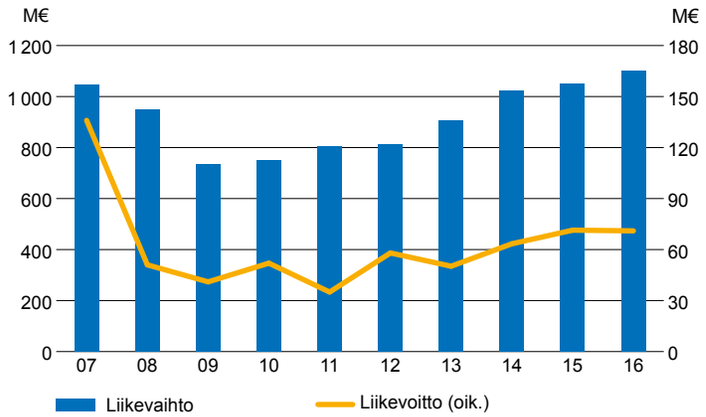
Uponor lyhyesti 3
Kehitys vuosina 2007–2016 5
Tietoja osakkeenomistajille 6
Vuosi 2016 lyhyesti 8
Toimitusjohtajan puheenvuoro sijoittajille 16
Konsernin rakenne 1.1.2017 18
Hallitus ja johtoryhmä 1.1.2017 19
Hallituksen toimintakertomus 20
Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle 28
Konsernin taloudelliset tunnusluvut 29
Osakekohtaiset tunnusluvut 30
Osakkeet ja osakkeenomistajat 31
Hallinto- ja ohjausjärjestelmä 33
Tilinpäätös 41
Konsernin laaja tuloslaskelma 41
Konsernitase 42
Konsernin rahavirtalaskelma 44
Laskelma oman pääoman muutoksista 45
Tunnuslukujen laskentakaavat 46
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 47

1. Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet 47
2. Toimintasegmentit 55
3. Liiketoimintojen yhdistäminen 56
4. Tytäryhtiöiden ja liiketoimintojen myynnit 57
5. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut 58
6. Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut 58
7. Poistot ja arvonalentumiset 58
8. Rahoitustuotot ja -kulut sekä valuuttakurssimuutokset 58
9. Tuloverot 59
10. Osakekohtainen tulos 60
11. Aineettomat hyödykkeet 60
12. Aineelliset hyödykkeet 62
13. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin 63
14. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä 65
15. Muut osakkeet ja osuudet 65
16. Pitkäaikaiset saamiset 65
17. Vaihto-omaisuus 65
18. Lyhytaikaiset saamiset 65
19. Rahavarat 66
20. Oma pääoma 66
21. Laskennalliset verot 66
22. Työsuhde-etuuksiin liittyvät velvoitteet 66
23. Varaukset 68
24. Korolliset velat 68
25. Muut lyhytaikaiset velat 69
26. Vastuusitoumukset, ehdolliset varat ja velat 69
27. Muut vuokrasopimukset 70
28. Rahoitusriskien hallinta 70
29. Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta 72
30. Pääoman hallinta 73
31. Johdon kannustinjärjestelmä ja osakeperusteiset maksut 73
32. Osuudet tytäryrityksissä ja määräysvallattomien omistajien osuudet 74
33. Lähipiiritiedot 75
34. Tilikauden jälkeiset tapahtumat 76

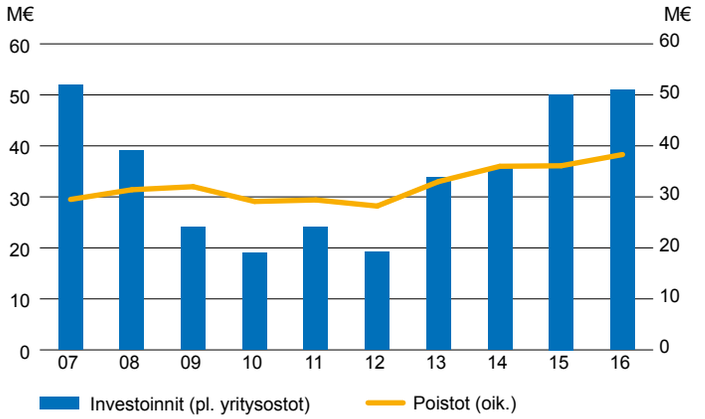
Emoyhtiön tilinpäätös (FAS) 77
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot 80
Tilintarkastuskertomus 84
Vuosineljännestiedot 87

Kehitys vuosina 2007–2016

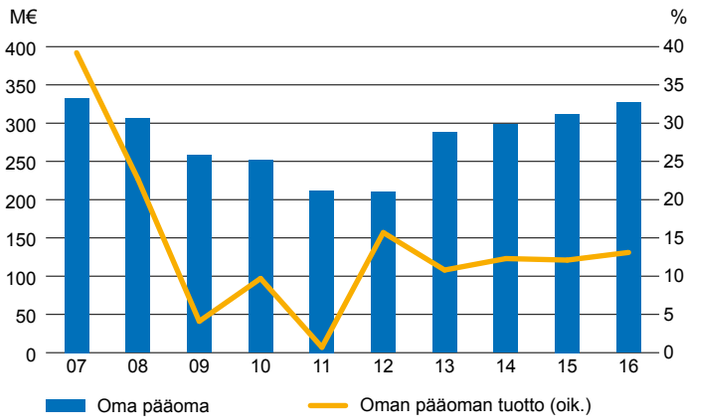
Liikevaihto ja liikevoitto 2007–2016

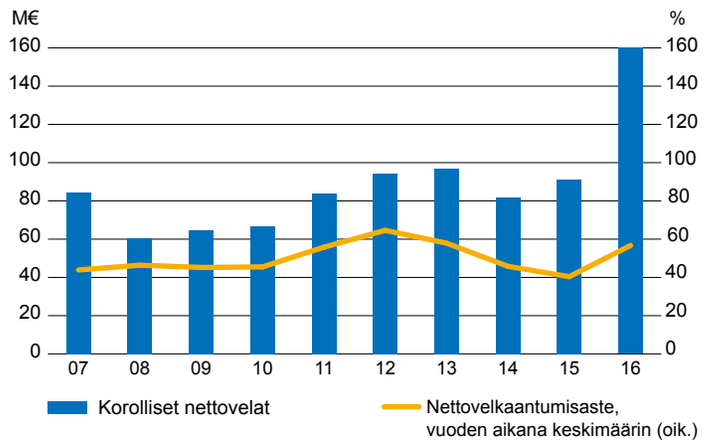
Investoinnit ja poistot 2007–2016

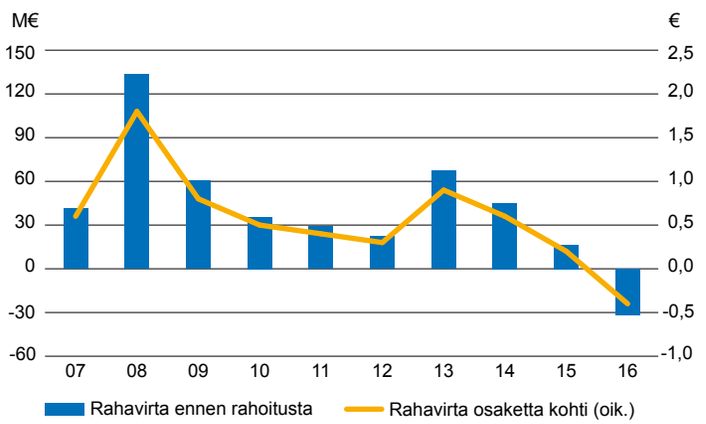
Oma pääoma ja tuotto 2007–2016

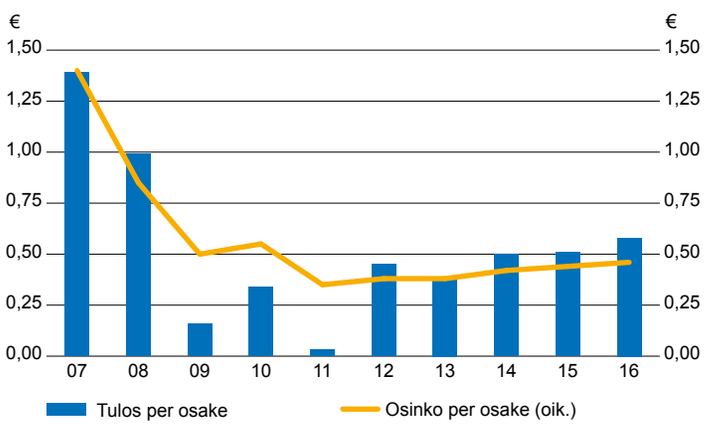
Korolliset nettovelat ja velkaantumisaste 2007–2016

Rahavirta ennen rahoitusta 2007–2016

Osakekohtainen tulos ja osinko 2007–2016

Tietoja osakkeenomistajille

Yhtiökokous

Uponor Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään maanantaina 20. maaliskuuta 2017 klo 15.00 Helsingin Messukeskuksessa, osoitteessa Messuaukio 1, Helsinki.

Yhtiön osakasluetteloon merkityn osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittautua viimeistään keskiviikkona 15.3.2017 klo 10.00, mihin mennessä ilmoittautumisen on oltava perillä. Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua:

- Uponor Oyj:n verkkosivuilla sijoittajat.uponor.fi tai
- telefaksilla numeroon 020 129 2851 tai
- puhelimitse numeroon 020 770 6883 arkipäivinä klo 9.00–16.00 tai
- kirjeitse osoitteella Uponor Oyj, Lakiasiat, PL 37, 01511 Vantaa.

Osingonmaksu

Hallitus ehdottaa, että tilikaudesta 2016 jaetaan osinkoa 0,46 euroa osakkeelta. Osinko maksetaan osakkeenomistajalle, joka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 22.3.2017 on merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osinko maksetaan 29.3.2017.

Uponorin listatut arvopaperit

Uponor Oyj:n osakkeet on listattu Nasdaq Helsinki Oy:ssa ja rekisteröity Euroclear Finland Oy:hyn.

Lisätietoa osakkeista ja osakkeenomistajista, s. 30–32.

Pitkän ajan taloudelliset tavoitteet (12.2.2013 lähtien)

	Tavoite	**2016**	2015	2014	2013	2012
Orgaaninen liikevaihdon kasvu*	2016E: 4,7 %	**2,0 %**	5,2 %	2,0 %	-1,5 %	3,2 %
Liikevoittomarginaali	>10 %	**6,5 %**	6,8 %	6,2 %	5,5 %	7,1 %
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI)	> 20 %	**14,1 %**	15,5 %	14,2 %	12,5 %	16,7 %
Velkaantuneisuus (vuosineljännesten keskiarvo)	30–70	**56,7**	40,4	45,8	57,9	64,6
Osingonjako	> 50 % tuloksesta	**79,3 %**	86,3 %	84,0 %	100,0 %	84,4 %

* > BKT+3 %-yksikköä (BKT:n kasvu perustuu kymmenen suurimman maan kasvun painotettuun keskiarvoon)

Osakekohtaisia tunnuslukuja

	2016	2015	2014	2013	2012
Osakekannan markkina-arvo, M€	**1 208,6**	995,6	841,1	1 041,0	702,8
Tulos osaketta kohti (laim.), €	**0,58**	0,51	0,50	0,38	0,45
Osinko, M€	[1]**33,6**	32,20	30,7	27,8	27,8
Osakekohtainen osinko, €	[1]**0,46**	0,44	0,42	0,38	0,38
Efektiivinen osinkotuotto, %	[1]**2,8**	3,2	3,7	2,7	4,0
Osakkeen vaihtokurssit (antikorjattu), €					
- korkein, €	**17,35**	17,30	14,94	15,85	10,00
- alin, €	**11,13**	10,42	9,11	9,65	6,77
Osakkeenomistajien määrä	**16 113**	14 539	15 846	15 480	17 788

[1] hallituksen ehdotus
Tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty tilinpäätöksessä.

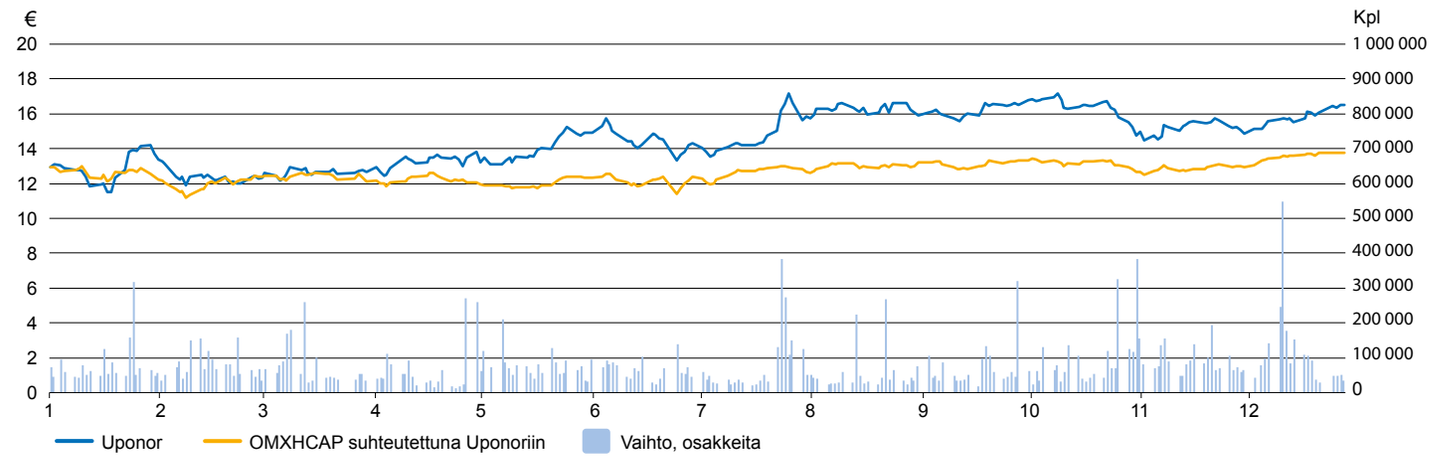
Miksi sijoittaa Uponoriin?

Uponorin tavoitteena on olla kiinnostava sijoituskohde ja tarjota osakkeenomistajilleen pitkän aikavälin tuottoa. Tämän tavoitteen perustana ovat liiketoiminnan ammattimainen ja eettinen johtaminen, vakaa ja kilpailukykyinen osinkopolitiikka sekä Uponorin osakkeiden arvonnousu.

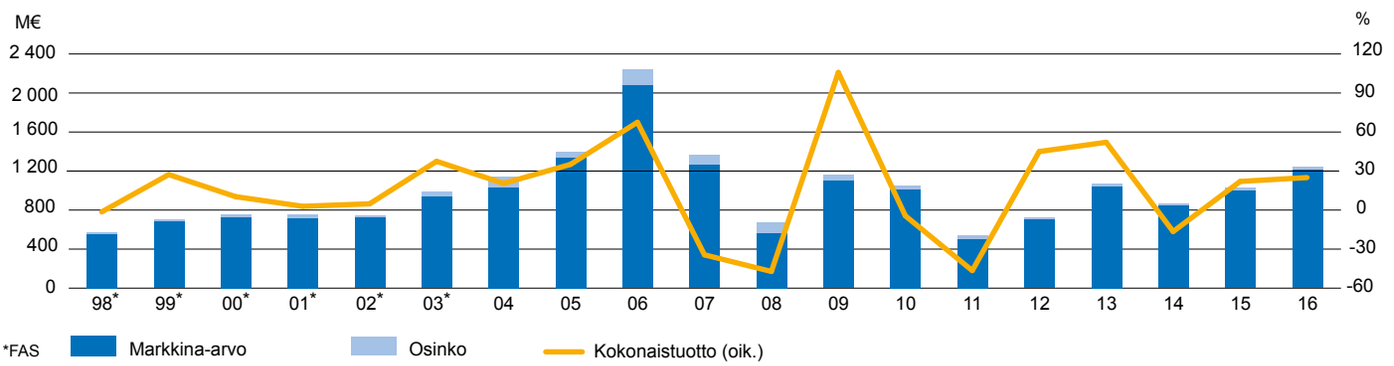
- Uponor-brändi tunnetaan alan keskeisillä kansainvälisillä markkinoilla
- Yritys on kasvanut menestyksekkäästi sekä orgaanisesti että yritysostoin
- Liiketoiminta on vakaalla pohjalla ja ollut todistetusti kannattavaa myös laskusuhdanteissa
- Pitkäaikaiset ja sitoutuneet omistajat, jotka ymmärtävät toimialan kehitystä
- Hyödyntää aktiivisesti uusia esivalmistukseen, suunnitteluratkaisuihin ja digitalisaatioon (IoT) perustuvia liiketoimintamahdollisuuksia

Uponorin sijoittajasivut löytyvät osoitteesta http://sijoittajat.uponor.fi

Osakekurssi ja -vaihto 2016

Omistaja-arvon kehitys 1998–2016

Vuosi 2016 lyhyesti

Talotekniikka – Eurooppa

Vuosi 2016 oli muutoksen aikaa Talotekniikka – Euroopassa. Marraskuussa 2015 aloitettiin laaja muutosohjelma, jonka tavoitteena oli korjata pitkään jatkunut myynnin alavireinen kehitys sekä kustannusten nousu ja siten nopeuttaa kannattavaa kasvua. Vuoden aikana Ecoflex-putkituotanto siirrettiin Suomesta Ruotsiin, Ison-Britannian toimipaikka muutettiin Lontoon läheisyyteen, Frankfurtiin avattiin uusi toimipaikka tukemaan keskusyksiköihin perustuvaa toimintamallia, ja eri puolilla Eurooppaa suljettiin useita toimipisteitä. Vuoden lopussa päätettiin sulkea PEX-putkien tuotanto Mostolesissa Espanjassa ja keskittää tuotanto Ruotsin Virsboon. Kaiken kaikkiaan kannattavaan kasvuun ja yksinkertaisempaan ja ketterämpään organisaatioon tähtäävä strategia etenee suunnitellusti.

Kysyntä parani päämarkkinoilla, etenkin asuinrakentamisessa. Saksassa ja Pohjoismaissa myynnin kasvua vaimensi osaavien urakoitsijoiden ja asentajien puute, mutta siitä huolimatta asennusvalmiiden ratkaisujen myynti kasvoi.

Saksassa saimme alkuvuonna päätökseen Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän yritysostot. Näillä ostoilla laajensimme tarjontaamme ja osaamistamme käyttö- ja juomavesijärjestelmämarkkinoilla ja loimme uusia lyhyen ja pitkän aikavälin liiketoimintamahdollisuuksia. Lisäksi vuoden 2015 lopulla hankitun ja UWater Oy:ksi nimetyn kotimaisen start-up-yrityksen teknologiaa alettiin pilotoida Suomessa, jotta saamme siitä asiakaskokemuksia ja voimme kaupallistaa menetelmän nopealla aikataululla. Yhtiö on kehittänyt ainutlaatuisen ja käänteentekevän menetelmän vedenlaadun reaaliaikaiseen mittaamiseen.

Uponor toi markkinoille uuden lämpöhukkaa tehokkaasti estävän, uuden sukupolven Ecoflex Thermo PRO -putkityypin.

Euroopan keskuspankin uusi pääkonttori Frankfurtissa, Saksassa luo standardeja energia-tehokkuuteen ja kestävään kehitykseen Uponorin lämmitys- ja viilennysjärjestelmillä.

Ensimmäinen putki valmistettiin Uponorin uudessa tehtaassa Kiinan Taicangissa vuoden 2016 lopulla.

”Saksassa saimme alkuvuonna päätökseen Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän yritysostot. Näillä ostoilla laajensimme tarjontaamme ja osaamistamme käyttö- ja juomavesijärjestelmämarkkinoilla.”

Lämmönjakeluverkkoihin tarkoitettuja putkia käytetään monenlaisissa rakennustyypeissä, hotelleissa, teollisuuskiinteistöissä ja omakotitaloissa sekä monen perheen asuinrakennuksissa. Tällä tuotteella vastaamme markkinoiden kasvavaan energiatehokkaiden tuotteiden kysyntään.

Kerrostalokorjausten lisääntyminen ja helppojen ja nopeiden ratkaisujen tarve kaikilla markkinoilla on tasaisesti lisännyt asennusvalmiiden ratkaisujen kysyntää. Uponor R2I -kasetti on uusin kerrostalojen linjasaneeraukseen kehitetty innovaatio, joka vähentää merkittävästi saneeraukseen kuluvaa aikaa ja kustannuksia.

Osana Talotekniikka – Eurooppaa aloitettiin vuoden 2016 lopulla talotekniikkaratkaisujen valmistaminen Kiinan Taicangissa. Ensimmäiset tuotantolinjat asennettiin viimeisellä vuosineljänneksellä, ja lisäksi rekrytoitiin ja koulutettiin henkilöstöä. Kiinan rakennusmarkkinat lukeutuvat maailman suurimpiin ja tarjoavat Uponorille kasvumahdollisuuksia.

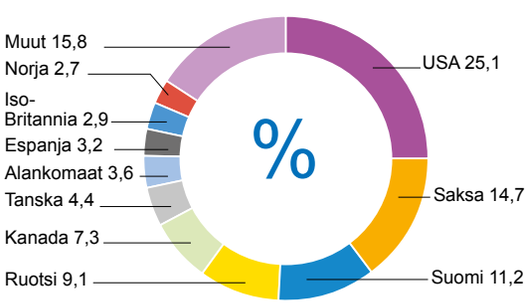
Yli 1 000 LVI-alan ammattilaista vieraili Uponorin Connections -tapahtumassa Las Vegasissa, Yhdysvalloissa maaliskuussa 2016.

Talotekniikka – Pohjois-Amerikka

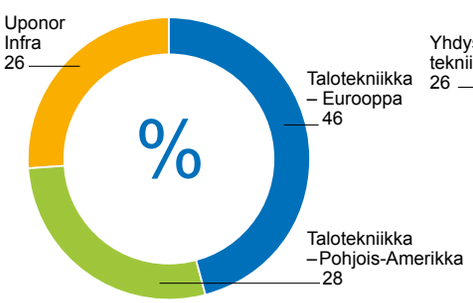
Talotekniikka – Pohjois-Amerikan liikevaihto kasvoi huolimatta vuoden jälkipuoliskon markkinoiden hiipumisesta. Segmentin johtava asema asuntorakentamisen markkinoilla vahvistui entisestään, ja toimia markkina-aseman vahvistamiseksi julkis- ja liikerakentamisessa jatkettiin.

Sekä asunto- että julkis- ja liikerakentamisen markkinat Pohjois-Amerikassa ovat vähitellen toipuneet taantumasta, mutta vuoden jälkimmäisellä puoliskolla kasvuvauhti kummallakin sektorilla kääntyi hienoiseen laskuun. Uusien rakennushankkei-

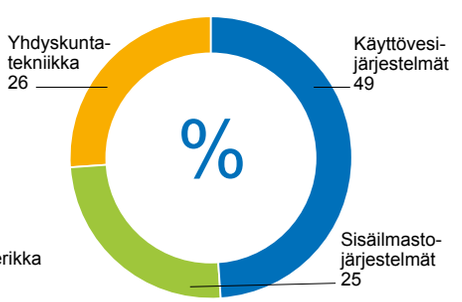
Liikevaihto maittain

Liikevaihto segmenteittäin

Liikevaihto tuoteryhmittäin

1,8 km Uponorin 1 000 mm paineputkea asennettiin vaativaan maastoon Norjan Glomfjordissa, kun lannoitteiden valmistaja Yara International uudisti vedenjakelun tehtaalleen.

den käynnistyminen ja rakennusinvestoinnit olivat kuitenkin viime vuoden vastaavan ajanjakson tasolla.

Myynti Pohjois-Amerikassa on kasvanut kaikilla maantieteellisillä alueilla. Liittimien valmistukseen käytettävän muoviraaka-aineen toimitusongelmien vuoksi kysyntään ei pystytty täysin vastaamaan. Raaka-ainepulaa pystyttiin toki kompensoimaan käyttämällä muoviosien sijaan kalliimpia messinkiliittimiä, minkä seurauksena myyntitulot laskivat jonkin verran. Raaka-ainepula helpottui vuoden lopulla.

Käyttövesijärjestelmät ovat edelleen merkittävin kasvun veturi Pohjois-Amerikan markkinoilla, etenkin julkis- ja liikerakentamisen sektorilla. Noin kolmasosaan uusista rakennuksista asennetaan PEX-putket. Sisäilmastoratkaisujen myynnin kehitys on koko alalla ollut vaisua.

Viimeisin tuotantolaitoksen laajentaminen, jolla saatiin yli 8 000 m² lisää tuotanto- ja toimistotiloja, valmistui vuoden 2015 lopussa. Viralliset avajaiset järjestettiin toukokuussa 2016. Vuonna 2016 tuotantotiloja ei lisätty, mutta lisäsimme valmistuskapasiteettia ottamalla käyttöön lisää putkilinjoja ja muita laitteita.

Kanadassa jatkoimme uuden happea läpäisemättömän Uponor helioPEX™ X2 -putken tuomista markkinoille. Tuote esiteltiin vuonna 2015; se perustuu uuteen, ainutlaatuiseen PEX-teknologiaan, joka on suunniteltu asuinrakennusten lämmittämiseen. Uusi tuote on kilpailukykyinen vaihtoehto energiatehokkaaseen lämmitykseen, ja sen avulla olemme saaneet johtavan markkina-asemamme takaisin. Lisäksi toimme käyttövesijärjestelmien markkinoille halkaisijaltaan suuremman PEX-putken ja -liittimet; niiden avulla pyrimme edelleen lisäämään myyntiämme julkis- ja liikerakentamisen markkinoilla Pohjois-Amerikassa.

Uponor Infra

Vuonna 2016 kysyntä parani hieman Pohjoismaissa, erityisesti Ruotsissa ja Suomessa. Markkinakehitys Pohjois-Amerikassa ja Puolassa jatkui kuitenkin laskusuuntaisena.

Uponor Infra on säilyttänyt vahvan markkina-aseman kehittämällä jatkuvasti uusia ratkaisuja yhdyskuntatekniikan putkijärjestelmämarkkinoille. Uusi Uponor Decibel -järjestelmä lisättiin kerrostalojen kiinteistöviemäröintiratkaisujen tuotevalikoimaan. Lisäksi asiakkaille esiteltiin Uponor Infra 360°-projektipalvelukonsepti, joka sisältää kaikki palvelut suunnittelusta projektinhallintaan ja kenttäpalveluihin. Tämän konseptin avulla voidaan paremmin palvella asiakkaita, joilla on erityisen haastavia tarpeita.

Marraskuussa 2015 julkistetun muutosohjelman mukaisesti Uponor Infran Euroopan toiminnoissa toteutettiin useita tehostamistoimia. Suomessa muoviputkivalmistuksen keskittäminen Vaasasta Nastolaan tuo merkittäviä kustannussäästöjä. Myös

Uponorin Weholite®-putkea asennettiin Ruotsin Boråsin uuteen jätevesilaitokseen, jossa turvalliset putket ja liittimet ovat olennaisia.

Tanskassa tuotanto keskitettiin yhteen paikkaan. Tuotantolaitosten käytön optimoinnin lisäksi tuotantolinjojen automatisointiin investoitiin toiminnan tehostamiseksi edelleen.

Energian heikko hintakehitys vaikeutti öljyntuotantoon liittyvää uudisrakennustoimintaa Kanadassa ja lisäsi näin yhdyskuntatekniikan kilpailua myös muilla markkinasegmenteillä. Uponor Infra käynnisti Kanadassa kustannusten vähentämiseen ja toiminnan tehostamiseen tähtäävän ohjelman viimeisellä vuosineljänneksellä varmistaakseen kilpailukykynsä myös nykyisessä markkinatilanteessa.

”Suomessa muoviputkivalmistuksen keskittäminen Vaasasta Nastolaan tuo merkittäviä kustannussäästöjä. Myös Tanskassa tuotanto keskitettiin yhteen paikkaan.”

Uponor Infran painopiste on erityisesti liiketoimintamallien kehittämisessä asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Kehittämistoimien tavoitteena on luoda parempia yhdyskuntatekniikan ratkaisuja. Keskittymällä vakiotuotteiden sijaan lisäarvoa tuottavien kokonaisratkaisuiden myyntiin tuotetaan arvoa asiakkaille ja yhdyskuntatekniikanratkaisujen markkinoille.

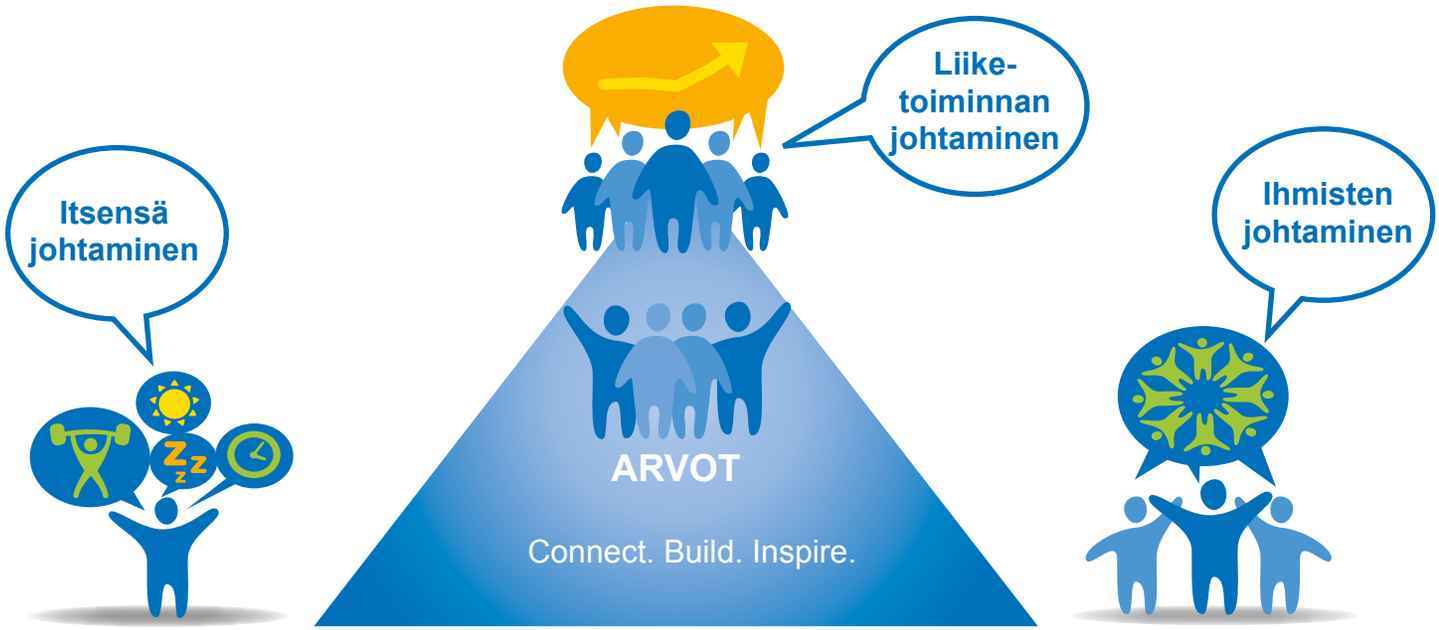
Onnistuneiden tuotannon tehostamistoimien ja asiakkaisiin keskittymisen ansiosta tuloksen parantamiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen on nyt hyvät edellytykset tulevina vuosina.

Teknologia ja kehitystoiminto

Vuonna 2016 Uponor perusti Teknologia ja kehitystoiminnon, joka vastaa konsernin tutkimus-, teknologia- ja tuotekehitystoiminnasta. Uuden organisaation kautta voidaan parhaat resurssit suunnata suurimpien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämiseen esimerkiksi innovaation ja digitalisaation saroilla. Toiminto palvelee kaikkia kolmea liiketoimintasegmenttiä.

Keskeisiä kehityshankkeita ovat esimerkiksi Uponor Smatrix -sisäilmastoratkaisujen ohjauslaitteet, joiden käyttöaluetta laajennettiin myös liikerakennuksiin. Käyttövesijärjestelmien kehittämishankkeisiin kuului Uponor Smatrix Aqua -ratkaisu, jonka markkinoille tuonnilla pyritään estämään riskiä legionellabakteerin leviämisestä juomaveden välityksellä. Lisäksi tuemme

Johtamisen kehittäminen Uponorissa

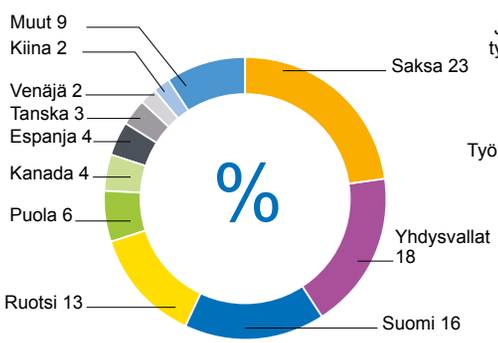
Phyn-yhteisyrityksen Pohjois-Amerikassa parhaillaan suorittamaa beta-testausta, ja pyrimme tunnistamaan lisää mahdollisuuksia määritellä ja kehittää tulevaisuuden älykkäitä puhtaan juomaveden jakelujärjestelmiä.

Vuonna 2016 keskityttiin myös modulaariseen rakentamiseen liittyvien esivalmistettujen ratkaisujen kehittämiseen. Tuloksena syntyivät asennusvalmiit Ready to Install -ratkaisut ja seinämodulit, jotka ovat nyt saatavilla Suomessa ja Ruotsissa. Asennusvalmiit ratkaisut lyhentävät merkittävästi rakennusaikaa ja pienentävät saneerauskustannuksia.

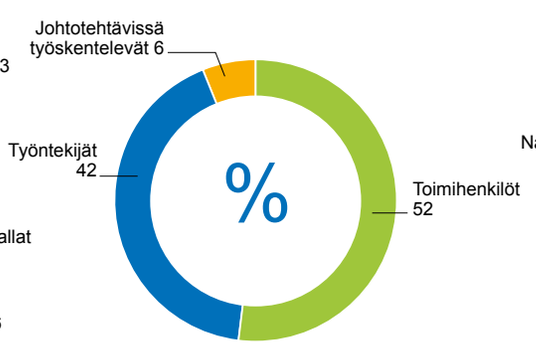
Henkilöstö

Uponorin henkilöstöstrategian kolme keskeistä elementtiä ovat hyvän johtajuuden kehittäminen, strategisen osaamisen vahvistaminen ja henkilöstön kannustaminen aloitteellisuuteen ja vaikuttamiseen. Vuonna 2016 keskityttiin johtajuuden kehittämisohjelman uudistamiseen kolmen koulutusohjelman avulla. Käsiteltäviä aihealueita ovat liiketoiminnan johtaminen, ihmisten johtaminen ja itsensä johtaminen. Ohjelmat on suunnattu nykyisille ja tuleville johtajille, joille halutaan tarjota kasvun ja kehittymisen mahdolli-

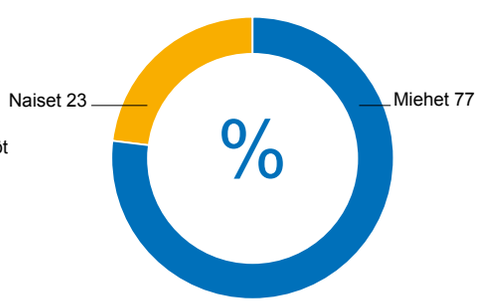
Henkilöstö maittain (täysipäiväiset) 31.12.2016

Henkilöstö ryhmittäin 31.12.2016

Henkilöstön sukupuolijakauma 31.12.2016

suuksia. Vuonna 2016 ohjelmiin osallistui noin 100 työntekijää, joista 24 prosenttia oli naisia.

Uponor järjesti liiketoiminnan ja etenkin Euroopan muutosohjelman tukemiseksi muutosjohtamisen koulutusta 150 esimiehelle ja johtajalle eri puolilla Eurooppaa.

Uponorissa pyritään edelleen aktiivisesti kehittämään tehokkaampia organisaation johtamistapoja. Vuonna 2016 otettiin käyttöön koko yrityksen kattava henkilöstöhallintajärjestelmä, joka helpottaa henkilöstöön liittyviä prosesseja ja henkilöstöä koskevan tiedon käsittelyä. Uudistettu Our Voice -henkilöstökysely on myös tärkeä henkilöstöä koskevan tiedon lähde, jonka kautta Uponorin henkilöstö voi antaa palautetta toimintatavoista ja esittää ideoita työympäristön kehittämiseksi. Ensimmäinen kysely tehtiin vuonna 2015, ja seurantakyselyitä toteutettiin kahdesti vuonna 2016. Kyselyn tuloksissa keskeiseksi kehittämisalueeksi nousi organisaation ketteryys. Halutun muutoksen saavuttamiseen tähtäävät toimet on jo aloitettu.

Arvomme ”Connect. Build. Inspire.” ovat henkilöstöpolitiikan kulmakiviä, ja ne muodostavat pohjan johtamiskulttuurille ja henkilöstön sitoutumiselle. Jatkuva pyrkimyksemme parantaa hyvistä suorituksista palkitsevaa kulttuuria yhdistettynä edellä mainittuihin toimiin tarjoavat Uponorin työntekijöille ja liiketoiminnalle hyvän alustan kasvulle ja saavutuksille.

Kestävä kehitys ja yritysvastuu

Uponorissa kestävän kehityksen keskiössä ovat ihmiset, ympäristö ja liiketoiminnan tulos. Vuonna 2016 etenimme vauhdilla kohti vuodelle 2020 asetetun visiomme toteutumista. Visiomme on rakentaa yhtiöön vahva kestävän kehityksen kulttuuri, joka kytkeytyy arvoihimme ja näkyy tekoina, jotka parantavat myös liiketoiminnan tulosta. Olemme saavuttaneet selkeää menestystä jokaisella neljällä kestävän kehityksen ja yritysvastuun osa-alueella:

1. Yrityskulttuuri: Kestävä kehitys on keskeisellä sijalla konsernin kaikissa toiminnoissa.
2. Huolenpito: Ympäristövaikutusten vähentäminen
3. Asiakas: Innovatiivisilla ratkaisuilla parannamme elinympäristöä
4. Kumppani: Sitoutamme yhteistyökumppanimme kestävään kehitykseen

Uponor on lahjoittanut Helsingin uuden lastensairaalan rakentamiseen käyttövesijärjestelmiä ja muita ratkaisuja. Sairaalaan asennettiin lokakuussa 2016 Uponorin Weholite® hulevesisäiliö.

Yritysvastuun ja kestävän kehityksen sitoumuksemme mukaisesti olemme asettaneet sisäisiä tavoitteita vuodelle 2017. Nämä vievät meitä kohti vuoden 2020 tavoitteita, ja niiden avulla voimme jopa tukea kehitystämme kaikilla neljällä yllä mainitulla osa-alueella.

Yrityskulttuuri: Kestävä kehitys on keskeisellä sijalla konsernin kaikissa toiminnoissa

Pohjois-Amerikassa autoimme yli 60 paikallista kansalaisjärjestöä eri tavoin, kuten sponsoroiden, apurahoina ja lahjoituksina, joita suunnattiin lasten kehittämiseen, yhteisöjen auttamiseen sekä tieteen, teknologian, tekniikan ja matematiikan koulutukseen. Lisäksi 167 työntekijäämme tekivät yhteensä 1 424 tuntia vapaaehtoistyötä eri yhteisöjen kautta.

Tuotelahjoituksilla pyrittiin edistämään rakennusten energiatehokkuutta ja terveellistä sisäilmaa. Suomessa Uponor on vuoden 2014 jälkeen lahjoittanut käyttövesijärjestelmätuotteita sekä erityisen hulevesisäiliön Helsingin uuden lastensairaalan rakentamiseen.

Vantaan ja Riikan toimipaikoissamme toteutettu WWF:n Green Office -ympäristöohjelma tehosti resurssien hyödyntämistä ja sai aikaan muutoksia työntekijöiden toimintatavoissa. Näiden tulosten innoittamina aiomme toteuttaa Green Office -ohjelmaa kaikissa Uponorin toimipisteissä seuraavan viiden vuoden aikana. Uponorin Riikan toimipiste Latviassa voitti Euroopan Enterprises Climate Cup (ECC) -kilpailussa pronssia toteuttamiensa energiansäästötoimenpiteiden ja henkilöstön erinomaisen motivaation ansiosta.

Huolenpito: Vähennämme ympäristövaikutuksia

Me Uponorissa uskomme, että korjaava ja uutta luova kiertotalous avaa meille merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Vuonna 2016 halusimme selvittää, millaisia ovat tavallisen pienen liikerakennushankkeen jätevirrat ja miten jätettä voitaisiin hyödyntää uusiokäytössä tai kierrätyksessä. Käynnistimme Pohjois-Amerikassa kahdella rakennustyömaalla pilottihankkeena PEX-putkijätteen ja muovisen pakkausjätteen keräyksen. Lisäksi selvitämme parhaillaan, millaisia muoveja voitaisiin uusiokäyttää tuotteidemme pakkausmateriaalina.

Teemme jatkuvasti työtä kasvihuonekaasupäästöjemme vähentämiseksi, ja onnistuimmekin nostamaan sijoitustamme CDP Climate Change 2016 -listalla edellisvuodesta. Vuoden 2016 loppuun mennessä kasvihuonekaasupäästömme ovat vähentyneet 63,2 % (lähtötilanne vuoden 2009 taso), kun liikevaihtomme on samalla kasvanut 50 %. Vuoden 2016 loppuun mennessä ISO 14001-sertifiointi oli myönnetty 10 tehtaalle 14:stä, ja kuudelle toimipisteelle oli myönnetty ISO 50001-sertifiointi.

Asiakas: Innovatiivisilla ratkaisuilla parannamme elinympäristöä

Innovointi eli uuden kehittäminen on Uponorille yksi tapa saavuttaa tavoitteita ja luoda kestävää kasvua. Esimerkkinä innovatiivisesta aloitteesta on UConnect eli Uponorin intranetissä toimiva sähköinen kanava, jota Teknologia ja kehitystoiminnossa hyödynnetään ideoiden hallintaan. Tässä avoimessa kanavassa Uponorin henkilöstö voi viestiä innovatiivisista ideoistaan. Jotta ideaa voitaisiin viedä eteenpäin, sen on täytettävä vähintään yksi innovaatioita ja yksi sitoumuksiamme (mukavuus, terveys, tehokkuus, kestävä kehitys ja turvallisuus) koskeva edellytys.

> ”UConnect eli Uponorin intranetissä toimiva sähköinen kanava, jota Teknologia ja kehitystoiminnossa hyödynnetään ideoiden hallintaan.”

Hyvä esimerkki kestävää kehitystä edustavasta innovaatiosta on uusi yhteisyritys Phyn, jonka tavoitteena on ratkaisuillaan suojata koteja vesivahingoilta ja samalla vähentää ja tehostaa kotitalouksien vedenkäyttöä.

Kumppani: Sitoutamme yhteistyökumppanimme kestävään kehitykseen

Euroopan muoviputkivalmistajien järjestön eli TEPPFA:n (The European Plastic Pipes and Fittings Association) jäsenenä Uponor on osallistunut aktiivisesti rakennuksissa käytettäviä PEX-a-putkijärjestelmiä (kuuma- ja kylmävesiputket) koskevaan tutkimukseen, joka on parhaillaan loppusuoralla ja annetaan EU-komissiolle vuonna 2017. Pohjois-Amerikassa Uponor liittyi Minnesota Sustainable Growth Coalition -yhteenliittymään, jossa on mukana 30 johtavaa yritystä ja organisaatiota, jotka hahmottelevat liiketoiminnan uudelleen suuntaamista kiertotalouden kiihdyttämisen ja edistämisen kautta.

Vuonna 2016 Uponor oli myös mukana useissa kestävää kehitystä tukevissa toimialajärjestöissä tai muissa organisaatioissa kuten World Green Building Council:n Better Places for People, Earthshare, Residential Energy Services Network (RESNET), National Association of Home Builders (NAHB) Leading Suppliers Council, The European Network of Construction Companies for R&D (ENCORD), Association of European Heating Industry (EHI), Minnesota Sustainable Growth Coalition ja Climate Leadership Council.

Lisätietoja osoitteesta www.uponor.com.

Kestävän kehityksen mittarit

Mittari	Yksikkö	**2016**	2015	2014	2013	2012
Ympäristömittarit						
Kokonaisenergian kulutus	1 000 MWh	**198,3**	184,7	184,2	149,3	143,6
- Ostettu sähkö	1 000 MWh	**149,5**	138,3	130,6	101,7	97,5
- josta sertifioitua vihreää sähköä	1 000 MWh	**13,6**	11,5	11,1	2,2	n/a
- Itse tuotettu sähkö	1 000 MWh	**0,9**	1,1	1,0	1,2	1,8
- Fossiilisten polttoaineiden käyttö	1 000 MWh	**48,8**	46,4	53,6	47,9	46,1
- Lämmitys	1 000 MWh	**33,3**	31,6	35,9	33,4	31,5
- josta uusiutuvia, %	%	**14,8**	13,4	12,9	3,3	n/a
- Omat ajoneuvot (ml. leasing)	1 000 MWh	**15,4**	14,8	17,7	14,5	14,6
Raaka-aineiden käyttö	1 000 tonnia	**132,7**	127,1	122,5	84,3	82,3
Veden kulutus	1 000 m^3	**169,0**	190,7	190,0	111,4	117,2
Kasvihuonekaasupäästöt (scope 1)	1 000 tonnia	**8,7**	8,4	9,6	9,3	9,2
Kasvihuonekaasupäästöt (scope 2)	1 000 tonnia	**16,4**	16,2	31,1	24,3	23,2
Jätettä yhteensä	1 000 tonnia	**16,9**	16,4	15,1	11,1	11,5
- Kierrätetyn jätteen määrä %	%	**97,5**	97,5	95,3	95,9	94,6
- Kaatopaikkajätettä, %	%	**2,5**	2,5	4,7	4,1	5,4
Vaarallista jätettä, % kokonaismäärästä	%	**1,4**	1,1	1,1	1,5	2,9
Tuotantolaitosten määrä		**15**	14	14	10	9
ISO 14001 -hyväksyttyjä tuotantoyksiköitä		**10**	10	12	8	7
%-osuus kaikista tuotantoyksiköistä	%	**67**	71	86	80	78
ISO 50001 -hyväksyttyjä tuotantoyksiköitä		**3**	2			
%-osuus kaikista tuotantoyksiköistä	%	**20**	14			
Sosiaaliset mittarit						
Henkilökunnan määrä (kokopäiv.)		**3 868**	3 735	3 982	4 141	3 052
Henkilöstön vaihtuvuus	%	**4,5**	5,0	3,3	7,8	6,7
Kokonaistyöaika	1 000 tuntia	**6808**	6 574	7 008	7 288	5 372
Työperäisiä tapaturmia		**54**	86	74	45	75
Tapaturmia (suht.)	milj. työtuntia kohti	**8**	13	11	6	14

* Keskimääräinen tiedon tarkkuus yli 95 %.

Liiketoiminnan kasvun myötä kokonaisenergian kulutus ja raaka-aineiden käyttö kasvoivat vuonna 2016. Erityisesti sähkön kulutus nousi, mutta sitä kompensoi muiden mittareiden lasku, kuten esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden käytön väheneminen. Uponor vähensi näin jälleen hiilidioksidipäästöjään. Meneillään oleva ISO 50001 -energiajohtamisjärjestelmän käyttöönotto parantaa yhtiön energiatehokkuutta entisestään. Oheisessa taulukossa jotkut aiempien vuosien lukemat ovat muuttuneet, koska mittaamistekniikkaa on muutettu ja tiedon tarkkuus on parantunut. Merkittävä toiminnallinen muutos vuonna 2016 oli eristetyn putken tuotannon siirtäminen Nastolasta Ruotsin Virsboon.

Toimitusjohtajan puheenvuoro sijoittajille

Hyvä sijoittaja,

Vuoden vaihduttua uuteen voi hyvin todeta, että jätämme taaksemme monivivahteisen vuoden. Kaikille meille on tuttu hokema, että muutosvauhti kiihtyy kiihtymistään. Vauhdin lisäksi saimme viime vuonna tuntea aivan uudenlaisia muutoksia. Siirtyminen digiaikaan tarkoittaa muutoksia paitsi toimintatavoissa myös siinä, miten asiat ja tilanteet kehittyvät ja toteutuvat. Tämä koskee yhtä lailla liiketoimintaa kuin henkilökohtaista elämäämmekin.

”Vuonna 2016 investoimme huomattavan määrän varoja teknologiamme kehittämiseen ja tietotaidon kasvattamiseen. Konsernin teknologia- ja kehitystoimintoon koottiin avainresurssejamme tavoitteena varmistaa eteneminen strategian kannalta tärkeimmillä painopistealueilla.”

Samaan aikaan olemme alkaneet ymmärtää, että väestön liikakasvu ja säätyyppien vaihtelut aiheuttavat täysin uudenlaisia muutoksia ja todennäköisesti paljon nopeammin kuin edes olemme ajatelleet mahdolliseksi.

Uponorin satavuotista taivalta juhlitaan vuoden päästä vuonna 2018. Historiamme aikana on ehditty kokea monenlaisia muutoksia. Nykyinen pääliiketoimintamme, joka perustuu muoviputkiin, käynnistyi 1960-luvulla, mutta kuluneen viiden vuosikymmenen aikana senkin painopistealueissa on tapahtunut melkoisia muutoksia. Valmistamme toki yhä muoviputkia, mutta nykyään huomiomme on käyttövesi-, sisäilmasto- ja yhdyskuntatekniikkajärjestelmissä ja miten niihin liittyvissä ratkaisuissa huomioidaan tulevaisuuden yhteiskuntien alati kehittyvät tarpeet.

Pyrimme jatkuvasti kehittymään paremmiksi. Olemme määrittäneet itsellemme sitoumuksen viidellä sanalla:

- mukavuus
- terveys
- tehokkuus
- kestävä kehitys
- turvallisuus

Nämä avainsanat kuvaavat hyvin, mitä teemme, mihin keskitymme ja mihin suuntaan tahdomme yrityksenä kehittyä. Ne kuvaavat myös sitä, mitä Uponor-brändi lupaa meidän asiakkaillemme ja muille yhteistyökumppaneille.

Valaisen asiaa muutamalla esimerkillä:

Vuonna 2016 investoimme historiallisestikin tarkasteltuna huomattavan määrän varoja teknologiamme kehittämiseen ja tietotaidon kasvattamiseen. Osa tätä investointia oli aidosti maailmanlaajuisen teknologiatoiminnon synnyttäminen. Konsernin teknologia- ja kehitystoimintoon koottiin avainresurssejamme tavoitteena varmistaa eteneminen strategian kannalta tärkeimmillä painopistealueilla. Aikaisemmin samaa työtä on tehty hajautetusti, mutta uuden järjestäytymisen ansiosta voimavarat pystytään kohdentamaan tarkemmin ja tuloksia saavutetaan aikaisempaa nopeammin. Haluamme isomman vaikutuksen samoilla panoksilla.

Toinen tärkeä askel oli hygieniaosaamisen ja siihen liittyvän tarjonnan kasvattaminen käyttövesiratkaisuissa. Käyttövesiratkaisut on Uponorin liiketoimintasegmenteistä suurin; sen liikevaihto koko konsernin liikevaihdosta oli viime vuonna 49 prosenttia. Käyttövesiliiketoiminnan strateginen merkitys on siis erityisen suuri. Vuoden 2015 lopulla Uponor hankki omistukseensa reaaliaikaiseen vedenlaadun seurantaan erikoistuneen suomalaisen startup-yrityksen koko osakekannan. UWateriksi nimetty yritys on kehittänyt ainutlaatuisen, patentoidun keinon vedenlaadun mittaamiseen. Menetelmää voidaan soveltaa niin rakennuksissa ja kunnallisteknisissä järjestelmissä. He etsivät kumppania teknologiansa kaupallistamiseen, ja yhdessä aloitimme järjestelmän testaamisen heti viime vuonna.

Kahden saksalaisyhtiön eli Deltan ja KaMo-ryhmän kauppa saatiin päätökseen myös vuoden 2016 alussa. Molemmat ovat saavuttaneet arvostetun aseman rakennusten hygieenisten vesijärjestelmien asiantuntijoina. Esimerkiksi yhtiöiden valmistamat hajautetut raikasvesiasemat yhdistettynä Uponorin muuhun tarjontaan mahdollistavat tehokkaiden, hinnaltaan kilpailukykyisten ja ehdottoman hygieenisten ratkaisujen tarjoamisen suuriin asuin-, julkis- ja liikerakennusasennuksiin.

”Uponoriin ensimmäisen 100 vuoden taipaleella hankittu tieto, taidot ja osaaminen luovat perustan tulevaisuudellemme. Sanotaanhan arvoissammekin selvästi, että olemme uteliaita ja etsimme aina parempia toimintatapoja.”

Aina silloin tällöin olemme itse kukin saaneet kuulla uutisia juomaveden heikon laadun takia syntyneistä epidemioista. Maailman kaupungistuessa ja väestön ikääntyessä onkin helppo ymmärtää sellaisen teknologian merkitys, jonka avulla vastaavanlaiset ongelmatilanteet voidaan ehkäistä kokonaan tai ainakin havaita nopeasti.

Heinäkuussa 2016 otimme uuden, vahvasti tulevaisuuteen suuntautuvan askeleen: Yhdessä Belkin International, Inc:n kanssa perustettiin yhteisyritys Phyn, jossa Uponor on vähemmistöosakkaana. Belkin on edelläkävijä esineiden internetin (IoT) sektorilla. Yhteisyrityksen tavoitteena on luoda uudenlainen vedenkulutuksen seurannan mahdollistava järjestelmä rakennuksiin. Uponorin painopistealueista Phyn liittyy lähinnä turvallisuuteen ja kestävään kehitykseen. Uusi yritys auttaa rakennusten omistajia ja huoltohenkilöstöä ehkäisemään vesivahingot ja säästämään vettä tavoilla, jotka eivät tätä aikaisemmin ole olleet mahdollisia. Älykkäät vesijärjestelmät ovat jo koekäytössä Pohjois-Amerikassa, ja suunnitelmissamme on tuoda ne seuraavaksi Euroopan ja muun maailman markkinoille.

Ylläolevien esimerkkien ohella vahvistimme Uponoria yrityksenä ja tehostimme toimintaamme myös vuonna 2016. Euroopan muutosohjelmat saatiin suurelta osin päätökseen vuoden 2016 loppuun mennessä. Valitettavasti muutosohjelmat vaikuttivat myös henkilöstöömme, kun henkilöstömäärät vähenivät Uponorin kotimarkkinoilla Euroopassa, mutta pitkällä tähtäyksellä toimet yhtiön vahvistamiseksi auttavat luomaan pysyvämpiä työpaikkoja. Vuonna 2016 palkkasimme lisää työntekijöitä Yhdysvalloissa ja Kiinassa, joissa kasvatimme tuotantokapasiteettia. Tuotantokapasiteetin lisäys tukee kannattavuuskehitystä ja vahvistaa sitä kautta myös Uponoria luotettavana työnantajana.

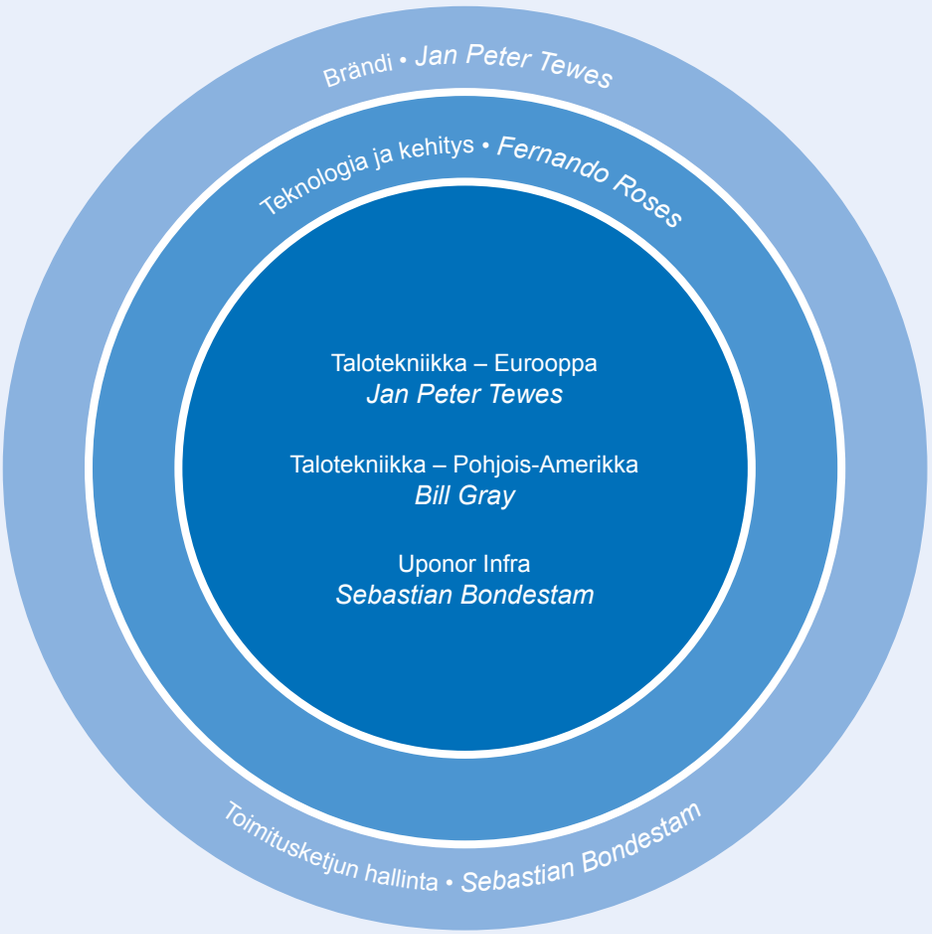
On selvää, että Uponoriin ensimmäisen sadan vuoden taipaleella hankittu tieto, taidot ja osaaminen luovat perustan tulevaisuudellemme. Sanotaanhan arvoissammekin selvästi, että olemme uteliaita ja etsimme aina parempia toimintatapoja. Aiomme jatkaa sillä tavalla myös toisen vuosisatamme käynnistyessä, hankkien tarpeen mukaan vahvistavaa uutta osaamista yhtiön ulkopuolelta, jotta voimme säilyttää tarjontamme aina kilpailukykyisenä.

Kiitos kuluneesta vuodesta 2016 kuuluu kaikille työntekijöille, asiakkaille, muille alan ammattilaisille sekä osakkeenomistajillemme. Yhdessä jatkamme vuoteen 2017 ja siitä eteenpäin, yhä edemmäs tulevaisuuteen.

Jyri Luomakoski
Toimitusjohtaja

Konsernin rakenne 1.1.2017

Toimitusjohtaja
Jyri Luomakoski

Konsernitoiminnot

Talous ja hallinto
Riitta Palomäki
(20.3.2017 saakka)

Maija Strandberg
(21.3.2017 alkaen)

Henkilöstö ja viestintä
Minna Schrey-Hyppänen

Lakipalvelut
Reetta Härkki

Hallitus ja johtoryhmä 1.1.2017

Hallitus

Jorma Eloranta
s.1951, Suomen kansalainen, DI, tekniikan tohtori h.c., vuorineuvos
- Uponor Oyj:n hallituksen puheenjohtaja 19.3.2014–
- Uponor Oyj:n hallituksen jäsen 15.3.2005–
- Henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtaja
- Omistaa Uponorin osakkeita 35 334 kappaletta

Timo Ihamuotila
s. 1966, Suomen kansalainen, KTL, Neuvonantaja, Nokia Oyj (Talous- ja rahoitusjohtaja, Nokia Oyj, 31.joulukuuta 2016 saakka)
- Uponor Oyj:n hallituksen jäsen 18.3.2013–
- Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja
- Omistaa Uponorin osakkeita 5 289 kappaletta

Markus Lengauer
s. 1965, Itävallan kansalainen, DI (Master of Engineering), tekniikan tohtori (Doctorate in Mechanical Engineering)
- Uponor Oyj:n hallituksen jäsen 17.3.2015–
- Tarkastusvaliokunnan jäsen
- Omistaa Uponorin osakkeita 2 352 kappaletta

Eva Nygren
s.1955, Ruotsin kansalainen, arkkitehti
- Uponor Oyj:n hallituksen jäsen 15.3.2011–
- Omistaa Uponorin osakkeita 8 324 kappaletta

Annika Paasikivi
s. 1975, Suomen kansalainen, B.A., M.Sc. (valt.maist.), operatiivisen liiketoiminnan johtaja, Oras Invest Oy ja toimitusjohtaja, Finow Oy
- Uponor Oyj:n hallituksen varapuheenjohtaja 19.3.2014–
- Uponor Oyj:n hallituksen jäsen 19.3.2014–
- Tarkastusvaliokunnan jäsen
- Henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnan jäsen
- Omistaa Uponorin osakkeita 38 196 kappaletta

Jari Rosendal
s. 1965, Suomen kansalainen, DI, toimitusjohtaja, Kemira Oyj
- Uponor Oyj:n hallituksen jäsen 15.3.2012–
- Tarkastusvaliokunnan jäsen
- Omistaa Uponorin osakkeita 6 993 kappaletta

Johtoryhmä

Jyri Luomakoski
s. 1967, Suomen kansalainen, MBA, toimitusjohtaja
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1996
- Johtoryhmän jäsen 1.10.1999 alkaen
- Toimitusjohtaja, Uponor Oyj, 27.10.2008 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 42 685 kappaletta

Sebastian Bondestam
s. 1962, Suomen kansalainen, DI, toimitusjohtaja, Uponor Infra
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2007
- Johtoryhmän jäsen 1.4.2007 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 15 412 kappaletta

Bill Gray
s. 1965, Kanadan ja Ison-Britannian kansalainen, KTM, VTM [B. Com. (Finance and Marketing) & B.A.], johtaja, Pohjois-Amerikka
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2008
- Johtoryhmän jäsen 15.2.2012 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 17 494 kappaletta

Riitta Palomäki
s. 1957, Suomen kansalainen, KTM, talousjohtaja
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2009
- Johtoryhmän jäsen 1.6.2009 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 14 483 kappaletta

Fernando Roses
s. 1970, Espanjan kansalainen, eMBA, KTM, insinööri (Ingeniero Técnico en Quimica Industrial), johtaja, Teknologia ja kehitys
- Konsernin palveluksessa vuodesta 1994
- Johtoryhmän jäsen 26.10.2007 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 16 131 kappaletta

Minna Schrey-Hyppänen
s. 1966, Suomen kansalainen, DI, KTM, henkilöstöjohtaja
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2013
- Johtoryhmän jäsen 23.9.2013 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 5 229 kappaletta

Jan Peter Tewes
s. 1967, Saksan kansalainen, KTM (Diplom-Kaufmann), MBA, johtaja, Talotekniikka – Eurooppa
- Konsernin palveluksessa vuodesta 2015
- Johtoryhmän jäsen 1.9.2015 alkaen
- Omistaa Uponorin osakkeita 13 519 kappaletta

Tarkemmat ja ajantasaiset tiedot löytyvät verkkosivuilta osoitteesta http://sijoittajat.uponor.fi

Hallituksen toimintakertomus

Markkinat

Rakentaminen lisääntyi Euroopan markkinoilla, joskin lähtötaso oli matala. Pohjois-Amerikassa rakennustoiminta pysyi vilkkaana, mutta aiempina vuosina raportoitu huomattava kasvu osoitti heikkenemisen merkkejä.

Keski-Euroopan maista Saksassa talous kasvoi edelleen kuluttajavetoisesti. Vahvat työmarkkinat ja matalat asuntolainojen korot lisäsivät asuinrakentamisen kysyntää, minkä seurauksena rakennuslupien määrä lisääntyi merkittävästi ja rakentajien luottamus nousi ennätyksellisen korkealle. Huomattavasti suuremmassa korjausrakentamisen segmentissä kasvu säilyi vaimeana. Liike- ja julkisrakentaminen jatkui vahvana, joskin ulkoiset poliittiset ja taloudelliset epävarmuustekijät jarruttivat joidenkin uusien hankkeiden aloittamista. Alankomaissa rakentaminen jatkoi kasvuaan mutta aikaisempaa hitaammin.

Etelä- ja Lounais-Euroopassa Espanjan ja Ranskan varsin hiljaiset rakennusmarkkinat ovat lähteneet maltilliseen kasvuun, mutta Italiassa markkinatilanne jatkui melko heikkona. Isossa-Britanniassa EU-kansanäänestyksellä ei ole toistaiseksi ollut kovin näkyviä vaikutuksia, ja tilanne asuin-, liike- ja julkisrakentamisen segmenteissä säilyi ennallaan.

Pohjoismaissa rakentaminen kääntyi nousuun. Ruotsissa asuinrakentamisen noususuhdanne jatkui, ja on korkeimmillaan sitten 1990-luvun alkuvuosien. Suomessa investoinnit asuin-, liike- ja julkisrakentamiseen kasvoivat vuodesta 2015 nyt jo vuosia jatkuneen hidastumisen jälkeen. Norjassa investoinnit liike- ja julkisrakentamiseen pysyivät edellisvuoden tasolla ja investoinnit asuinrakentamiseen hieman kasvoivat. Tanskan markkinat pysyivät tasaisina.

Itä-Euroopassa jatkunut epävarmuus heijastui asuin-, liike- ja julkisrakentamisen segmentteihin. Itäisen Keski-Euroopan maissa, kuten Tšekin tasavallassa, Unkarissa ja Puolassa, investoinnit asuinrakentamiseen kasvoivat, mutta investoinnit liike- ja julkisrakentamiseen laskivat edellisvuodesta. Baltian maissa investoinneissa rakentamiseen ei tapahtunut muutoksia.

Pohjois-Amerikassa investoinnit asuin-, liike- ja julkisrakentamiseen pysyivät pääosin hyvällä tasolla, mutta talouden elpymisestä tähän saakka jatkunutta huomattavaa kasvua ei enää ollut näkyvissä. Asuntorakentajien mieliala on optimistinen ja kuluttajien luottamus vahva, mutta asuntolainojen korkojen nousu ja joillakin alueilla myös työvoimapula hillitsivät kehitystä. Johtavissa rakennusindikaattoreissa oli havaittavissa suurta epävakautta vuoden jälkipuoliskolla, mikä saattoi vaikuttaa jakeluketjun ostokäyttäytymiseen. Kanadan asuinrakentamisen markkinat heikkenivät hieman edellisvuoteen verrattuna.

Pohjoismaissa yhdyskuntateknisten ratkaisujen kysyntä oli yleisesti ottaen vakaata, Ruotsissa ja Norjassa kysyntä kasvoi jonkin verran. Markkinatilanne Puolassa ja muissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa säilyi vaisuna, ja Baltian maissa yhdyskuntatekniikan investoinnit vähenivät jyrkästi. Energian hinnan heikko kehitys jarrutti öljyntuotantoon liittyviä rakennushankkeita Kanadassa ja rasitti yhdyskuntatekniikan liiketoimintaa myös muilla markkinasegmenteillä.

Liikevaihto

Uponorin liikevaihto vuonna 2016 oli 1 099,4 (2015: 1 050,8) milj. euroa, mikä on 4,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Konsernin vertailukelpoisen liikevaihdon kasvu ilman Uponor Infran yritysmyyntejä vuonna 2015 ja Talotekniikka – Euroopan Saksassa vuonna 2016 toteutettuja yritysostoja, oli 2,0 prosenttia. Valuuttakurssien vaikutus oli -10,3 milj. euroa, eli koko vuoden 2016 vertailukelpoinen kasvu kiinteillä valuuttakursseilla laskettuna oli 3,0 prosenttia. Suurimmat vaikutukset johtuivat Ison-Britannian punnan (GBP), Kanadan dollarin (CAD), Ruotsin kruunun (SEK) ja Venäjän ruplan (RUB) kurssivaihteluista, ja vaikutukset koskivat lähinnä Talotekniikka – Eurooppaa ja Uponor Infraa.

Talotekniikka – Euroopan liikevaihto kasvoi 9,4 %, ja orgaaninen kasvu oli 2,6 %. Myönteinen kehitys on seurausta myynnin vilkastumisesta useilla Euroopan markkinoilla, lähinnä Lounais-Euroopassa ja Pohjoismaissa, sekä Saksassa tammikuussa 2016 tehdyistä yritysostoista. Euroopan kymmenestä suurimmasta maasta yhdeksässä liikevaihto kasvoi paikallisessa valuutassa mitattuna. Suurinta kasvu oli Ruotsissa, Espanjassa, Isossa-Britanniassa ja Itävallassa. Saksan koko kasvu johtui yritysostois-

Liikevaihdon jakautuminen segmenteittäin 1.1.–31.12.2016:

M€	**1–12/2016**	1–12/2015	Raportoitu muutos (%)
Talotekniikka – Eurooppa	**511,0**	467,1	9,4 %
Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	**305,6**	275,8	10,8 %
(Talotekniikka – Pohjois-Amerikka (M$)	**337,2**	304,6	10,7 %)
Uponor Infra	**287,9**	312,0	-7,7 %
Eliminoinnit	**-5,1**	-4,1	
Yhteensä	**1 099,4**	1 050,8	4,6 %

ta. Voimakas hintakilpailu heikensi paikallista järjestelmämyyntiä Saksassa. Projektiliiketoiminnan kasvu kuitenkin tasapainotti hintakilpailun negatiivista vaikutusta.

Talotekniikka – Pohjois-Amerikan liikevaihto kasvoi 10,7 % paikallisessa valuutassa. Vuosi 2016 jakaantui selkeästi kahteen osaan: Yhdysvalloissa liikevaihto kasvoi voimakkaasti vuoden alkupuolella, mutta vuoden loppupuolella kasvu tasaantui heijastellen rakennusmarkkinoiden yleisiä suuntauksia. Lisäksi vuoden aikana koettu muoviliitinten raaka-ainepula oli yllättävä haaste, johon jouduttiin vastaamaan korvaamalla muoviliittimet hetken aikaa messinkiliittimillä. Raaka-ainepula hämmensi liikevaihdon lisäksi myös toimitusketjua ja seuraukset vaikuttivat putki- ja liitinjärjestelmien liikevaihdon kasvuun lähes koko vuoden. Tästäkin huolimatta PEX-putkien myynti kasvoi vuoden 2016 aikana hyvin niin Yhdysvalloissa kuin Kanadassakin.

Uponor Infran liikevaihto pieneni 7,7 prosentilla. Vaikka kysyntä Pohjois-Euroopassa hieman kasvoi, se ei riittänyt tasapainottamaan liikevaihdon heikkona jatkunutta kehitystä Puolassa ja Pohjois-Amerikassa.

Liiketoimintaryhmittäin laskettuna käyttövesijärjestelmien osuus koko konsernin liikevaihdosta oli 49 % (45 %), sisäilmastoratkaisujen 25 % (25 %) ja yhdyskuntatekniikan 26 % (30 %).

Liikevaihdolla mitattuna kymmenen suurinta maata ja niiden osuudet konsernin liikevaihdosta (vuoden 2015 osuus sulkeissa): USA 25,1 % (23,9 %), Saksa 14,7 % (13,0 %), Suomi 11,2 % (11,8 %), Ruotsi 9,1 % (8,9 %), Kanada 7,3 % (7,9 %), Tanska 4,4 % (4,5 %), Alankomaat 3,6 % (3,5 %), Espanja 3,2 % (2,8 %), Iso-Britannia 2,9 % (3,4 %) ja Norja 2,7 % (2,9 %).

Tulos ja kannattavuus

Konsernin koko vuoden bruttokate oli 376,0 (370,2) milj. euroa, mikä on 5,8 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Bruttokatemarginaali oli 34,2 % (35,2 %). Vertailukelpoinen bruttokate oli 383,9 (371,0) milj. euroa eli 34,9 % (35,3 %). Hintakilpailu sekä tuotevalikoimaan liittyvät tekijät Talotekniikka – Euroopassa ja muoviliitintoimitusten haasteet Talotekniikka – Pohjois-Amerikassa rasittivat bruttokatemarginaalia, mitä kuitenkin toiminnallisen tuottavuuden parantuminen kaikissa segmenteissä suurelta osin korvasi.

Konsernin liikevoitto oli 71,0 (71,4) milj. euroa, mikä on lähellä edellisvuoden tasoa. Kannattavuutta mittaava liikevoittomarginaali laski vertailukauden 6,8 prosentista 6,5 prosenttiin. Valuuttakurssien muuntovaikutus koko vuoden tulokseen oli vähäinen.

Vertailukelpoinen liikevoitto, ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, kasvoi 19,7 prosenttia ja oli 90,7 (75,8) milj. euroa. Talotekniikka – Euroopan vertailukelpoinen liikevoitto oli 38,0 (27,6) milj. euroa ja Uponor Infran 6,4 (0,9) milj. euroa. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavien erien kokonaismäärä oli 19,7 (4,3) milj. euroa, josta Talotekniikka – Euroopan osuus oli 12,4 (3,6) milj. euroa ja Uponor Infran 7,2 (0,7) milj. euroa. Kaikki vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät liittyivät käynnissä olleisiin muutosohjelmiin.

Euroopan markkinatilanteen kirkastuminen vuoden 2016 aikana vaikutti suotuisasti erityisesti Talotekniikka – Euroopan liikevoiton kehitykseen. Toinen erityisesti Uponor Infraan vaikuttava tekijä oli muoviraaka-aineen vakaa hintakehitys ja hyvä saatavuus, joissa ero edellisvuoteen oli merkittävä.

Talotekniikka – Euroopan koko vuoden liikevoitto kasvoi, vaikkakin taso pidemmän aikavälin vertailussa jäi melko alhaiseksi. Kasvu oli seurausta suuremmasta liikevaihdosta ja muutosohjelmien ansiosta saavutetuista kustannussäästöistä. Vuoden 2016 aikana Uponor sulki 10 toimipistettä, joista yksi siirrettiin uuteen paikkaan. Lisäksi kolmen toimipisteen pinta-alaa supistettiin. Henkilöstön nettomäärä väheni vuoden 2016 aikana 164 henkilöllä, mikä on linjassa alkuperäisen suunnitelman kanssa. Kannattavuutta rasitti kilpailun kiristyminen sisäilmasto- ja käyttövesijärjestelmien segmenteissä. Sitä synnyttivät markkinoilla yleistyneet omat tuotemerkit sekä teknisesti edullisempia ratkaisuja tarjoavat yhtiöt. Kilpailu koveni myös jakelukanavien kesken.

Talotekniikka – Pohjois-Amerikan liikevoitto oli jälleen vahva, vaikka kannattavuus hieman heikkenikin vertailukauden erittäin hyvästä tuloksesta. Liikevoitto pieneni erityisesti kolmannella vuosineljänneksellä johtuen muoviliitinten raaka-ainepulan seurauksena syntyneistä ylimääräisistä kustannuksista. Muoviliittimet korvattiin yksikkökustannuksiltaan kalliimmilla messinkiliittimillä. Viimeisen vuosineljänneksen päättyessä tarjolla oli kattava valikoima uudesta, aikaisempaa kalliimmasta materiaalista valmistettuja muoviliittimiä. Hankalasti hallittavissa olevan tilanteen seurauksena myös toimituskustannukset asiakkaille kasvoivat merkittävästi.

Uponor Infran liikevoitto laski johtuen Euroopan muutosohjelman ja Kanadassa vuoden viimeisellä neljänneksellä aloitetun säästöohjelman aiheuttamista vertailukelpoisuuteen vaikuttavista kustannuksista. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 6,4 (0,9) milj. euroa; kasvuun vaikuttivat aiemmista tehostamisohjelmista saadut säästöt ja suotuisa tuloskehitys useimmissa Pohjoismaissa. Kehitystä toisaalta heikensivät Pohjois-Amerikan ja itäisen Euroopan heikot suhdanteet sekä tilapäiset haasteet Tanskassa. Toisin kuin

Liikevoiton jakautuminen segmenteittäin 1.1.–31.12.2016:

M€	**1–12/2016**	1–12/2015	Raportoitu muutos (%)
Talotekniikka – Eurooppa	**25,6**	24,0	6,4 %
Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	**50,0**	51,0	-1,8 %
(Talotekniikka – Pohjois-Amerikka (M$)	**55,2**	56,3	-1,9 %)
Uponor Infra	**-0,8**	0,2	-484,2 %
Muut	**-2,2**	-3,8	
Eliminoinnit	**-1,6**	0,0	
Yhteensä	**71,0**	71,4	-0,7 %

Vertailukelpoisen liikevoiton jakautuminen segmenteittäin 1.1.–31.12.2016:

M€	**1–12/2016**	1–12/2015	Vertailukelpoinen muutos (%)
Talotekniikka – Eurooppa	**38,0**	27,6	37,6 %
Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	**50,0**	51,0	-1,8 %
(Talotekniikka – Pohjois-Amerikka (M$)	**55,2**	56,3	-1,9 %)
Uponor Infra	**6,4**	0,9	573,0 %
Muut	**-2,1**	-3,8	
Eliminoinnit	**-1,6**	0,0	
Yhteensä	**90,7**	75,8	19,7 %

vuonna 2015, raaka-aineiden hintakehitys vuonna 2016 oli suhteellisen vakaata, mikä vaikutti raaka-ainekustannuksiin ja bruttokatteeseen.

Muihin liiketoiminnan tuottoihin sisältyy Kanadassa vuonna 2016 sovitun patenttiloukkaustapauksen rojaltimaksut ja korvaukset koskien patenttiloukkausta.

Konsernin rahoituskulut olivat 10,0 (8,9) milj. euroa ja valuuttakurssierot -3,9 (-3,4) milj. euroa.

Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta oli -0,6 (0,3) milj. euroa, mikä sisältää yhdessä Belkin International, Inc. -yhtiön kanssa perustetun yhteisyrityksen, Phynin, tuotekehitys- ja muita perustamiskustannuksia.

Tulos ennen veroja oli 60,4 (62,8) milj. euroa. Efektiivinen veroaste oli 31,3 % (40,9 %), joka on hieman alle odotettavissa olevan pitkän aikavälin tason, ja sisältää Uponorille jälkikäteen Yhdysvalloissa myönnettyjä kertaluonteisia verohelpotuksia tutkimukselle ja tuotekehitykselle. Tuloverot verohelpotukset mukaan lukien olivat 18,9 (25,7) milj. euroa. Vuoden 2015 tuloveroihin sisältyy Virossa osingonjaon yhteydessä maksettuja veroja 1,6 milj. euroa sekä Viron tytäryhtiöissä voitonjakoon käytettävissä oleviin varoihin liittyvä 0,5 milj. euron laskennallinen verovelka, joka vastaa noin 3,3 prosenttiyksikön kertaluonteista vaikutusta veroasteeseen.

Konsernin tilikauden tulos oli 41,9 (36,9) miljoonaa euroa.

Oman pääoman tuotto oli 13,1 (12,1) prosenttia. Sijoitetun pääoman tuotto laski 14,1 (15,5) prosenttiin. Sijoitetun pääoman tuotto, kun vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät huomioidaan, oli 18,3 % (16,5 %).

Osakekohtainen tulos oli 0,58 (0,51). Oma pääoma osaketta kohti oli 3,60 (3,39) euroa. Muut osakekohtaiset tiedot löytyvät taulukko-osiosta.

Konsernin liiketoiminnan rahavirta oli 59,9 (58,2) milj. euroa ja rahavirta ennen rahoitusta -31,9 (16,5) milj. euroa. Muutos johtui Saksan yritysostoista tammikuussa 2016 ja 15 miljoonan dollarin investoinnista Phyn-yhteisyritykseen heinäkuussa 2016.

Tunnusluvut löytyvät tunnuslukuosiosta viiden vuoden ajalta.

Investoinnit, tutkimus ja kehitys sekä rahoitus

Investoinneissaan Uponorin tavoitteena on sijoittaa resursseja kannattaviin liiketoimintamahdollisuuksiin, mutta samalla hallita investointien kokonaismäärää tiukasti.

Vuonna 2016 Talotekniikka – Eurooppa investoi uuteen tuotantoteknologiaan, Talotekniikka – Pohjois-Amerikka tuotantokapasiteetin lisäämiseen ja Uponor Infra tuotannon tehostamiseen. Uuteen tehtaaseen Kiinan Taicangissa (Shanghai) asennettiin tuotantolinjat ja tuotanto käynnistyi joulukuussa 2016. Suuri osa investoinneista suunnataan tarkasti harkittuihin, tuottavuutta parantaviin uudistuksiin ja kunnossapitoon.

Vuonna 2016 bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen olivat yhteensä 50,7 (50,1) milj. euroa, eli selvästi ennakoitua vähemmän. Syynä olivat hankkeiden viivästymiset. Nettoinvestointien määrä oli 48,4 (49,2) milj. euroa.

Tammikuussa 2016 Uponor osti saksalaisyhtiöiden, Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän, osakekannat kokonaisuudessaan ja heinäkuussa Uponor allekirjoitti sopimuksen Phyn-nimisen yhteisyrityksen perustamisesta Belkin International, Inc:n kanssa.

Panostukset tutkimukseen ja kehitykseen olivat yhteensä 21,4 (18,5) miljoonaa euroa eli 1,9 (1,8) prosenttia liikevaihdosta. Kasvu oli pääosin seurausta uuden, konserninlaajuisen Teknologia ja kehitys -toiminnon perustamisesta ja siihen palkatuista työntekijöistä, investoinneista digitalisaation saralla sekä tuote-, sovellus- ja materiaalikehitykseen kohdennetuista suorista kustannuksista.

Uponorin tärkein voimassa oleva rahoitusohjelma 31. joulukuuta 2016 oli vuonna 2018 erääntyvä 80 milj. euron joukkovelkakirjalaina. Sen lisäksi Uponor otti yritysostoihin ja yhteisyritysten perustamiseen liittyvien toimintojen rahoittamiseksi 50 milj. euron lainan tammikuussa 2016 ja 20 milj. euron lainan heinäkuussa 2016. Molempien lainojen laina-aika on viisi vuotta.

Voimassa oli yhteensä neljä kahdenvälistä, 2019–2021 erääntyvää luottolimiittiä yhteensä 200 miljoonan euron arvosta. Vuoden 2016 aikana näistä varalla olevista rahoitusluotoista ei ollut nostettuna yhtään.

Lyhytaikaisen rahoituksen tarpeeseen vastaa kotimainen 150 milj. euron yritystodistusohjelma, josta ei tilinpäätöshetkellä ollut käytössä yhtään. Rahavarat vuoden lopussa olivat yhteensä 16,3 (49,2) milj. euroa.

Konsernissa kiinnitetään erityistä huomiota myyntisaamisiin ja luottoriskeihin. Myyntisaamisten määrän lisääntyminen liittyy muutoksiin avainasiakkuuksien hallinnassa Pohjois-Amerikassa.

Konsernin korolliset nettovelat nousivat 159,5 (91,3) milj. euroon. Tämä johtui pääosin Saksan yritysostoista ja Phyn-yhteisyrityksen perustamisesta. Myyntisaamisten määrä kasvoi

Pohjois-Amerikassa, ja varastoja kasvatettiin sekä Talotekniikka – Euroopassa että Uponor Infrassa tuotannon siirtojen varalle. Omavaraisuusaste oli 42,8 (44,3) prosenttia ja nettovelkaantuminen eli gearing 48,8 (29,3) prosenttia. Velkaantumisasteen vuosineljännesten keskiarvoksi muodostui 56,7 (40,4), kun sen vaihteluväli yhtiön taloudellisissa tavoitteissa on 30–70.

Katsauskauden tapahtumia

Uponor Holding GmbH osti saksalaisyhtiöiden, Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän, osakekannat kokonaisuudessaan. Kauppa toteutui tammikuun 4. päivänä. Deltan ja KaMon yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2014 oli 32,8 miljoonaa euroa ja ne työllistivät 119 työntekijää. Tammikuun 7. päivänä Uponor Oyj ilmoitti ostaneensa reaaliaikaiseen vedenlaadun seurantaan erikoistuneen suomalaisen startup-yrityksen koko osakekannan. Yritys on kehittänyt ainutlaatuisen ja vallankumouksellisen teknologian vedenlaadun reaaliaikaiseen mittaamiseen. Yrityksen nimeksi tuli UWater Oy. Hankinnat vahvistivat Uponorin vedenlaatuun ja hygieenisyyteen liittyvää osaamista, minkä merkitys kasvaa nyky-yhteiskunnassa jatkuvasti niin kunnallisissa kuin myös teollisuuden ja kotitalouksien käyttövesijärjestelmissä.

Tammikuussa Uponor Oyj tiedotti tytäryhtiöidensä Uponor Infra Oy:n ja Uponor Suomi Oy:n käymien yt-neuvottelujen päättymisestä. Neuvottelujen tuloksena vähennettiin kaikkiaan 126 työpaikkaa. Yhteistoimintaneuvottelut liittyivät Euroopassa käynnistettyihin muutosohjelmiin, joista tiedotettiin syksyllä 2015. Samassa yhteydessä Uponor Infra päätti siirtää paineputki- ja kaivotuotannon Vaasasta Nastolaan.

Heinäkuun 13. päivänä Uponor Oyj ja yhdysvaltalainen Belkin International, Inc. perustivat älykkäitä teknologiaratkaisuja veden mittaamiseen kehittävän ja kaupallistavan yhteisyrityksen Yhdysvaltoihin ja Eurooppaan. Uusi Phyn-niminen yhteisyritys kehittää veden mittaamiseen ja vedenkulutuksen vähentämiseen liittyvää teknologiaa sekä kuluttajien että rakennusteollisuuden käyttöön. Uponor omistaa yhteisyrityksestä vähemmistön, ja se raportoidaan konsernin tilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmällä. Uponor investoi alkuvaiheessa 15 miljoonaa dollaria ja sai yhteisyrityksistä 37,5 prosentin omistusosuuden. Lisäksi osapuolet sopivat ajanjaksosta, jonka aikana Uponorilla on mahdollisuus sijoittaa liiketoimintaan 10 miljoonaa dollaria lisää ja kasvattaa omistusosuutensa Phynissa 50 prosenttiin. Uponor näkee yhteisyrityksen tärkeänä askeleena yhtiön kasvustrategiassa, erityisesti esineiden internet (IoT) -markkinoilla, sekä digitalisaatiokehityksessä, sillä se tukee oivallisesti yhtiön tavoitetta luoda turvallisia ja kestävää kehitystä tukevia rakennuksia sekä yhdyskuntatekniikkaa.

Lokakuun 10. päivänä työntekijät muuttivat Uponorin uuteen toimistoon Kiinan Taicangissa. Kiinaan valmistunut tuotantolaitos on Uponorin uusin ja ensimmäinen Aasiassa. Tuotanto ja toimitukset käynnistettiin suunnitelmien mukaisesti vaiheittain joulukuuhun mennessä. Uusia linjoja otetaan käyttöön vuoden 2017 aikana. Tuotantolaitoksen pinta-ala on 10 000 m².

Marraskuun 23. päivänä Uponor ilmoitti suunnitelmastaan sulkea PEX-putkituotanto Mostolesissa Espanjassa ja keskittää tuotanto yhtiön Virsbon tehtaalle Ruotsiin. Päätös asiasta tehtiin joulukuussa. Uudelleenjärjestelyjen seurauksena poistuu enintään 50 työpaikkaa, pääosin helmikuun 2017 loppuun mennessä. Uponorin jakelukeskus ja myynti- ja markkinointiorganisaatio säilyvät Espanjassa. Tuotannon keskittäminen on osa koko Euroopan kattavaa muutosohjelmaa, joka käynnistettiin syksyllä 2015. Yhtiön tavoitteena on järkeistää tuotantoa ja vähentää kuluja toimitusketjussa ja tuotannossa.

Osana Talotekniikka – Euroopan muutosohjelmaa suljettiin yhteensä 10 toimipistettä eri puolilla Eurooppaa, mukaan lukien Ison-Britannian toimipisteen siirto lähelle Lontoota. Muutosohjelman seurauksena henkilöstön nettomäärä väheni vuoden 2016 aikana 164 henkilöllä.

Uponor Infrassa tuotannon keskittämistä ja tehostamista jatkettiin Suomessa ja Tanskassa. Muutosohjelman seurauksena Uponor Infran henkilöstö väheni vuoden 2016 aikana 75 henkilöllä.

Joulukuun 12. päivänä Uponor Oyj:n hallitus ilmoitti päätöksestä jatkaa vuonna 2014 käynnistettyä yhtiön johdon suoriteperusteista osakekannustinohjelmaa. Uuden ohjelman kohderyhmään kuuluu noin 30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Se kattaa kalenterivuodet 2017–2019 ja tarjoaa osallistujille mahdollisuuden ansaita yhtiön osakkeita, jos hallituksen asettamat tavoitteet saavutetaan. Mahdollinen osakepalkkio maksetaan vuonna 2020. Ohjelman tarkoituksena on jatkaa Uponorin toimivan johdon ja osakkeenomistajien tavoitteiden yhdenmukaistamista ja siten kasvattaa yrityksen arvoa, vahvistaa kannattavaa kasvua ja sitouttaa ohjelmaan osallistuvat johtajat yritykseen pitkäkestoisesti.

Vuoden 2016 aikana Uponor toi markkinoille useita uusia tuotteita. Uponor Smatrix Aqua auttaa parantamaan juomaveden turvallisuutta ja hygieniaa. Pohjois-Amerikassa kehitettiin yhteistyössä Milwaukeen kanssa ainutlaatuinen uuden sukupolven työkalu, Milwaukee Force Logic, joka helpottaa ja nopeuttaa halkaisijaltaan suurten PEX-putkien asentamista. Euroopan markkinoille tuotiin 75 millimetrin Q&E-liittimet ja Milwaukee-laajennustyökalu. Uusien tuotteiden ansiosta Uponorin tarjonta laajeni 63 millimetrin ja 6 barin putkista 75 millimetrin ja 10 barin putkiin. Tuotteita käytetään käyttöveden nousuputkissa ja paikallisissa lämmönjakelujärjestelmissä. Uponor Infra toi markkinoille modernin, hiljaisen Uponor Decibel-kiinteistöviemärijärjestelmän, jonka visuaalisesti miellyttävissä osissa on melua vaimentava mineraalivuoraus. Toinen Uponor Infran uutuus oli Uponor Barrier PLUS, ensimmäinen täysin muovinen putki, joka on tarkoitettu juomaveden kuljettamiseen saastuneessa maaperässä. Uudessa putkessa alumiinikerros on ensimmäistä kertaa korvattu kemikaaleja läpäisemättömällä polymeerillä, minkä ansiosta putkijärjestelmä on kestävä ja täysin kierrätettävä.

Henkilöstö ja organisaatio

Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 3 868 (3 735) työntekijää eli 133 henkeä enemmän kuin vuoden 2015 lopussa täysipäiväiseksi muutettuna. Keskimääräinen henkilömäärä vuoden aikana oli 3 869 (3 842). Henkilömäärät kasvoivat lähinnä Kiinassa, jossa avattiin uusi tuotantolaitos, ja Yhdysvalloissa, jossa tuotantoa laajennettiin. Talotekniikka – Euroopan ja Uponor

Infran henkilöstömäärät vähenivät muutosohjelmien seurauksena huolimatta Saksan yritysostojen tuomasta 141 työntekijän lisäyksestä Talotekniikka – Eurooppaan..

Uponor ilmoitti marraskuun 21. päivänä, että talousjohtaja (CFO) Riitta Palomäki siirtyy eläkkeelle toukokuun 2017 lopussa. Hallitus on nimittänyt KTM Maija Strandbergin (47) Uponorin talousjohtajaksi (Executive Vice President, Finance). Hänestä tulee myös konsernin johtoryhmän jäsen. Strandberg aloittaa työt yhtiössä 6. maaliskuuta 2017 ja aloittaa talousjohtajana 21.3.2017 heti yhtiökokouksen jälkeen.

Konsernin henkilöstö täysipäiväiseksi muutettuna jakaantui maittain seuraavasti: Saksa 23 % (22 %), Yhdysvallat 18 % (16 %), Suomi 16 % (17 %), Ruotsi 13 % (13 %), Puola 6 % (5 %), Kanada 4 % (5 %), Espanja 4 % (5 %), Tanska 3 % (3 %), Venäjä 2 % (3 %), Kiina 2 % (-) ja muut maat 9 % (9 %).

Lisäksi Pohjois-Amerikassa käytetään ulkopuolisia myyntiedustajia, jotka eivät ole Uponorin työntekijöitä, vaan itsenäisesti toimivia yrityksiä, joille on määritetty tietty toiminta-alue ja joille Uponor maksaa myyntipalkkion.

Konsernissa kirjattujen palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma sosiaalikulut mukaan lukien oli tilikaudella 240,8 (230,3) milj. euroa.

Liiketoimintaan kohdistuvat riskit

Uponorin taloudellinen tulos on alttiina erilaisille markkinoihin liittyville, operatiivisille, taloudellisille ja vahinkoriskeille.

Markkinariskit

Uponorin toiminnan pääpaino on Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, joissa poliittinen riski luokitellaan pääsääntöisesti suhteellisen vähäiseksi. Poliittisiin riskeihin liittyvä tilanne on kuitenkin hieman muuttunut vuosina 2015–2016, kun Uponor avasi tuotantolaitokset Pietarin alueella Venäjällä ja Kiinan Taicangissa, joka sijaitsee lähellä Shanghaita.

Venäjään liittyvät poliittiset riskit ovat yhä ajankohtaisia Ukrainan kriisin ja sen seurannaisvaikutusten takia eikä Venäjän ottama rooli Syyriassa ole ainakaan pienentänyt niitä. Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin Venäjän vastaiset pakotteet ja Venäjän omat vastapakotteet vaikuttavat yhä liiketoimintaympäristöön Venäjällä ja muualla Euroopassa, erityisesti Suomessa, eikä muutosta ole luvassa ainakaan lähitulevaisuudessa. Kireät poliittiset suhteet ovat vaikuttaneet Euroopan markkinoihin ja koko mantereen orastavaan talouskasvuun. Venäjän osuus Uponorin liikevaihdosta oli vuonna 2016 noin 2,0 prosenttia.

Euroopan taloustilanteessa ja liiketoimintaympäristössä on havaittavissa elpymisen merkkejä, mutta elpyminen on edelleen hidasta ja haurasta. Ison-Britannian päätös aloittaa Brexit-neuvottelut ja Yhdysvaltain hallinnossa presidentinvaalien jälkeen tapahtuvat muutokset muuttavat riskimielialaa varovaisempaan suuntaan. Ranskan ja Saksan tulevat vaalit ja niihin liittyvät epävarmuustekijät vaikeuttavat riskien arvioimista vuodelle 2017.

Levottomuudet ja sotiminen Lähi-idässä ovat aiheuttaneet hallitsematonta liikehdintää ja valtavia haasteita Euroopassa. Uponor seuraa tilannetta tarkasti ja suorittaa sisäisiä arviointeja Eurooppaan ja euroalueeseen kohdistuvista riskeistä sekä niiden mahdollisista vaikutuksista konsernin toimintoihin.

Koska Uponorin liikevaihto jakaantuu laajalle joukolle asiakkaita, joista huomattava osa on jakelijoita (tukkuliikkeitä), myös Uponorin tuotteiden loppukysyntä on hajautunut laajalle. Viisi suurinta asiakasryhmää, joiden myynti jakautuu yli 20 maahan, vastaa noin kolmasosasta Uponorin kokonaisliikevaihdosta.

Uponorin tuotteiden kysyntä on riippuvainen rakennusalan suhdanteista. Yhtiön tuotteiden päämarkkinasegmentti on perinteisesti käsittänyt pientalorakentamisen, mutta tuotteita toimitetaan yhä enemmän myös julkis- ja liikerakentamiseen. Näiden sektoreiden kysyntävaihtelut poikkeavat usein toisistaan. Kokonaisuutta tasoittaa osaltaan myös korjausrakentamisen kysyntä, joka ei aina ole samalla lailla harkinnanvaraista kuin uudisrakentaminen.

Runsas neljännes Uponorin vuosiliikevaihdosta tulee yhdyskuntatekniikasta. Yhdyskuntatekniikan ratkaisujen kysyntä riippuu rakennusalan suhdanteiden lisäksi vahvasti tie- ja vesirakentamisen sekä julkisesti rahoitetun kunnallistekniikan investoinneista. Suhdanteiden ja kysynnän vaihtelusta aiheutuvia riskejä vastaan yhtiö suojautuu kehittämällä jatkuvasti myynnin ennustamisprosessejaan ja varmistamalla organisaation ja toimitusketjun rakenteiden riittävän joustavuuden.

Paikalliset lait ja säännökset vaikuttavat Uponorin toimintaan eri maissa. Suurelle osalle myytävistä tuotteista haetaan esimerkiksi kansallinen tuotehyväksyntä. Valmisteluvaiheessa olevia lakeja ja säännöksiä seurataan ja niiden mahdolliset vaikutukset sekä Uponorin että asiakkaidemme toimintaan pyritään ennakoimaan.

Operatiiviset riskit

Muoviputkijärjestelmien valmistuksessa käytettävien raaka-aineiden hinnat ovat alttiita muutoksille, joista tärkeimpiä ovat mm. petrokemian tuotteiden ja metallien hinta, toimituskapasiteetti ja markkinoiden kysyntä. Viime vuosina Uponor on kyennyt siirtämään hintavaihteluiden vaikutukset suurelta osin myyntihintoihinsa kohtuullisella viiveellä, eikä tästä ole aiheutunut olennaista tulonmenetystä Uponorille. Uponor suojautuu metallien ja muoviraaka-aineiden hintariskiä vastaan mahdollisuuksien mukaan sekä kiinteähintaisilla hankintasopimuksilla että finanssituotteilla. Pohjoismaissa Uponor hallitsee sähkön hintavaihteluriskiä jatkuvatoimisesti ja järjestelmällisesti rahoitusinstrumenteilla.

Komponenttien ja raaka-aineiden hankinnassa Uponorin tavoitteena on käyttää materiaaleja ja raaka-aineita, joilla on useampia toimittajia. Mikäli toimittajia on vain yksi, pyritään siihen, että ko. toimittajalla on vähintään kaksi tuotantolaitosta, jotka valmistavat Uponorin käyttämiä hyödykkeitä. Uponorilla on käytössään materiaalien ja raaka-aineiden laadunvarmennusjärjestelmä sekä toimittajien hyväksymisprosessi.

Uponor hallitsee organisaatio- ja johtamisriskejä, kuten esimerkiksi henkilöstön vaihtuvuutta ja ikäjakauman vääristymistä, analysoimalla jatkuvasti henkilöresursseja ja varmistamalla, että organisaatiorakenne tukee tehokasta toimintaa. Henkilöstön kehittämisohjelmat keskittyvät erityisesti johtamistaitojen kasvattamiseen monikulttuurisessa matriisiorganisaatiossa. Uponorin sisäiset henkilöstökyselyt tuottavat tärkeää tietoa mm. työntekijöi-

den sitoutumisesta, työtehtävien ja yrityksen tavoitteiden yhdenmukaisuudesta, työympäristöstä ja työmotivaatiosta. Kyselytuloksiin pohjautuvat toiminta- ja kehittämissuunnitelmat vaikuttavat myönteisesti työntekijöiden suoritukseen ja sitoutumiseen.

Liiketoimintojen hallintaan käytetään useita IT-järjestelmiä, joista tärkeimmät ovat Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa käytetyt ERP-järjestelmät. Järjestelmien kriittisyyden analysoiminen ja riskien minimointiin liittyvät varautumisjärjestelyt sisältyvät suurimpien IT-järjestelmien käyttöönottoon ja elinkaaren hallintaan. Varautumisjärjestelyt kattavat esimerkiksi vikasietoisuuden, varmuuskopioinnit ja palautuksen suunnittelun ja testauksen. Avainjärjestelmien palauttaminen onnettomuuden tai vikatilanteen jälkeen testataan kriittisten järjestelmien osalta kerran kahdessa vuodessa. IT-järjestelmiin liittyviä riskejä arvioidaan osana Uponorin riskienhallintaprosessia, jossa painotetaan erityisesti järjestelmien turvallisuutta. Uponorin tietojärjestelmät alistetaan säännöllisesti ulkopuolisen ammattilaisen suorittamalle arvioinnille, ja näin tehtiin myös vuonna 2016. Tietojärjestelmien turvallisuutta parannetaan arvioinneista saadun palautteen perusteella. Lisäksi Uponorilla on jo useiden vuosien ajan ollut tietojärjestelmät osittain kattava vakuutus.

Uponor noudattaa ISO 9001 -laatujärjestelmää ja ISO 14001 -ympäristöjohtamisjärjestelmää, mikä parantaa tuotannon turvallisuutta ja tuottavuutta sekä vähentää ympäristövaikutuksia ja muita toiminnan riskejä. Saksan tuotantolaitoksissa alettiin soveltaa ISO 50001 -standardin mukaista energianhallintajärjestelmää, joka on tarkoitus ottaa käyttöön kaikissa Uponorin tuotantolaitoksissa vuoteen 2020 mennessä.

Projektiliiketoiminnassa Uponorin tavoitteena on myös hallita mm. projektikohtaisia aikataulutukseen ja kustannuksiin liittyviä riskejä. Tällaiset riskit pyritään ottamaan huomioon projekti- ja alihankkijasopimuksissa. Lisäksi henkilökunnan projektinhallinta-osaamista vahvistetaan aktiivisesti.

Rahoitusriskit

Viime vuodet ovat osoittaneet, että huomattavatkin häiriöt rahoitusmarkkinoilla ovat mahdollisia varsin lyhyellä varoitusajalla. Näin ollen, vaikka tilanne tällä hetkellä on Uponorin kannalta varsin vakaa, voivat rahoituksen saatavuuteen liittyvät riskit olla tulevaisuudessa merkittäviä. Uponorin rahoituksen saatavuus ja joustavuus pyritään takaamaan riittävien luottolimiittireservien ja lainojen tasapainoisen maturiteettijakauman avulla, sekä käyttämällä rahoituksen hankinnassa erilaisia rahoitusmuotoja ja useita hyvän luottoluokituksen omaavia vakavaraisia vastapuolia.

Konsernin maksuvalmiutta hallitaan tehokkailla kassanhallintaratkaisuilla ja riskiä karttavalla sijoituspolitiikalla. Sijoituskohteina ovat ainoastaan matalariskiset kohteet, jotka ovat tarvittaessa muunnettavissa käteisvaroiksi nopeasti ja selkeään markkinahintaan.

Korkomuutokset vaikuttavat konsernin korkokuluihin ja kiinteähintaisten rahoituserien käypään arvoon. Korkoriskejä hallitaan käyttämällä sekä kiinteä- että vaihtuvakorkoisia rahoitusinstrumentteja.

Konsernin toiminnan kansainvälisyys altistaa konsernin eri valuuttojen välisille valuuttariskeille. Merkittävä osa liikevaihdosta syntyy muissa valuutoissa kuin euroissa. Tällöin kuitenkin tyypillisesti myös valtaosa ko. liikevaihtoon kohdistuvista kuluista on kyseessä olevassa paikallisessa valuutassa. Tämä vähentää oleellisesti liiketoiminnan valuuttariskiä. Konsernin rahoitusosasto vastaa konsernitason valuuttakurssiriskien hallinnasta ja suojaamisesta. Suojausinstrumentteina käytetään pääasiallisesti valuuttatermiineitä ja -optioita.

Uponor altistuu myös valuuttakurssien muunnos- eli translaatioriskille, joka ilmenee muunnettaessa euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden omapääoma euromääräiseksi. Uponorin suojauspolitiikan mukaisesti euroalueen ulkopuolisia tase-eriä ei suojata. Poikkeuksena tähän ovat nettoinvestoinneiksi luettavat sisäiset lainat, jotka on sisällytetty suojauslaskentaan. Suojautumisessa valuuttakurssiriskeiltä kumppaneiksi valitaan vain hyvän luottoluokituksen omaavia vakavaraisia pankkeja.

Vahinkoriskit

Vuoden 2016 päättyessä Uponorilla oli 15 tuotantolaitosta kymmenessä eri maassa ja lisäksi useita yksiköitä, joissa asennusvalmiit tuotteet kootaan. Konsernin liikevaihdosta merkittävä osa syntyy tuotteista, jotka on valmistettu näissä tuotantolaitoksissa. Konsernitasolla vahinko- ja keskeytysvakuutuksia ohjataan keskitetysti, minkä tavoitteena on kattava vakuutussuoja mahdollisten konerikko-, tulipalo- yms. riskien toteutumisesta aiheutuville taloudellisille vahingoille.

Toinen merkittävä vahinkoriski liittyy Uponorin valmistamien ja myymien tuotteiden tuotevastuuseen, joka on niin ikään vakuutettu keskitetysti konsernitasolla.

Vuonna 2015 Uponorissa aloitettu koko konsernin kattava tuotantoyksiköiden jatkuvuuden ja liiketoiminnan keskeytymisen analysointihanke valmistui vuonna 2016. Analyysissä ei havaittu uusia, liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaavia riskejä. Vahinko- ja keskeytysriskejä pyritään jo nyt ehkäisemään monin eri keinoin, kuten henkilöstön turvallisuuskoulutuksella, tuotantolaitteiden säännöllisillä huolto-ohjelmilla ja varmistamalla tärkeimpien varaosien jatkuva saatavuus. Katkeamaton toimitusketju on jatkossakin yksi riskienhallinnan painopistealueista.

Oleellinen osa vahinko- ja keskeytysriskien ehkäisyssä ovat myös jatkuvat, säännölliset vakuutusyhtiöiden suorittamat tarkastus- ja koulutuskäynnit Uponorin tuotantolaitoksissa. Tarkastuksia voidaan tarvittaessa suorittaa myös alihankkijoiden tuotantolaitoksissa.

Myös tietoturvaa ja siihen kohdistuvia uhkia seurataan jatkuvasti.

Riskienhallinta vuonna 2016

Koska markkinaolosuhteet ovat pysyneet haastavina monilla Uponorin päämarkkina-alueilla, markkinariskien seuranta ja hallinta olivat edelleen merkittävässä roolissa Uponorin riskienhallintatoimissa. Vuonna 2016 tärkeimmät tunnistetut riskit kartoitettiin keväällä ja syksyllä, ja toimintasuunnitelmat päivitettiin riskien hallitsemiseksi. Vuoden 2016 aikana Uponor arvioi yhteistyössä vakuutusyhtiöiden kanssa neljän tuotantolaitoksensa riskienhallinnan valmiutta ja toimivuutta. Yleisarvosana yksiköiden riskienhallinnan tasosta oli hyvä.

Vuosi 2015 oli haasteellinen, mutta vuoden 2016 kuluessa tilanne Uponorille tärkeillä raaka-ainemarkkinoilla normalisoitui. Raaka-aineiden saatavuus oli yleisesti ottaen hyvä ja hinta muodostui tavanomaisten markkinamekanismien mukaan. Riskien minimoimiseksi Uponor lisäsi uusia raaka-ainetoimittajia hyväksyttyjen toimittajien luetteloon. Loppuvuodesta 2015 alkaen Yhdysvalloissa kohdattiin erilaisia vaikeuksia, jotka liittyivät käyttövesiputkien liittimien valmistuksessa käytettävän muovin vakaaseen saatavuuteen. Uponor onnistui ratkaisemaan ongelmat vuoden 2016 aikana. Yhtiön toimitusketjun hallintaa muutettiin, jotta vastaava ei toistuisi.

Maailmantalouden tilanteen jatkuessa edelleen epävakaana huoli tulevaisuuden pankkirahoituksen saatavuudesta kohtuullisin ehdoin on edelleen perusteltu. Turvatakseen pitkäaikaisrahoituksensa Uponor on hajauttanut rahoituksensa instrumenttien, maturiteettien, markkinoiden ja vastapuolien osalta. Mikäli rahoitus ei ole raha- tai pääomamarkkinoilta hankittua, vastapuolina on ainoastaan hyvän luottoluokituksen omaavia vakavaraisia yhteistyöpankkeja ja rahoituslaitoksia. Kaikkiaan yhtiöllä on käytettävissään kahdenvälisiä luottolimiittejä yhteensä 200 miljoonan euron arvosta. Ne erääntyvät vuosina 2019 ja 2021.

Edellisvuosien tapaan on erityistä huomiota edelleen kiinnitetty myös myyntisaamisten ja luottoriskien valvontaan.

Maailmantalouden heilahtelut ja verotussäännösten muutokset ovat kasvattaneet yritysten veroriskejä. Tästä johtuen myös Uponorissa veroriskien hallinta pysyi tärkeänä osa-alueena. Uponor on ennakoivasti toteuttanut hyvää verohallintatapaa ja ottanut veroriskien arvioinnin selkeäksi osaksi riskienhallintaprosessiaan.

Uponor on mukana useissa oikeusprosesseissa eri maissa. Vuoden 2016 aikana ei toteutunut sellaisia riskejä eikä ollut vireillä oikeudenkäyntejä tai muita oikeudellisia tai viranomaistoimenpiteitä, joilla nykytiedon mukaan olisi ollut olennainen merkitys konsernille.

Hallinto ja tilintarkastus

Vuoden 2016 varsinainen yhtiökokous 10. maaliskuuta valitsi hallitukseen uudelleen yhden vuoden toimikaudeksi Jorma Elorannan, Timo Ihamuotilan, Markus Lengauerin, Eva Nygrenin, Annika Paasikiven ja Jari Rosendalin. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Jorma Eloranta ja varapuheenjohtajaksi Annika Paasikivi. Yhtiön tilintarkastajaksi valittiin nyt 7. kerran peräkkäin tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche Oy. Samassa yhteydessä päävastuulliseksi tilintarkastajaksi nimitettiin KHT Jukka Vattulainen aiemman tarkastusryhmän ulkopuolelta.

Uponor laatii erillisen selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä palkka- ja palkkioselvityksen. Ne ovat saatavilla tilinpäätöksen julkistuksen jälkeen yhtiön verkkosivuilla osoitteessa sijoittajat.uponor.fi > Hallinto > Hallinto- ja ohjausjärjestelmä.

Uponor noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n vuonna 2015 antamaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia, mutta poikkeaa siitä suosituksen 15 osalta. Uponorin henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnassa on kaksi jäsentä suosituksessa mainitun kolmen sijasta. Uponor katsoo, että kaksi jäsentä riittää varmistamaan valiokunnan asiantuntemuksen. Lisäksi valiokunta voi tarvittaessa pyytää näkemyksiä valiokunnan ulkopuolisilta tahoilta. Valiokunta toimii hallituksen valmistelu- ja tukielimenä. Kaikki olennaiset palkitsemiseen liittyvät asiat käsittelee yhtiön hallitus.

Osakepääoma ja osakkeet

Uponorin osakevaihto Nasdaq Helsinki -arvopaperipörssissä vuonna 2016 oli 20,3 (27,6) milj. kappaletta, yhteensä 297,7 (384,1) milj. euroa. Osakkeen kurssi vuoden 2016 lopussa oli 16,51 (13,60) euroa ja osakekannan markkina-arvo 1 208,6 (995,6) milj. euroa. Vuoden päättyessä yhtiöllä oli 16 113 (14 539) osakkeenomistajaa. Ulkomainen omistus yhtiössä oli katsauskauden päättyessä 26,1 (31,5) prosenttia. Tarkemmat osakekohtaiset tiedot löytyvät tilinpäätöksestä.

Uponor Oyj:n osakepääoma vuonna 2016 oli 146 446 888 euroa ja osakkeiden lukumäärä 73 206 944. Näissä ei vuoden aikana tapahtunut muutoksia.

Syyskuun 13. päivänä yhdysvaltalaisen Franklin Resources, Inc:n, omistusosuus laski 9,55 prosenttiin. Yhtiön hallussa olevien osakkeiden määrä laski silloin 6 989 652 osakkeeseen.

Uponor julkaisi 20.5.2016 osakkeenomistajilleen kehotuksen ottaa vastaan vuoden 1998 ja 2004 rahastoanneissa annetut ja vielä vastaanottamattomat osakkeet. Edellä mainittujen rahastoantipäätösten nojalla annetut ja vielä vastaanottamattomat osakkeet on otettava vastaan viimeistään 20.5.2017 tai ne julistetaan menetetyiksi. Määräaikaan mennessä vastaanottamattomat osakkeet myydään niihin oikeutetun lukuun julkisessa kaupankäynnissä. Myynnistä kertyneet varat, joita ei ole nostettu neljän vuoden kuluessa myynnistä, lankeavat yhtiölle.

Hallituksen valtuutukset

Uponor Oyj:n hallitus päätti 12.2.2016 yhtiökokouksen 17.3.2015 antaman valtuutuksen nojalla toteuttaa suunnatun osakeannin yhtiön johdolle osana yhtiön osakesidonnaista kannustinohjelmaa vuosille 2013–2015. Suunnatussa osakeannissa 28 601 yhtiön hallussa olevaa osaketta luovutettiin yhdeksälle yhtiön avainhenkilölle. Yksityiskohtaisempia tietoja on 12.2.2016 julkistetussa pörssitiedotteessa.

Varsinainen yhtiökokous valtuutti 10.3.2016 hallituksen päättämään enintään 3,5 miljoonan oman osakkeen hankkimisesta. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Lisäksi hallitus valtuutettiin päättämään enintään 7,2 miljoonan uuden osakkeen antamisesta tai omien osakkeiden luovuttamisesta. Osakkeiden kokonaismäärä vastaa noin 9,8 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka. Kumpaakaan yhtiökokouksen myöntämää valtuutusta ei käytetty vuonna 2016. Tarkemmat tiedot yhtiökokouksesta löytyvät yhtiön verkkosivuilta osoitteesta sijoittajat.uponor.fi > Hallinto > Yhtiökokous > Yhtiökokous 2016.

Omat osakkeet

Vuoden lopussa Uponorin hallussa oli 68 959 omaa osaketta, mikä vastaa noin 0,1 prosenttia osake- ja äänimäärästä.

Johdon osakeomistus

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja sekä heidän yhtiön tiedossa olevat määräysvaltayhteisönsä omistivat vuoden lopussa yhteensä 139 173 (124 916) Uponor-osaketta. Näiden osakkeiden osuus kaikista osakkeista ja osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä oli 0,19 prosenttia.

Osakesidonnainen kannustinohjelma

Uponor Oyj:n hallitus on viime vuosina päättänyt useista, yhtiön johdolle tarkoitetuista pitkän aikavälin kannustinohjelmista. Yksityiskohtaiset tiedot suunnitelmista on yhtiön sijoittajille suunnatulla verkkosivustolla.

Joulukuussa 2016 Uponor Oyj:n hallitus päätti jatkaa hallituksen vuonna 2014 hyväksymää yhtiön johdon suoriteperusteista osakekannustinohjelmaa. Uuden ohjelman kohderyhmään kuuluu noin 30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Uusi ohjelma kattaa kalenterivuodet 2017–2019. Uuteen ohjelmaan perustuva mahdollinen osakepalkkio maksetaan vuonna 2020.

Ohjelman tarkoituksena on jatkaa Uponorin toimivan johdon ja osakkeenomistajien tavoitteiden yhdenmukaistamista ja siten kasvattaa yrityksen arvoa, vahvistaa kannattavaa kasvua ja sitouttaa ohjelmaan osallistuvat johtajat yritykseen pitkäkestoisesti. Kilpailukykyinen kannustinohjelma palkitsee johtoa yhtiön strategisten kannattavuus- ja kasvutavoitteiden saavuttamisesta mahdollistaen yrityksen osakkeiden ansaitsemisen ja henkilökohtaisen osakemäärän kasvattamisen.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

Katsauskauden jälkeen ei ole ollut merkittäviä tapahtumia.

Lähiajan näkymät

Uponorin ydinliiketoiminnan ja tärkeimpien markkinoiden kehityksen uskotaan jatkuvan suhteellisen vakaana ja positiivisena. Luottamusta varjostavat kuitenkin eräät riskitekijät, jotka toteutuessaan saattavat vaikuttaa liiketoiminnan kehitykseen.

Monet Euroopan rakennusmarkkinoista eivät ole vieläkään sanottavassa määrin toipuneet koko maailmaa lähes kymmenen vuotta sitten ravistelleesta maailmantalouden kriisistä. Vuoden 2016 loppupuoliskolla oli kuitenkin havaittavissa merkkejä elpymisestä, ja Euroopan rakennusmarkkinoiden hitaan elpymisen odotetaankin jatkuvan vuonna 2017. Elpymisestä kertovia merkkejä ovat esimerkiksi myönnettyjen rakennuslupien määrän suhteellisen vahva kasvu useimmissa Euroopan maissa ja positiiviset markkinasuhdanteet osassa Pohjoismaita ja lisäksi myös esimerkiksi Saksassa, Alankomaissa ja Ranskassa. Laaja-alaista elpymistä tukee kuluttajien kasvanut luottamus, houkuttelevat lainaehdot, maahanmuutto ja myös vuosien aikana patoutuneen kysynnän purkautuminen. Toinen elpymistä tukeva ilmiö on yhdyskuntateknisten rakennushankkeiden painottuminen monien valtioiden lyhyen aikavälin investointisuunnitelmissa.

Pohjois-Amerikan taloustilanteen odotetaan jatkuvan kasvusuuntaisena, joskin kasvun vauhti todennäköisesti hidastuu. Tästä saatiin jo esimakua vuoden 2016 lopulla, kun uusien asuinrakennushankkeiden määrän kasvu Yhdysvalloissa hidastui tilapäisesti, vaikka monet rakentamisen kasvuun vaikuttavat tekijät, kuten asuntolainojen korot, myynnissä oleva asuntokanta ja työpaikkojen lisääntyminen rakennusteollisuudessa, säilyivät melko suotuisina. Yhdysvaltain presidentinvaalien jälkeen valittu uusi hallinto on luvannut lisätä yhdyskuntatekniikan ja tuotannon investointeja merkittävästi. Kun näitä investointeja aletaan toteuttaa, niillä pitäisi olla piristävä vaikutus Yhdysvaltain talouteen erityisesti pitkällä aikavälillä.

Edellä kuvattuihin markkinanäkymiin liittyy kuitenkin myös riskejä, vaikka ne eivät todennäköisesti toteudukaan. Useissa Euroopan maissa on tänä vuonna vaalit, ja vaalien tulokset saattavat yllättää. Pinnan alla lepää useita laajasti vaikuttavia asioita, jotka saattavat nousta uudelleen esiin, esimerkiksi Iso-Britannian EU-kansanäänestyksen seuraukset, EU:n velkakriisi sekä EU:n, Itä-Euroopan ja mahdollisesti myös globaali poliittinen tilanne. Mikä tahansa näistä tekijöistä voi yksin tai yhdessä muiden tekijöiden kanssa suistaa talouden kehityksen raiteiltaan Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja myös muilla Uponorin liiketoiminta-alueilla.

Uponorin vahvistamiseen on käytetty paljon aikaa, vaivaa ja rahaa. Syksyllä 2015 Uponor ilmoitti käynnistävänsä laajamittaiset muutosohjelmat Euroopan liiketoimintasegmenteissä koskien Talotekniikka – Eurooppaa ja Uponor Infraa. Muutosohjelmia on toteutettu molemmissa segmenteissä tarmokkaasti. Ohjelmat saatiin suurelta osin valmiiksi vuoden 2016 loppuun mennessä, ja tulokset ovat odotusten mukaisia: organisaatio on virtaviivaisempi, päätöksenteko ketterämpää ja tuloskehitys paranee koko ajan. Sekä Talotekniikka – Euroopassa että Uponor Infrassa on uusinta teknologiaa hyödyntävä tuotantoverkosto sekä hyvä alueellinen kattavuus.

Olettaen, että talouden kehitys Uponorin päämarkkina-alueilla jatkuu häiriintymättä, Uponor antaa seuraavan ohjeistuksen vuodelle 2017: Uponorin liikevaihdon ja vertailukelpoisen liikevoiton odotetaan paranevan vuodesta 2016.

Konsernin investointien, ilman investointeja osakkeisiin, odotetaan olevan noin 50–60 milj. euroa. Varat kohdistetaan uusien tuotteiden ja uuden tarjonnan kehittämiseen, kuten esimerkiksi strategisesti merkittäviin hygieniaratkaisuihin ja liiketoiminnan laajentamiseen Aasiassa.

Uponorin taloudellinen tulos on alttiina erilaisille strategisille, operatiivisille, taloudellisille, oikeudellisille, poliittisille ja vahinkoriskeille. Näiden tarkempi riskianalyysi löytyy vuoden 2016 vuosikertomuksen kohdasta ”Liiketoimintaan kohdistuvat riskit”.

Uponor Oyj
Hallitus

Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Emoyhtiön, Uponor Oyj:n, voitonjakokelpoiset varat ovat 142 587 777,63, josta tilikauden voitto on 38 879 922,60 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että voitonjakokelpoiset varat käytetään seuraavasti:

- osinkona jaetaan 0,46 euroa/osake yhteensä	33 643 473,10 euroa
- omaan pääomaan jäävä määrä	108 944 304,53 euroa
	142 587 777,63 euroa

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia.
Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Vantaa, 13. helmikuuta 2017

Jorma Eloranta
Puheenjohtaja

Annika Paasikivi

Jari Rosendal

Timo Ihamuotila

Markus Lengauer

Eva Nygren

Jyri Luomakoski
Toimitusjohtaja

Konsernin taloudelliset tunnusluvut

	2016	2015	2014	2013	2012
Konsernitulos (jatkuvat toiminnot), M€					
Liikevaihto	**1 099,4**	1 050,8	1 023,9	906,0	811,5
Toiminnan kulut	**991,0**	942,7	926,4	828,6	726,5
Poistot ja arvonalentumiset	**41,6**	39,1	36,5	33,0	28,2
Liiketoiminnan muut tuotot	**4,2**	2,4	2,4	0,8	0,9
Liikevoitto	**71,0**	71,4	63,4	50,2	57,7
Vertailukelpoinen liikevoitto	**90,7**	75,8	67,7	55,2	57,7
Rahoitustuotot ja -kulut	**-10,0**	-8,9	-7,4	-7,1	-8,6
Tulos ennen veroja	**60,4**	62,8	56,3	43,2	49,4
Tulos jatkuvista toiminnoista	**41,5**	37,1	36,3	27,1	32,9
Tilikauden tulos	**41,9**	36,9	36,0	26,8	32,8
Konsernitase, M€					
Pitkäaikaiset varat	**312,5**	274,8	253,7	249,0	186,5
Liikearvo	**93,7**	83,3	83,1	82,3	74,9
Vaihto-omaisuus	**139,3**	112,4	117,4	115,4	78,7
Rahavarat	**16,3**	49,2	60,2	53,7	17,7
Myyntisaamiset ja muut saamiset	**205,7**	188,1	167,4	160,6	141,6
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	**263,3**	248,0	231,1	219,7	207,3
Määräysvallattomien omistajien osuus	**63,6**	63,7	66,7	68,0	-
Varaukset	**28,8**	25,0	16,2	22,1	20,6
Pitkäaikaiset korolliset velat	**158,2**	91,2	126,3	136,4	107,6
Lyhytaikaiset korolliset velat	**17,6**	48,3	15,9	14,2	4,2
Korottomat velat	**236,0**	231,6	225,5	200,6	159,7
Taseen loppusumma	**767,5**	707,8	681,8	661,0	499,4
Muita tunnuslukuja					
Liikevoitto (jatkuvat toiminnot), %	**6,5**	6,8	6,2	5,5	7,1
Vertailukelpoinen liikevoitto (jatkuvat toiminnot), %	**8,2**	7,2	6,6	6,1	7,1
Tulos ennen veroja (jatkuvat toiminnot), %	**5,5**	6,0	5,5	4,8	6,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %	**13,1**	12,1	12,3	10,8	15,7
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI), %	**14,1**	15,5	14,2	12,5	16,5
Omavaraisuusaste, %	**42,8**	44,3	43,9	43,9	41,5
Nettovelkaantumisaste, %	**48,8**	29,3	27,6	33,7	45,4
Korolliset nettovelat, M€	**159,5**	91,3	82,0	96,9	94,1
- % liikevaihdosta	**14,5**	8,7	8,0	10,7	11,6
Liikevaihdon muutos, %	**4,6**	2,6	13,0	11,6	0,6
Vienti Suomesta, M€	**47,6**	55,5	55,5	43,3	32,8
Ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihto, M€	**976,3**	910,7	870,1	770,4	717,6
Ulkomaantoiminta yhteensä, M€	**990,1**	927,3	888,8	781,4	718,1
Ulkomaantoiminnan osuus, %	**90,1**	88,2	86,8	86,2	88,5
Henkilöstö 31.12.	**3 868**	3 735	3 982	4 141	3 052
Henkilöstö keskimäärin	**3 869**	3 842	4 127	3 649	3 098
Investoinnit (jatkuvat toiminnot), M€	**50,7**	50,1	35,7	33,9	19,2
- % liikevaihdosta	**4,6**	4,8	3,5	3,7	2,4

Osakekohtaiset tunnusluvut

	2016	2015	2014	2013	2012
Osakepääoma, M€	**146,4**	146,4	146,4	146,4	146,4
Osakemäärä 31.12., 1 000 kpl	**73 207**	73 207	73 207	73 207	73 207
Osakemäärä omilla osakkeilla oikaistuna, 1 000 kpl					
- vuoden lopussa	**73 138**	73 109	73 067	73 067	73 067
- keskimäärin	**73 133**	73 106	73 067	73 067	73 062
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä, M€	**263,3**	248,1	231,1	219,7	207,3
Osakevaihto, M€	**297,7**	384,1	229,3	179,3	186,1
Osakevaihto, 1 000 kpl	**20 339**	27 590	18 843	14 563	21 963
- keskimääräisestä lukumäärästä, %	**27,8**	37,7	25,8	19,9	30,1
Osakekannan markkina-arvo, M€	**1 208,6**	995,6	841,1	1 041,0	702,8
Oikaistu tulos per osake (laimennettu), €	**0,58**	0,51	0,50	0,38	0,45
Oma pääoma per osake, €	**3,60**	3,39	3,16	3,00	2,84
Osinko, M€	**33,6**[1)]	32,2	30,7	27,8	27,8
Osinko per osake, €	**0,46**[1)]	0,44	0,42	0,38	0,38
Efektiivinen osinkotuotto, %	**2,8**[1)]	3,2	3,7	2,7	4,0
Osinko per tulos, %	**79,3**	86,3	84,0	100,0	84,4
PE-luku	**28,5**	26,7	23,0	37,4	21,3
Osakkeiden antikorjatut vaihtokurssit, €					
- ylin	**17,35**	17,30	14,94	15,85	10,00
- alin	**11,13**	10,42	9,11	9,65	6,77
- keskikurssi	**14,64**	13,92	12,17	12,31	8,47

Tunnuslukujen laskentaperusteet on esitetty sivulla 46.

Taulukon huomautukset:
[1)] hallituksen ehdotus
Keskimääräisessä osakemäärässä on otettu huomioon ostettujen omien osakkeiden vaikutus.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Uponorin osakevaihto Nasdaq Helsinki -arvopaperipörssissä vuonna 2016 oli 20 339 244 kappaletta, yhteensä 297,7 milj. euroa.
Osakkeen kurssi vuoden 2016 lopussa oli 16,51 euroa ja osakekannan markkina-arvo 1 208,6 milj. euroa.
Vuoden päättyessä yhtiöllä oli 16 113 osakkeenomistajaa. Ulkomainen omistus yhtiössä oli katsauskauden päättyessä 26,1 (31,5) %.

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2016

Osakkeenomistaja	Osakemäärä, kpl	%-osuus osakkeista	%-osuus äänistä
Oras Invest Oy	16 571 780	22,6	22,7
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	3 862 072	5,3	5,3
Sijoitusrahasto Nordea Nordic Small Cap	2 812 006	3,8	3,8
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1 996 527	2,7	2,7
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	1 055 794	1,4	1,4
KEVA	940 833	1,3	1,3
Sijoitusrahasto Nordea Pohjoismaat	696 082	1,0	1,0
Valtion eläkerahasto	655 000	0,9	0,9
OP-Suomi Pienyhtiöt	633 000	0,9	0,9
OP-Delta -Sijoitusrahasto	575 000	0,8	0,8
Paasikivi Pekka	560 406	0,8	0,8
Paasikivi Jari	548 888	0,7	0,8
Muut	42 230 597	57,7	57,6
Yhteensä	73 137 985	99,9	100,0
Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet	68 959	0,1	-
Kaikki yhteensä	73 206 944	100,0	100,0

Hallintarekisteröidyt arvo-osuudet 31.12.2016			
Nordea Bank AB (publ.), Suomen sivuliike	11 745 496	16,0	16,1
Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ.), Helsingin sivukonttori	6 151 926	8,4	8,4
Svenska Handelsbanken AB (publ.), Filial verksamheten I Finland	681 244	0,9	0,9
Muut	316 150	0,4	0,4
Yhteensä	18 894 816	25,7	25,8

Yhtiökokouksessa käytettävissä oleva äänten enimmäismäärä on 31.12.2016 tilanteen mukaan 73 137 985 ääntä.
Tilikauden päättyessä yhtiön hallussa oli 68 959 omaa osaketta, jotka vastaavat yhtä montaa ääntä.
Omilla osakkeilla ei ole äänivaltaa yhtiökokouksessa.

Paasikiven suku omistaa yhtiötä sekä suoraan että Oras Invest Oy -yhtiön kautta, yhteensä 25,3 (25,3) prosenttia.

Osakkeenomistus sektoreittain 31.12.2016

Sektori	Osakemäärä, kpl	Osuus osakkeista, %
Yksityiset yritykset	19 309 399	26,4
Julkiset yritykset	7 400	0,0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	11 120 511	15,2
Julkisyhteisöt	8 540 634	11,7
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2 613 405	3,6
Kotitaloudet	12 485 344	17,0
Ulkomaat (myös hallintarekisteröidyt)	19 129 397	26,1
Muut (yhteistili)	854	0,0
Yhteensä	73 206 944	100,0

Osakkeenomistus suuruusluokittain 31.12.2016

Osakemäärä kpl/osakas	Osakemäärä yhteensä, kpl	Osuus osakkeista, %	Osakasmäärä	Osuus osakkaista, %
1–100	272 651	0,4	4 338	26,9
101–1 000	3 843 508	5,2	9 321	57,8
1 001–10 000	6 052 308	8,3	2 235	13,9
10 001–100 000	5 012 343	6,8	170	1,1
100 001–1 000 000	13 830 533	18,9	42	0,3
1 000 001–	44 195 601	60,4	7	0,0
Yhteensä	73 206 944	100,0	16 113	100,0

Osakepääoman kehitys 2012–2016

	Pvm	Muutoksen syy	Muutos, euroa	Osakepääoma, euroa	Osakkeiden lukumäärä, kpl
2016	31.12.			146 446 888	73 206 944
2015	31.12.			146 446 888	73 206 944
2014	31.12.			146 446 888	73 206 944
2013	31.12.			146 446 888	73 206 944
2012	31.12.			146 446 888	73 206 944

Hallinto- ja ohjausjärjestelmä

Suomen osakeyhtiölain ja Uponor Oyj:n (jäljempänä ”yhtiö”) yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön valvonta ja johto on jaettu osakkeenomistajien, hallituksen ja toimitusjohtajan kesken. Yhtiön osake noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:ssä, ja yhtiö noudattaa sen antamia listattuja yhtiöitä koskevia sääntöjä ja määräyksiä.

Lisäksi yhtiö noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n vuonna 2015 antamaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (www.cgfinland.fi). Yhtiö poikkeaa suosituksesta 15 koskien palkitsemisvaliokuntaa, jossa on kaksi jäsentä suosituksen mukaisen kolmen jäsenen sijasta. Yhtiö katsoo, että riittävä asiantuntemus palkitsemisvaliokunnan osalta on turvattu kahdella jäsenellä, ja valiokunta voi halutessaan hakea näkemyksiä myös valiokunnan ulkopuolelta. Valiokunta on hallituksen päätöksentekoa valmisteleva ja avustava elin ja kaikki olennaiset palkitsemiseen liittyvät asiat käsitellään hallituksessa.

Yhtiökokous

Osakkeenomistajat käyttävät valtaansa yhtiökokouksessa, joka on yhtiön ylin päättävä elin. Suomen osakeyhtiölain mukaan yhtiökokouksessa päätetään

- yhtiöjärjestyksen muuttamisesta
- tilinpäätöksen vahvistamisesta
- osingonjaosta
- osakeanneista
- yhtiön omien osakkeiden hankinnasta ja luovuttamisesta
- osake- ja optio-ohjelmista
- hallituksen jäsenten valinnasta ja heidän palkkioistaan
- yhtiön tilintarkastajan valinnasta ja tilintarkastajan palkkiosta.

Osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajalla on oikeus saada yhtiökokoukselle kuuluva asia yhtiökokouksen käsiteltäväksi, jos hän kirjallisesti sitä vaatii hallitukselta niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

Osakkeenomistajilla, joilla yksin tai yhdessä on vähintään 10 % yhtiön osakkeista, on oikeus kirjallisesti vaatia ylimääräisen yhtiökokouksen koolle kutsumista ilmoittamansa tietyn asian käsittelemistä varten.

Osakkeenomistaja saa käyttää oikeuttaan yhtiökokouksessa valtuuttamansa asiamiehen välityksellä, ja hänellä tai hänen valtuuttamallaan asiamiehellä saa kokouksessa olla avustaja.

Osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan, on ilmoittauduttava yhtiölle viimeistään kokouskutsussa mainittuna päivänä.

Hallitus

Kokoonpano

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenet valitaan yhden vuoden toimikaudeksi, joka alkaa sen yhtiökokouksen päättyessä, jossa heidät valitaan, ja päättyy seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallituksen jäsenet voidaan valita tai erottaa ainoastaan osakkeenomistajien yhtiökokouksessa tekemällä päätöksellä. Hallituksen jäsenten toimikausien lukumäärää ei ole rajoitettu, eikä hallituksen jäsenillä ole erikseen määriteltyä eläkeikää. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan. Vuodesta 2017 eteenpäin yhtiökokous valitsee hallituksen puheenjohtajan.

Maaliskuun 2016 varsinainen yhtiökokous valitsi hallitukseen kuusi jäsentä:

- Jorma Eloranta, s. 1951, DI, vuorineuvos, tekniikan tohtori h.c., Uponorin hallituksen jäsen 2005 lukien
- Timo Ihamuotila, s. 1966, kauppatiet. lisensiaatti, talous- ja rahoitusjohtaja, Nokia Oyj, 31.12.2016 saakka, Nokia Oyj:n neuvonantaja 28.2.2017 saakka, talous- ja rahoitusjohtaja sekä johtoryhmän jäsen, ABB, 1.3.2017 alkaen, Uponorin hallituksen jäsen 2013 lukien
- Eva Nygren, s. 1955, arkkitehti, Uponorin hallituksen jäsen 2011 lukien
- Annika Paasikivi, s. 1975, B.A., M.Sc. (valt.maist.), operatiivisen toiminnan johtaja, Oras Invest Oy ja toimitusjohtaja, Finow Oy, Uponorin hallituksen jäsen 2014 lukien
- Jari Rosendal, s. 1965, DI, toimitusjohtaja, Kemira Oyj, Uponorin hallituksen jäsen 2012 lukien
- Markus Lengauer, s. 1965, DI (Master of Engineering), tekniikan tohtori (Doctorate in Mechanical Engineering), Uponorin hallituksen jäsen 2015 lukien.

Lisätietoja Uponorin hallituksen jäsenistä on sivulla 19 tai osoitteessa www.uponor.fi.

Yhtiö noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n antamia suosituksia hallituksen jäsenistä, heidän riippumattomuudestaan ja asemastaan yhtiön toimivaan johtoon kuulumattomina henkilöinä. Hallituksen arvioinnin perusteella kaikki nykyiset hallituksen jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä. Hallituksen puheenjohtaja Jorma Eloranta on toiminut yhtiön hallituksen jäsenenä vuodesta 2005 lähtien, hallituksen varapuheenjohtajana 15.3.2012 lähtien ja puheenjohtajana 19.3.2014 lähtien. Hallitus on yksimielisesti kokonaisarvion ja tosiasiallisten olosuhteiden perusteella todennut, että Jorma Eloranta on edelleen riippumaton yhtiöstä, vaikka hän on toiminut yhtiön hallituksen jäsenenä yli 10 vuotta. Hallituksen arvioinnin perusteella kaikki nykyiset hallituksen jäsenet Annika Paasikiveä lukuun ottamatta ovat myös riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista. Suomen lainsäädännön mukaan kaikilta hallituksen jäseniltä edellytetään, että he toimivat yhtiön, sen tytäryhtiöiden (”konsernin”) ja yhtiön kaikkien osakkeenomistajien parhaan edun mukaisesti, ja heidän edellytetään ilmoittavan mahdollisista eturistiriidoista.

Varsinainen yhtiökokous päättää hallituksen jäsenten palkkioista. Vuoden 2016 yhtiökokouksen päätöksen mukaan hallituksen vuosipalkkiot ovat seuraavat: Puheenjohtaja saa 88 000 euron, varapuheenjohtaja 49 000 euron, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja 49 000 euron ja jäsenet 44 000 euron vuosipalkkion. Yhtiökokous päätti, että vuosipalkkio maksetaan siten, että

Oheisessa taulukossa on esitetty hallituksen jäsenille vuonna 2016 maksetut palkkiot:

Hallitus	Tarkastus-valiokunta	Henkilöstö- ja palkitsemis-valiokunta	Käteis-palkkio	Palkkio osakkeina	Palkkio osakkeina	Palkkio hallituksen ja valiokuntien kokouksista
			€	Määrä	Arvo, €	Yhteensä €
Eloranta, Jorma, puheenjohtaja		puheenjohtaja	52 815	2 329	35 185	9 600
Ihamuotila, Timo J.	puheenjohtaja		29 406	1 297	19 594	8 400
Lengauer, Markus	jäsen		26 415	1 164	17 585	12 600
Nygren, Eva			26 415	1 164	17 585	10 200
Paasikivi, Annika, varapuheenjohtaja	jäsen	jäsen	29 406	1 297	19 594	11 400
Rosendal, Jari	jäsen		26 415	1 164	17 585	8 400
Yhteensä			190 870	8 415	127 130	60 600

n. 40 %:lla vuosipalkkion määrästä hankitaan hallituksen jäsenten nimiin ja lukuun yhtiön osakkeita ja että n. 60 %:a vastaava määrä maksetaan rahana.

Lisäksi yhtiökokous päätti maksaa hallituksen jäsenille kokouspalkkiota kaikista kokouksista. Palkkio jäsenen kotimaassa pidetystä kokouksesta on 600 euroa, muualla samalla mantereella pidetystä kokouksesta 1 200 euroa ja toisella mantereella pidetystä kokouksesta 2 400 euroa. Puhelinkokousten kokouspalkkio on sama kuin jäsenen kotimaassa pidetyn kokouksen palkkio.

Matkakulut korvataan Uponorin matkaohjesäännön mukaisesti.

Uponorin noudattaman politiikan mukaisesti palkkio maksetaan vain yhtiön toimivaan johtoon kuulumattomille hallituksen jäsenille.

Yhtiö maksaa hallituksen jäsenille vapaaehtoista vakuutusta, joka oikeuttaa kaikki hallituksen jäsenet Suomen TyEL-eläkkeeseen eläkkeelle jäämisen yhteydessä.

Hallituksen jäsenet eivät ole mukana yhtiön osakesidonnaisessa kannustinjärjestelmässä.

Tehtävät

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä vastaa hallitus. Hallituksen tärkein tehtävä on ohjata konsernin toimintoja tavalla, joka pitkällä aikavälillä varmistaa voiton tuottamisen osakkeenomistajille ottaen samalla huomioon eri sidosryhmien odotukset. Lakisääteisten tehtäviensä lisäksi hallitus päättää kaikista muista merkittävistä asioista.

Hallituksen työjärjestyksen mukaan hallitukselle kuuluvat muun muassa:

a) hallituksen ja johtoryhmän menettelyohjeiden käsittely ja vahvistaminen vuosittain
b) konsernin arvojen hyväksyminen ja niiden toteuttamisen valvonta
c) konsernin strategian hyväksyminen ja sen toteuttamisen ja päivittämisen valvonta
d) yhtiön osingonjakopolitiikasta päättäminen
e) osingonjakoa sekä osingon määrää ja maksupäivää koskevan ehdotuksen laatiminen yhtiökokoukselle
f) konsernin strategiaan perustuvan vuosittaisen toimintasuunnitelman ja budjetin hyväksyminen sekä niiden toteuttamisen valvonta
g) investointien vuosittaisen enimmäismäärän sekä tämän enimmäismäärän ylittävien investointien hyväksyminen
h) investointien ja leasing-järjestelyjen hyväksyminen, kun niiden nykyarvo ylittää yhtiön allekirjoitus- ja hyväksymisohjeessa mainitun rajan
i) yritysostojen, yhteisyritysten, yhteistyö- ja lisenssijärjestelyjen sekä omaisuuden myynnin hyväksyminen, kun liiketapahtuman arvo ylittää yhtiön allekirjoitus- ja hyväksymisohjeessa mainitun rajan
j) konsernin yleisen organisaatiorakenteen hyväksyminen
k) yhtiön toimitusjohtajan nimittäminen ja erottaminen sekä toimitusjohtajasopimuksen ehdoista päättäminen
l) yhtiön toimitusjohtajan vuosipalkan valmistelu ja hyväksyminen
m) johtoryhmän jäsenten nimittämisen ja erottamisen hyväksyminen
n) johtoryhmän jäsenten vuosipalkkioiden hyväksyminen
o) yhtiön toimitusjohtajaa koskevan seuraajasuunnitelman valmistelu ja hyväksyminen
p) johtoryhmän jäseniä koskevien seuraajasuunnitelmien hyväksyminen
q) osavuosikatsausten, puolivuosikatsauksen, vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen hyväksyminen
r) ulkoisen tilintarkastajan tapaaminen vähintään kerran vuodessa suljetussa istunnossa ilman johtoa
s) ehdotusten valmisteleminen yhtiökokoukselle
t) yhtiön toimitusjohtajan, hallituksen jäsenten ja hallituksen puheenjohtajan toiminnan vuosittainen arviointi
u) konsernin toimintaperiaatteiden, kuten palkitsemisjärjestelmien, hyväksyminen
v) muut hallituksen puheenjohtajan tai yhtiön toimitusjohtajan esittämät asiat.

Kokoukset ja päätöksenteko

Hallitus kokoontuu keskimäärin kymmenen kertaa vuodessa. Jotkin kokouksista voivat olla puhelinkokouksia. Kokouksista kaksi tulisi järjestää liiketoimintayksikössä, kulloinkin eri yksikössä. Hallitus voi myös milloin tahansa kokoontua ilman yhtiön johtoa

ja tehdä päätöksiä pitämättä kokousta. Kokouksista pidetään englanninkielistä pöytäkirjaa.

Vuonna 2016 hallitus piti yhteensä yhdeksän kokousta, joista kaksi pidettiin liiketoimintayksikössä ja yksi puhelinkokouksena. Osittaisia poissaoloja kirjattiin yhteensä kaksi (Eva Nygren yksi ja Timo Ihamuotila yksi). Hallitus teki lisäksi kolme päätöstä pitämättä kokousta.

Toimitusjohtaja valmistelee hallituksen kokousten esityslistat, jotka hallituksen puheenjohtaja tarkastaa. Kuka tahansa hallituksen jäsen voi ehdottaa tietyn asian sisällyttämistä kokouksen esityslistaan, ja se otetaan esityslistalle mahdollisuuksien mukaan. Hallituksen kokouksiin liittyvä materiaali on toimitettava hallituksen jäsenille hyvissä ajoin ennen kokousta.

Yhtiön toimitusjohtaja ja hallituksen sihteeri osallistuvat hallituksen kokouksiin säännöllisesti. Muut yhtiön johtoon kuuluvat henkilöt voivat osallistua hallituksen kokouksiin hallituksen puheenjohtajan kutsusta.

Hallituksen jäsenet voivat halutessaan olla yhteydessä johtoryhmän jäseniin ja päinvastoin. Tavallisuudesta poikkeavasta yhteydenotosta raportoidaan toimitusjohtajalle.

Hallitus on päätösvaltainen, kun yli puolet sen jäsenistä on läsnä. Päätökset tehdään yksinkertaisella enemmistöllä, ja äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Hallituksen monimuotoisuutta koskevat periaatteet

Hallituksen kokoonpanoa suunniteltaessa yhtiön nimitystoimikunta arvioi hallituksen kokoonpanoa yhtiön nykyisen ja tulevan liiketoiminnan tarpeiden näkökulmasta sekä ottaa huomioon hallituksen monimuotoisuuden.

Hallituksen monimuotoisuutta tarkastellaan eri näkökulmista. Uponorin hallituksen jäsenillä tulee olla riittävä ja toisiaan täydentävä kokemus ja osaaminen Uponorin liiketoiminnan kannalta tärkeimmiltä toimialoilta ja markkinoilta. Lisäksi olennainen tekijä on jäsenten henkilökohtaiset ominaisuudet ja niiden monimuotoisuus.

Osaamisalueet	Henkilökohtainen tausta
• Yrityksen arvonluontiprosessien tuntemus • Toimiala • Keskeiset markkinat ja teknologiat • Talous ja rahoitus • Hyvä hallintotapa (governance)	• Ammatti • Koulutus • Sukupuoli • Ikä • Luonne

Tavoite

Yhtiön tavoitteena on, että hallituksessa ovat edustettuina monipuolisesti eri toimiala- ja markkinaosaaminen, eri ammatti- ja koulutustaustat, laaja ikäjakauma ja molemmat sukupuolet. Sukupuolijakauman osalta tavoitteena on, että kumpaakin sukupuolta on edustettuna vähintään kaksi jäsentä.

Monimuotoisuusperiaatteiden toteutumista seurataan ja niistä raportoidaan yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annetussa selvityksessä.

Hallituksen valiokunnat

Tarkastusvaliokunta

Hallitus päätti 10.3.2016 jatkaa tarkastusvaliokunnan toimintaa työjärjestyksen säilyessä ennallaan. Tarkastusvaliokunnan jäseniksi valittiin Timo Ihamuotila, Annika Paasikivi, Jari Rosendal sekä Markus Lengauer, joista Timo Ihamuotila toimii valiokunnan puheenjohtajana.

Tarkastusvaliokunnan työjärjestyksen mukaan tarkastusvaliokunnan tehtävänä on:

- Seurata tilinpäätösraportoinnin prosessia ja että raportointiprosessi tuottaa oikeaa tietoa, käsitellä poikkeukselliset ja olennaiset erät ja niiden kirjaus sekä hyväksyä tärkeät laskentaperiaatteet
- Tarkastaa ja valvoa vuosikertomusten ja tilinpäätösten, puolivuosikatsauksen sekä osavuosikatsausten laatua ja integriteettiä
- Seurata yhtiön taloudellista tilaa ja maksukykyisyyttä sekä valmistella asioita ja ehdotuksia hallitukselle tarpeen mukaan
- Seurata konsernin sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta, suunnitelmia ja prosesseja
- Tarkistaa yhtiön antama selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, joka sisältää kuvauksen taloudellisen raportoinnin prosessiin liittyvistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä
- Hyväksyä sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelma ja budjetti, antaa ohjeita sisäiselle tarkastukselle ja tarkastaa ja seurata sisäisen tarkastuksen toimintoja, suunnitelmia ja raportteja, saada sisäisen tarkastuksen tilanneraportteja kussakin kokouksessa sekä tavata sisäinen tarkastaja vähintään kahdesti vuodessa
- Tarkastaa ulkoisen tilintarkastuksen suunnitelma ja seurata tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteistä tilintarkastusta, hyväksyä ulkoisen tilintarkastuksen budjetti sekä erilliset toimeksiannot, jotka ylittävät tarkastusvaliokunnan erikseen asettamat rajat
- Tavata ulkoinen tilintarkastaja neljännesvuosittain ja tarkastaa kaikki ulkoisen tilintarkastajan antamat olennaiset raportit
- Arvioida lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti oheispalvelujen tarjoamista tarkastettavalle yhtiölle
- Valmistella tilintarkastajan valintaa koskeva päätösehdotus
- Seurata yhtiöön sovellettavien lakien ja säännösten sekä yhtiön eettisen ohjeiston noudattamista, ja
- Tavata yhtiön johtoa, erityisesti toimitusjohtajaa ja talousjohtajaa, mutta myös muita sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavia henkilöitä.

Tarkastusvaliokunnan kokousten kutsu ja materiaalit lähetetään kaikille hallituksen jäsenille, joilla kaikilla on oikeus osallistua tarkastusvaliokunnan kokouksiin.

Valiokunta piti vuoden 2016 aikana neljä kokousta, joista yksi oli puhelinkokous. Poissaoloja kirjattiin yksi Annika Paasikivelle.

Henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunta

Hallitus päätti 10.3.2016 jatkaa henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnan toimintaa työjärjestyksen säilyessä ennallaan. Valiokunnan jäseniksi valittiin Jorma Eloranta (puheenjohtaja) ja Annika Paasikivi.

Henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunnan tehtävät ovat (työjärjestys):

- valmistella toimitusjohtajan ja johtoryhmän jäsenten nimitykset sekä niihin liittyvät työsuhteen ehdot
- valmistella tarpeen mukaan hallituksen käsittelyyn tulevia henkilöstöön, ylimmän johdon arviointiin ja seuraajasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä
- valmistella toimitusjohtajan ja muun johdon palkkausta ja muita taloudellisia etuja koskevia asioita
- valmistella yhtiön palkitsemisjärjestelmiä koskevia asioita
- arvioida toimitusjohtajan ja muun johdon palkitsemista sekä huolehtia palkitsemisjärjestelmien tarkoituksenmukaisuudesta
- tarkastaa palkka- ja palkkioselvitys
- vastata palkka- ja palkkioselvitykseen liittyviin kysymyksiin yhtiökokouksessa.

Henkilöstö- ja palkitsemisvaliokunta kokoontui vuoden 2016 aikana kuusi kertaa eikä poissaoloja kirjattu lainkaan.

Nimitystoimikunta

Maaliskuussa 2012 yhtiökokous päätti perustaa osakkeenomistajista tai osakkeenomistajien edustajista koostuvan pysyvän nimitystoimikunnan valmistelemaan vuosittain hallituksen jäsenten valintaa ja hallituksen jäsenten palkitsemista koskevia ehdotuksia. Nimitystoimikunnan tehtävänä on

- yhtiökokoukselle tehtävän hallituksen jäseniä koskevan ehdotuksen valmistelu;
- yhtiökokoukselle tehtävän hallituksen jäsenten palkitsemisasioita koskevan ehdotuksen valmistelu;
- hallituksen jäsenten seuraajaehdokkaiden etsiminen; sekä
- yhtiökokoukselle tehtävän hallituksen jäseniä ja jäsenten palkitsemisasioita koskevien ehdotusten esittely.

Nimitystoimikuntaan valitaan kolme suurinta osakkeenomistajaa tai tällaisen osakkeenomistajan edustajaa. Toimikuntaan kuuluu lisäksi asiantuntijajäsenenä hallituksen puheenjohtaja. Osakkeenomistajia edustavien jäsenten nimeämisoikeus on kolmella suurimmalla osakkeenomistajalla, jotka on rekisteröity varsinaista yhtiökokousta edeltävän kalenterivuoden elokuun 31. päivänä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon ja joiden osuus on laskettu osakasluettelon kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä. Mikäli osakkeenomistaja, jolla on arvopaperimarkkinalain mukainen velvollisuus ilmoittaa tietyistä omistusmuutoksista (liputusvelvollinen omistaja), esittää varsinaista yhtiökokousta edeltävänä kalenterivuonna viimeistään elokuun 30. päivänä yhtiön hallitukselle asiaa koskevan kirjallisen vaatimuksen, lasketaan tällaisen osakkeenomistajan useisiin rahastoihin tai rekistereihin merkityt omistukset yhteen ääniosuutta laskettaessa. Mikäli osakkeenomistaja ei halua käyttää nimeämisoikeuttaan, nimeämisoikeus siirtyy osakasluettelon mukaan seuraavaksi suurimmalle omistajalle, jolla muutoin ei olisi nimeämisoikeutta. Nimitystoimikunta on päätösvaltainen kun enemmistö jäsenistä on paikalla.

Nimitystoimikunnan koollekutsujana toimii hallituksen puheenjohtaja ja toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.

Nimitystoimikunnan tulee pääsääntöisesti antaa ehdotuksensa yhtiön hallitukselle tammikuun loppuun mennessä, kuitenkin aina viimeistään neljä viikkoa ennen yhtiökokousta sinä vuonna, jolloin varsinainen yhtiökokous pidetään.

Uponor Oyj:n hallituksen näkemyksen mukaan on yhtiön ja sen osakkeenomistajien edun mukaista, että yhtiön suurimmat osakkeenomistajat osallistuvat hallituksen jäsenten nimitys- ja palkitsemisasioiden valmisteluun.

Syyskuussa 2016 nimitystoimikuntaan on nimetty Jari Paasikivi (Oras Invest), puheenjohtaja, Reima Rytsölä (Varma) ja Antti Kasi (Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy). Hallituksen puheenjohtaja Jorma Eloranta toimii lisäksi asiantuntijajäsenenä.

Nimitystoimikunta kokoontui kolme kertaa vuoden 2016 aikana, joista yksi oli puhelinkokous. Yksi poissaolo kirjattiin Reima Rytsölälle. Lisäksi nimitystoimikunta teki kaksi päätöstä pitämättä kokousta.

Toimitusjohtaja

Yhtiön toimitusjohtaja on MBA Jyri Luomakoski (s. 1967).

Toimitusjohtaja vastaa johtoryhmän avustamana konsernin juoksevan hallinnon hoitamisesta. Hän toimii hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan velvollisuus on huolehtia konsernin kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä. Toimitusjohtaja on myös johtoryhmän puheenjohtaja.

Vuonna 2016 toimitusjohtaja Jyri Luomakoskelle maksettiin palkkana 422 490 euroa ja luontaisetuina 29 162 euroa, eli yhteensä 451 652 euroa. Vuodesta 2015 toimitusjohtajalle maksettiin lyhyen aikavälin kannustinohjelmasta 211 005 euroa. Hallituksen 13.2.2017 tekemän päätöksen mukaisesti toimitusjohtajalle myönnettiin lyhyen aikavälin kannustinohjelman perusteella 259 470 euroa vuodesta 2016. Tämän lisäksi toimitusjohtajalle myönnettiin pitkän aikavälin kannustinohjelman (LTIP 2014–2016) perusteella siirrettäväksi arvo-osuustilille 2 862 osaketta; tämän lisäksi 3 258 osaketta vastaava arvo tilitetään verottajalle ennakonpidätyksenä ja varainsiirtoverona.

Kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen ehtojen mukaan toimitusjohtaja ja yhtiö voivat kumpikin irtisanoa sopimuksen kuuden kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen. Jos yhtiö irtisanoo sopimuksen, se maksaa toimitusjohtajalle lainmukaisen irtisanomisajan palkan lisäksi summan, joka vastaa toimitusjohtajalle irtisanomista edeltävän 12 kuukauden aikana maksettua kiinteää kokonaispalkkaa. Yhtiö voi myös purkaa sopimuksen välittömästi maksamalla 18 kuukauden kiinteää kokonaispalkkaa vastaavan korvauksen. Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy kulloinkin voimassaolevan työeläkelain (TyEL) mukaisesti. Sekä yhtiö että toimitusjohtaja ovat kumpikin erikseen oikeutettuja vaatimaan toimitusjohtajan eläkkeelle jäämistä 63 vuoden iässä. Yhtiö on myös ottanut toimitusjohtajalle maksuperusteisen eläkevakuutuksen, johon yhtiö maksaa vuosittain 40 000 euroa. Yhtiö on lisäksi päättänyt kapitalisaatio-eläkejärjestelystä toimitusjohtajalle, mistä

yhtiö maksaa 40 000 euroa vuodessa. 12.12.2016 yhtiön hallitus hyväksyi 10 000 euron korotuksen toimitusjohtajan kapitalisaatio-eläkejärjestelyyn siten, että yhtiö tulee vuonna 2017 maksamaan 50 000 euroa tästä eläkejärjestelystä.

Emoyhtiön toimitusjohtajan sijaisena vuonna 2016 toimi johtoryhmän jäsen ja Uponor Infra Oy:n toimitusjohtaja Sebastian Bondestam. Yhtiön toimitusjohtajan sijaiselle Sebastian Bondestamille on otettu maksuperusteinen eläkevakuutus. Yhtiö maksaa eläkevakuutukseen vuosittain hallituksen erikseen päättämän määrän, joka vuonna 2016 oli 8,89 % vuosipalkasta luontaisetuineen.

Johtoryhmä

Tehtävät

Johtoryhmä on pääasiassa vastuussa konsernin strategian laatimisesta ja toteuttamisesta. Merkittävät operatiiviset asiat käsitellään ja päätetään johtoryhmässä. Kukin johtoryhmän jäsen puolestaan vastaa oman vastuualueensa osalta konsernin juoksevien asioiden hoitamisesta.

Johtoryhmä käsittelee muun muassa seuraavia asioita:

a) konsernin strategia ja sen toteuttaminen koko konsernissa
b) budjetit, liiketoimintasuunnitelmat ja niiden toteuttaminen
c) merkittävät organisaatiomuutokset ja muut sellaiset työolosuhteisiin liittyvät muutokset, jotka vaikuttavat suureen osaan yhtiön henkilöstöä, kuten
   - muutokset paikallisen tai alueellisen johtoryhmän kokoonpanossa
   - merkittävät rakennemuutokset yhtiön organisaatiossa
   - merkittävät irtisanomisohjelmat
d) johtoryhmän jäsenelle raportoivien, ylemmässä johdossa tai yksikön johtotehtävissä toimivien henkilöiden nimittäminen ja erottaminen
e) johdon (lukuun ottamatta johtoryhmän jäsenten) vuosipalkoista ja kannustinjärjestelmistä päättäminen
f) investointien ja leasing-järjestelyjen hyväksyminen, kun niiden nykyarvo on yhtiön allekirjoitus- ja hyväksymisohjeessa mainittujen rajojen puitteissa
g) yritysostojen, yhteisyritysten sekä yhteistyö- ja lisenssijärjestelyjen hyväksyminen. Jos niiden arvo ylittää yhtiön allekirjoitus- ja hyväksymisohjeessa mainitun rajan, johtoryhmä tekee hallitukselle asiaa koskevan ehdotuksen.
h) konserniyhtiöiden muodostaminen tai purkaminen
i) kiinteistöjen, juridisten yhtiöiden, osakkeiden ja muun omaisuuden myyminen yhtiön allekirjoitus- ja hyväksymisohjeessa mainittujen rajojen puitteissa
j) alue- ja yksikkökohtaisten tulosten, markkinakehityksen ja kilpailuympäristön arviointi ja merkittävät korjaavat toimenpiteet (käsitellään johtoryhmän jokaisessa kokouksessa)
k) tutkimus- ja kehitystoiminta sekä uuteen liiketoimintaan liittyvä priorisointi ja resursointi
l) konsernin brändirakenteeseen liittyvät asiat
m) oikeudenkäyntiasiat ja luonteeltaan merkittävät vaatimukset, myös alue- ja paikallistasolla
n) muut hallituksen esittämät asiat.

Johtoryhmä valmistelee ehdotukset hallitukselle asioissa, jotka edellyttävät hallituksen päätöstä.

Kokoonpano

Johtoryhmään kuuluvat toimitusjohtaja sekä hallituksen päättämä määrä muita johtohenkilöitä. Toimitusjohtaja toimii johtoryhmän puheenjohtajana. Johtoryhmän kokoonpano ja johtoryhmän jäsenten vastuualueet on esitelty tarkemmin sivuilla 18-19 sekä osoitteessa www.uponor.fi.

Kokoukset ja päätöksenteko

Johtoryhmä kokoontuu 8–12 kertaa vuodessa. Kokouksista pidetään vapaamuotoista pöytäkirjaa. Vuonna 2016 johtoryhmä kokoontui yhdeksän kertaa.

Johtoryhmän tavoitteena on päästä yksimielisyyteen käsiteltävistä asioista. Puheenjohtaja vahvistaa kokouksen päätökset.

Hallituksen ja toimitusjohtajan arviointi

Hallitus arvioi vuosittain toimitusjohtajan toimintaa muun muassa strategisen suunnittelun, johtamistaitojen ja taloudellisen tuloksen osalta erityisellä arviointilomakkeella. Lisäksi hallitus arvioi erikseen omaa toimintaansa sekä hallituksen puheenjohtajan toimintaa.

Palkitseminen

Palkitseminen konsernissa koostuu peruspalkasta, luontaiseduista ja lyhyen aikavälin kannustinohjelmasta, johon vaikuttaa työntekijän asema. Yksittäisen työntekijän palkitsemisen hyväksyy hänen esimiehensä esimies.

Uponor Oyj:n hallitus hyväksyi 2.3.2012, 12.2.2013 ja 14.2.2014 pitkän aikavälin osakepohjaiset kannustinohjelmat tarjottavaksi yhtiön johdolle. Ohjelmien piiriin kuului enintään kaksitoista (v. 2014 kymmenen) konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelmat kattoivat vuodet 2012–2016. Hallitus hyväksyi 10.12.2014 uuden pitkän aikavälin osakepohjaisen kannustinohjelman, jonka ohjelman piiriin kuului enintään 25 konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelma kattaa vuodet 2015–2017. Hallitus hyväksyi 11.12.2015 uuden pitkän aikavälin osakepohjaisen kannustinohjelman, jonka ohjelman piiriin kuului enintään 25–30 konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelma kattaa vuodet 2016–2018. Lisäksi, hallitus hyväksyi 12.12.2016 uuden pitkän aikavälin osakepohjaisen kannustinohjelman, jonka ohjelman piiriin voi kuulua enintään 25–30 konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelma kattaa vuodet 2017–2019.

Ohjelmien tarkoituksena on sitouttaa johtajia sekä kannustaa ja palkita johtoa hyvistä yhtiön kannattavuutta ja strategian toteuttamista tukevista suorituksista. Lisäksi ohjelmat kannustavat avainjohtoa hankkimaan ja omistamaan Uponorin osakkeita, mikä edesauttaa johdon, yhtiön ja osakkeenomistajien tavoitteiden yhdenmukaistamista.

Konsernin työntekijällä ei ole oikeutta erilliseen palkkioon hallituksen jäsenyydestä konserniyhtiössä.

Hallitus päättää toimitusjohtajan työsuhteen ehdoista ja vuosittaisesta palkkiosta sekä hyväksyy johtoryhmän jäsenten vuosittaiset palkkiot toimitusjohtajan laatiman ehdotuksen pohjalta.

Sisäinen valvonta, riskienhallinta, sisäinen tarkastus ja ulkoinen tarkastus

Sisäinen valvonta

Uponorin sisäistä valvontaa koskevista periaatteista vastaa yhtiön hallitus. Uponorin sisäinen valvonta on määritelty prosessiksi, johon vaikuttavat yhtiön hallitus ja johto sekä kaikki konsernin työntekijät. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että yhtiön johto voi kohtuudella luottaa siihen, että:

- yhtiö toimii tehokkaasti, taloudellisesti ja yhtiön strategian mukaisesti
- yhtiön taloudellinen raportointi ja johdon tietojärjestelmät ovat luotettavia, kattavia ja oikea-aikaisia
- konserni noudattaa voimassa olevia lakeja ja säännöksiä.

Uponorin sisäisen valvontajärjestelmän tavoitteena on liiketoimintatarpeiden ja valvonnan välinen tasapaino. Sisäisen valvontajärjestelmän tavoitteena on

- keskittyä liiketoiminnan kannalta keskeisimpiin riskeihin ja asioihin yhtiön strategian ja toiminnan tehokkuuden näkökulmasta
- edistää eettisiä arvoja, hyvää hallintotapaa sekä luotettavaa riskienhallintaa
- varmistaa, että lakeja, säännöksiä ja Uponorin sisäisiä periaatteita noudatetaan
- varmistaa, että yhtiön taloudellinen raportointi on luotettavaa, tukee sisäistä päätöksentekoa ja palvelee ulkoisten sidosryhmien tarpeita.

Uponorin valvontaympäristön ja yhtiön henkilökunnan vastuullisuuden perusta määritellään yhtiön toimintaperiaatteissa (Code of Conduct) ja yhtiön arvoissa.

Uponorin tavoitteena on sisällyttää valvonta kaikkeen päivittäiseen toimintaan. Tehokas sisäinen valvonta edellyttää, että työtehtävät on jaettu asianmukaisesti eri työntekijöille ja että mahdolliset eturistiriidat tunnistetaan ja poistetaan. Valvontaan liittyviä välineitä ovat esimerkiksi konsernitason ohjeet, kirjanpito- ja raportointiohjeet sekä johdon säännölliset liiketoimintakatsaukset. Näiden lisäksi esimerkiksi ulkoisiin sidosryhmiin, kuten asiakkaisiin, tavarantoimittajiin, viranomaisiin ja osakkeenomistajiin, liittyvät viestintävastuut on määritelty selkeästi.

Paikallistasolla jatkuvaa valvontaa toteutetaan organisaation kaikissa yksiköissä osana päivittäistä toimintaa. Konsernitasolla valvonnasta vastaa yhtiön taloustoiminto.

Mahdollisten erillisarviointien tarve, laajuus ja tiheys määritellään ensi sijassa riskien arvioinnin sekä jatkuvan valvonnan tehokkuuden perusteella. Sisäisessä valvonnassa havaitut puutteet raportoidaan ylemmälle organisaatiotasolle siten, että vakavista puutteista raportoidaan yhtiön ylimmälle johdolle ja hallitukselle. Mahdollisia erillisarviointeja tekee sisäinen tarkastus, ja yhtiön hallitus tai johto voi käynnistää ne.

Riskienhallinta

Riskienhallinta on järjestelmällinen tapa suojata yhtiön liiketoimintaan liittyvää omaisuutta ja tuloja menetyksiltä, jotta yhtiö saavuttaa tavoitteensa eikä sen toiminta keskeydy tarpeettomasti. Riskienhallintaan sisältyy myös riskinotto eli erilaisten mahdollisuuksien hyödyntäminen ottaen huomioon niiden riski-tuottosuhteen.

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että yhtiö voi toteuttaa strategiaansa ja saavuttaa taloudelliset tavoitteensa sekä toisaalta suojella yhtiötä operatiivisilta vahingoilta, jotka saattavat estää näiden tavoitteiden saavuttamisen. Lisäksi riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa yrityksen toiminnan jatkuvuus myös poikkeuksellisessa liiketoimintaympäristössä.

Yhtiön suurimmat riskitekijät on kartoitettu ja vastuut niistä on jaettu johtoryhmän jäsenten kesken. Kunkin johtoryhmän jäsenen velvollisuuksiin kuuluu oman riskivastuunsa hallinta ja asianmukainen organisointi koko konsernissa.

Konsernin riskienhallintaryhmään kuuluvat konsernin talousjohtaja, Uponor Infra Oy:n toimitusjohtaja, konsernin teknologia- ja kehitysjohtaja, päälakimies sekä rahoitus- ja riskienhallintajohtaja. Riskienhallintaryhmä vastaa konsernitason riskien seurannasta ja vähentämisestä ja raportoi johtoryhmälle ja hallitukselle.

Rahoitus- ja riskienhallintajohtaja tukee konsernin johtoryhmää riskienhallintapolitiikan ja -toimintaohjeiden laatimisessa sekä näihin liittyvien arviointi-, seuranta- ja raportointimenettelyjen kehittämisessä. Hän tukee myös alueorganisaatioita, yksiköitä ja konsernitoimintoja tarjoamalla näille riskienhallintaan liittyvää neuvontaa ja koulutusta. Lisäksi hän vastaa yhtiön globaalien vakuutusohjelmien järjestämisestä ja voimassaolosta.

Uponorin liiketoimintaan liittyvistä riskeistä löytyy yhteenveto sivulta 24 alkaen sekä yhtiön verkkosivuilta osoitteesta www.uponor.fi.

Taloudelliseen riskienhallintaan liittyvät liitetiedot löytyvät sivulta 70 alkaen sekä yhtiön verkkosivuilta osoitteesta www.uponor.fi.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on osa Uponorin sisäistä valvontajärjestelmää. Sen tarkoituksena on tukea hallitusta ja johtoa yhtiön sisäisen valvonnan sekä hallinto- ja ohjausjärjestelmän seurannassa. Sisäinen tarkastus keskittyy liiketoiminnan tärkeimpiin riskialueisiin. Saavuttaakseen tavoitteensa sisäinen tarkastus tekee riippumattomia liiketoimintayksiköiden ja tytäryhtiöiden tarkastuksia, prosessiarviointeja sekä kohdennettuja tarkastuksia, jotta yhtiön johtoryhmä ja hallitus voivat olla varmoja siitä, että valvontamenetelmät ovat tehokkaita. Lisäksi sisäinen tarkastus tekee erilaisia tarkastuksia varmistaakseen, että kaikessa toiminnassa noudatetaan yhtiön sisäisiä periaatteita ja ohjeita sekä voimassa olevia lakeja ja säännöksiä.

Sisäinen tarkastus on riippumaton ja objektiivinen varmistus- ja neuvontatoiminto, joka parantaa yhtiön toimintaa ja tuottaa sille lisäarvoa. Se arvioi ja parantaa yhtiön riskienhallinta-, valvonta- ja hallintoprosessien tehokkuutta järjestelmällisesti ja auttaa näin yhtiötä saavuttamaan tavoitteensa.

Sisäisen tarkastuksen tarkoitus, valtuudet ja vastuu on määritelty sisäisen tarkastuksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksen hyväksyy tarkastusvaliokunta, jonka alaisuudessa sisäinen tarkastus toimii. Sisäinen tarkastus esittelee tarkastusvaliokunnalle neljä kertaa vuodessa yhteenvedon tärkeimmistä havainnoistaan. Lisäksi sillä on oikeus ja velvollisuus raportoida merkittävistä tarkastustuloksista sekä johtoryhmälle että tarkas-

tusvaliokunnalle. Tehtävänsä suorittamiseksi sisäinen tarkastus saa olla rajoituksetta yhteydessä yhtiön hallituksen jäseniin ja henkilöstöön sekä tutustua rajoituksetta kaikkiin Uponorin arkistoihin ja tiloihin.

Sisäisen tarkastuksen painopistealueita olivat vuona 2016 ulkomaisten ja kotimaisten tytäryhtiöiden tarkastukset sekä konsernifunktioiden tarkastukset. Tytäryhtiöiden tarkastuksissa keskityttiin konsernin politiikkojen noudattamiseen, liiketoiminnassa tapahtuneisiin muutoksiin sekä liiketoimintaprosessien, riskien ja kontrollien arviointiin.

Hallinnollisesti sisäinen tarkastus raportoi konsernin talousjohtajalle (CFO). Uponor on 1.1.2014 alkaen ulkoistanut sisäisen tarkastuksen EY:lle.

Ulkoinen tarkastus

Tarkastusvaliokunnan avustamana hallitus valmistelee ja tekee ehdotuksen ulkoiseksi tilintarkastajaksi, jonka varsinainen yhtiökokous valitsee. Ulkoisen tilintarkastajan on oltava Patentti- ja rekisterihallituksen hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Yhdessä tilintarkastajan kanssa yhtiön johto järjestää konserniyhtiöiden tilintarkastuksen paikallisen lainsäädännön kulloinkin edellyttämällä tavalla. Paikallisten yhtiöiden tilintarkastajat raportoivat suoraan tarkastamalleen juridiselle yhtiölle ja toimittavat kopion kustakin raportista konsernin taloushallinnolle liitettäväksi tarkastusrekisteriin.

Vuoden 2016 varsinaisessa yhtiökokouksessa yhtiön tilintarkastajaksi tilikaudelle 2016 valittiin tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche Oy. Yhtiön päävastuullinen tilintarkastaja on KHT Jukka Vattulainen.

Ulkoiselle tilintarkastajalle maksettiin vuoden 2016 lakisääteisistä tilintarkastuspalveluista 860 000 euroa ja tilintarkastuksen liitännäispalveluista ja muista palveluista 71 000 euroa, yhteensä 931 000 euroa.

Sisäpiirihallinto

Uponor Oyj noudattaa voimassa olevaa EU-sääntelyä, erityisesti markkinoiden väärinkäyttöasetusta (EU 596/2016 ”MAR”) ja muita Euroopan arvopaperivalvontaviranomaisen (”ESMA”) sääntöjä ja ohjeita. Lisäksi yhtiö noudattaa Suomen lainsäädäntöä, erityisesti arvopaperimarkkinalakia (746/2012 muutoksin) sekä rikoslakia (39/1889 muutoksin) mukaan lukien Nasdaq Helsinki Oy:n sisäpiiri- ja muita ohjeita sekä Suomen Finanssivalvonnan (”FIVA”) ja muiden viranomaisten standardeja ja ohjeita. Lisäksi Uponorilla on käytössä oma sisäpiiripolitiikka.

MAR-määritelmän mukaisiin johtajiin kuuluvat hallituksen jäsenet ja seuraavat johtohenkilöt: toimitusjohtaja, talousjohtaja sekä muut toimitusjohtajan kulloinkin määrittämät johtoryhmän jäsenet. 3.7.2016 alkaen johtajiin kuuluvat Talotekniikka – Euroopan johtaja, Talotekniikka – Pohjois-Amerikan johtaja ja Uponor Infra Oy:n johtaja. MAR edellyttää, että kaikki johtajat ja heidän lähipiirinsä ilmoittavat yhtiölle ja Finanssivalvonnalle omista tai omaan lukuunsa tekemistä yhtiön tai yhtiöön liittyvistä rahoitusinstrumenttien transaktioista. Ilmoitukset on tehtävä viipymättä ja viimeistään kolmen työpäivän kuluttua transaktiosta (T+3). Uponor julkistaa pörssitiedotteet johdon ja sen lähipiirin transaktioista MAR-asetuksen mukaisesti.

3.7.2016 alkaen Uponor ei pidä enää pysyvää sisäpiirirekisteriä. Sen sijaan kaikki sisäpiirihankkeisiin liittyvät henkilöt merkitään hankekohtaisiksi sisäpiiriläisiksi. Hankekohtaiset sisäpiirirekisterit laaditaan ja säilytetään erillisen päätöksen perusteella kutakin sellaista hanketta tai tapahtumaa varten, jotka käsittävät sisäpiiritietoa. Kaikki Uponorin työntekijät, ulkopuolisten tahojen edustajat, sidosryhmät ja viranomaiset, joilla on sisäpiiritietoa hankkeesta tai pääsy hankekohtaisiin sisäpiiritietoihin, sekä henkilöt, jotka työskentelevät sisäpiirihankkeen toteuttamisessa, merkitään hankekohtaiseen sisäpiirirekisteriin.

Tulosjulkistusten (vuosi- ja puolivuositulokset, osavuosikatsaukset, tilinpäätöstiedotteet) valmistelua tai säännöllistä pääsyä julkistamattomiin taloustietoihin ei pidetä sisäpiirihankkeena. Yhtiön määrittelemät henkilöt, joilla asemansa perusteella on tai joille on muutoin myönnetty oikeus päästä julkistamattomiin tulostietoihin, merkitään kuitenkin taloudellista tietoa saavien henkilöiden listaan yhtiön julkistamattomien tulostietojen arkaluontoisuuden vuoksi.

Uponor noudattaa ehdotonta kaupankäyntikieltoa (suljettu ikkuna -periaate), joka alkaa 30 kalenteripäivää ennen kutakin tulosjulkistusta ja tilinpäätöstiedotetta ja päättyy tällaisen katsauksen julkistamista seuraavan kaupankäyntipäivän lopussa. Suljettu kausi alkaa viimeistään kyseisen raportointijakson lopussa. Suljettu ikkuna -periaatetta noudatetaan sekä MAR-määritelmän mukaiseen johtoon että taloudellista tietoa saaviin henkilöihin.

Uponorin sisäpiiripolitiikka on julkaistu yhtiön intranetissä. Kaikkien yhtiön työntekijöiden edellytetään toimivan näiden ohjeiden mukaisesti.

Julkinen sisäpiirirekisteri, joka oli olemassa 2.7.2016 eli MAR-asetuksen voimaantuloon saakka, sisälsi tiedot sisäpiiriläisten, heidän lähipiirinsä ja vaikutusvaltayhteisöjensä omistamista Uponor-osakkeista sekä sisäpiirin tärkeimmät luottamustehtävät.

Oheisessa taulukossa on esitetty yhtiön johdon, mukaan lukien MAR-asetuksen määrittelyn mukaisen johdon, omistamat osakkeet vuonna 2016 (mukaanlukien heidän määräysvaltayhteisöjensä omistus).

Yhtiön johdon omistamat osakkeet vuonna 2016 (ml. MAR-asetuksen mukainen johto)

Hallitus

Nimi	Asema	Pvm	Osakkeet
Eloranta, Jorma	Hallituksen puheenjohtaja	1.1. 31.12.	33 020 35 334
Ihamuotila, Timo J.	Hallituksen jäsen	1.1. 31.12.	3 992 5 289
Lengauer, Markus	Hallituksen jäsen	1.1. 31.12.	1 188 2 352
Nygren, Eva	Hallituksen jäsen	1.1. 31.12.	7 160 8 324
Paasikivi, Annika	Hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsen	1.1. 31.12.	36 899 38 196
Rosendal, Jari	Hallituksen jäsen	1.1. 31.12.	5 829 6 993

Johtoryhmä

Nimi	Asema	Pvm	Osakkeet
Bondestam, Sebastian	Johtoryhmän jäsen	1.1. 31.12.	12 356 15 412
Gray, Bill	Johtoryhmän jäsen	1.1. 31.12.	13 554 17 494
Luomakoski, Jyri	Toimitusjohtaja	1.1. 31.12.	36 828 42 685
Palomäki, Riitta	Johtoryhmän jäsen	1.1. 31.12.	11 553 14 483
Roses, Fernando	Johtoryhmän jäsen	1.1. 31.12.	12 730 16 131
Schrey-Hyppänen, Minna	Johtoryhmän jäsen	1.1. 31.12.	2 500 5 229
Tewes, Jan Peter	Johtoryhmän jäsen	1.1. 31.12.	3 773 13 519

Konsernin laaja tuloslaskelma

M€	Liite	2016	%	2015	%
Jatkuvat toiminnot					
Liikevaihto	2	**1 099,4**	**100,0**	1 050,8	100,0
Hankinnan ja valmistuksen kulut		**723,4**	**65,8**	680,6	64,8
Bruttokate		**376,0**	**34,2**	370,2	35,2
Liiketoiminnan muut tuotot	5	**4,2**	**0,4**	2,4	0,2
Varastointimenot		**34,6**	**3,1**	35,3	3,4
Myynnin ja markkinoinnin kulut		**190,1**	**17,3**	187,4	17,8
Hallinnon kulut		**58,9**	**5,4**	56,8	5,4
Liiketoiminnan muut kulut	5	**25,6**	**2,3**	21,7	2,1
Kulut		**309,2**	**28,1**	301,2	28,7
Liikevoitto	2	**71,0**	**6,5**	71,4	6,8
Rahoitustuotot	8	**10,4**	**0,9**	11,3	1,1
Rahoituskulut	8	**20,4**	**1,9**	20,2	1,9
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		**-0,6**	**-0,1**	0,3	0,0
Tulos ennen veroja		**60,4**	**5,5**	62,8	6,0
Tuloverot	9	**18,9**	**1,7**	25,7	2,4
Tulos jatkuvista toiminnoista		**41,5**	**3,8**	37,1	3,5
Lopetetut toiminnot					
Lopetettujen toimintojen tulos		**0,4**	**0,0**	-0,2	0,0
Tilikauden tulos		**41,9**	**3,8**	36,9	3,5
Muut laajan tuloksen erät					
Erät joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkkeiden uudelleenarvostus, verojen jälkeen		**1,4**		1,4	
Erät jotka siirretään myöhemmin tulosvaikutteisiksi					
Muuntoerot		**2,1**		11,3	
Rahavirran suojaukset, verojen jälkeen		**1,4**		0,0	
Nettoinvestoinnin suojaus		**0,2**		-2,0	
Kaudelle kirjatut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen		**5,1**		10,7	
Tilikauden laaja tulos		**47,0**		47,6	
Kauden tuloksen jakautuminen					
Emoyhtiön omistajille		**42,2**		37,5	
Määräysvallattomille omistajille		**-0,3**		-0,6	
Kauden laajan tuloksen jakautuminen					
Emoyhtiön omistajille		**47,1**		47,3	
Määräysvallattomille omistajille		**-0,1**		0,3	
Osakekohtainen tulos, €	10	**0,58**		0,51	
- Jatkuvat toiminnot		**0,57**		0,51	
- Lopetetut toiminnot		**0,01**		0,00	
Osakekohtainen tulos laimennettuna, €		**0,58**		0,51	
- Jatkuvat toiminnot		**0,57**		0,51	
- Lopetetut toiminnot		**0,01**		0,00	

Konsernitase

M€	Liite	31.12.2016	%	31.12.2015	%
VARAT					
Pitkäaikaiset varat					
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet		**15,8**		9,0	
Liikearvo		**93,7**		83,3	
Asiakassuhteet		**8,3**		1,2	
Teknologia		**0,8**		1,0	
Muut aineettomat hyödykkeet		**0,3**		0,2	
Keskeneräiset hankinnat		**0,1**		0,0	
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	11	**119,0**	**15,5**	94,7	13,4
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet		**15,4**		15,4	
Rakennukset ja rakennelmat		**71,8**		69,7	
Koneet ja kalusto		**100,9**		98,8	
Muut aineelliset hyödykkeet		**14,5**		15,7	
Keskeneräiset hankinnat		**38,3**		21,8	
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	12	**240,9**	**31,4**	221,4	31,3
Arvopaperit ja pitkäaikaiset sijoitukset					
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	14	**13,3**		0,2	
Muut osakkeet ja osuudet	15	**0,3**		0,2	
Pitkäaikaiset saamiset	16	**21,1**		20,6	
Arvopaperit ja pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä		**34,7**	**4,5**	21,0	3,0
Laskennalliset verosaamiset	21	**11,6**	**1,5**	21,0	3,0
Pitkäaikaiset varat yhteensä		**406,2**	**52,9**	358,1	50,6
Lyhytaikaiset varat					
Vaihto-omaisuus	17	**139,3**	**18,1**	112,4	15,9
Lyhytaikaiset saamiset					
Lyhytaikaiset korolliset saamiset		**0,0**		0,3	
Myyntisaamiset		**165,8**		154,5	
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		**6,0**		2,9	
Siirtosaamiset		**4,4**		5,3	
Muut saamiset		**29,5**		25,1	
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	18	**205,7**	**26,8**	188,1	26,6
Rahavarat	19	**16,3**	**2,1**	49,2	7,0
Lyhytaikaiset varat yhteensä		**361,3**	**47,1**	349,7	49,4
Varat yhteensä		**767,5**	**100,0**	707,8	100,0

M€	Liite	31.12.2016	%	31.12.2015	%
OMA PÄÄOMA JA VELAT					
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	20				
Osakepääoma		**146,4**		146,4	
Ylikurssirahasto		**50,2**		50,2	
Muut rahastot		**0,5**		-1,0	
Kertyneet muuntoerot		**0,9**		-1,8	
Kertyneet voittovarat		**23,1**		16,7	
Tilikauden tulos		**42,2**		37,5	
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä		**263,3**	**34,3**	248,0	35,1
Määräysvallattomien omistajien osuus		**63,6**		63,7	
Oma pääoma yhteensä		**326,9**	**42,6**	311,7	44,0
Velat					
Pitkäaikaiset velat					
Korolliset velat	24	**158,2**		91,2	
Työsuhde-etuuksiin liittyvät velvoitteet	22	**24,8**		26,8	
Varaukset	23	**8,9**		10,6	
Laskennallinen verovelka	21	**11,8**		20,2	
Muut pitkäaikaiset velat		**0,4**		1,3	
Pitkäaikaiset velat yhteensä		**204,1**	**26,6**	150,1	21,2
Lyhytaikaiset velat					
Korolliset velat	24	**17,6**		48,3	
Ostovelat		**76,2**		63,9	
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		**5,8**		3,3	
Varaukset	23	**19,9**		14,4	
Muut lyhytaikaiset velat	25	**117,0**		116,1	
Lyhytaikaiset velat yhteensä		**236,5**	**30,8**	246,0	34,8
Velat yhteensä		**440,6**	**57,4**	396,1	56,0
Oma pääoma ja velat yhteensä		**767,5**	**100,0**	707,8	100,0

Konsernin rahavirtalaskelma

M€	Liite	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Liiketoiminnan rahavirta			
Tulorahoitus			
Tilikauden tulos		**41,9**	36,9
Oikaisuerät:			
Poistot		**41,6**	39,1
Osinkotulot		**0,0**	0,0
Tuloverot		**18,9**	25,7
Korkotuotot		**-0,2**	-1,0
Korkokulut		**4,8**	5,3
Liiketoimintojen ja käyttöomaisuuden myyntivoitot/-tappiot		**-1,0**	-2,0
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta		**0,6**	-0,3
Muut rahavirran oikaisuerät		**-1,3**	1,9
Tulorahoitus		**105,3**	105,6
Nettokäyttöpääoman muutos			
Saamiset		**-7,5**	-33,0
Vaihto-omaisuus		**-19,9**	2,4
Korottomat velat		**10,8**	15,6
Nettokäyttöpääoman muutos		**-16,6**	-15,0
Maksetut verot		**-24,9**	-29,5
Maksetut korot		**-4,1**	-3,2
Saadut korot		**0,2**	0,3
Liiketoiminnan rahavirta		**59,9**	58,2

M€	Liite	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Investointien rahavirta			
Liiketoimintojen hankinnat	3	**-31,4**	-0,1
Tytäryritysten ja liiketoimintojen myynnit	4	**-**	7,6
Yhteisyritysten hankinta		**-13,5**	-
Käyttöomaisuusinvestoinnit		**-50,7**	-50,1
Käyttöomaisuuden myyntituotot		**3,4**	0,7
Saadut osingot		**0,4**	0,2
Myönnetyt lainat		**0,0**	0,0
Investointien rahavirta		**-91,8**	-41,7
Rahavirta ennen rahoitusta		**-31,9**	16,5
Rahoituksen rahavirta			
Lainojen nostot		**97,3**	17,4
Lainojen takaisinmaksut		**-58,8**	-33,3
Lyhytaikaisten lainojen muutokset		**-5,4**	19,1
Osingonjako		**-32,2**	-30,7
Rahoitusleasingsopimukset		**-1,1**	-0,9
Rahoituksen rahavirta		**-0,2**	-28,4
Rahavarojen muuntoerot		**0,2**	-0,1
Rahavarojen muutos		**-31,9**	-12,0
Rahavarat 1.1.		**48,2**	60,2
Rahavarat 31.12.		**16,3**	48,2
Muutos taseen mukaan	19	**-31,9**	-12,0

Laskelma oman pääoman muutoksista

	Osake-määrä, ulkona olevat (1 000)	Osake-pääoma	Ylikurssi-rahasto	Muut rahastot	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Suojaus-rahasto	Omat osakkeet	Kertyneet muunto-erot	Kertyneet voitto-varat	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Määräys-vallatto-mien omistajien osuus	**Oma pääoma yhteensä**
Oma pääoma 1.1.2016	73 109	146,4	50,2	1,6	0,1	-2,7	-0,7	-1,8	54,9	248,0	63,7	**311,7**
Tilikauden laaja tulos						1,4		2,7	43,0	47,1	-0,1	**47,0**
Maksetut osingot									-32,2	-32,2		**-32,2**
Siirrot rahastojen välillä				0,1					-0,1	-		**-**
Osakepalkkio-ohjelma	29						0,2		0,2	0,4		**0,4**
Muut oikaisut										0,0		**0,0**
Oma pääoma 31.12.2016	73 138	146,4	50,2	1,7	0,1	-1,3	-0,5	0,9	65,8	263,3	63,6	**326,9**
Oma pääoma 1.1.2015	73 067	146,4	50,2	1,6	0,1	-2,7	-1,0	-10,3	46,8	231,1	66,8	**297,9**
Tilikauden laaja tulos						0,0		8,5	38,8	47,3	0,3	**47,6**
Maksetut osingot									-30,7	-30,7		**-30,7**
Siirrot rahastojen välillä				0,0					0,0	0,0		**-**
Osakepalkkio-ohjelma	42						0,3		0,0	0,3		**0,3**
Liiketoimintojen ja tytäryhtiöiden myynnit										0,0	-3,3	**-3,3**
Muut oikaisut					0,0					0,0	-0,1	**-0,1**
Oma pääoma 31.12.2015	73 109	146,4	50,2	1,6	0,1	-2,7	-0,7	-1,8	54,9	248,0	63,7	**311,7**

Lisätietoja, ks. liite 20.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %	=	Tulos ennen veroja – tuloverot / Oma pääoma, keskiarvo	x 100
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI), %	=	Tulos ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut / Taseen loppusumma – korottomat velat, keskiarvo	x 100
Omavaraisuusaste, %	=	Oma pääoma / Taseen loppusumma – saadut ennakot	x 100
Nettovelkaantumisaste, %	=	Korollinen nettovelka / Oma pääoma	x 100
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat – rahavarat ilman sidottuja rahavaroja	
Tulos/osake (EPS)	=	Emoyhtiön omistajille kuuluva kauden tulos / Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakemäärä ilman omia osakkeita	
Oma pääoma/osake	=	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma / Osakeantioikaistu osakemäärä vuoden lopussa	
Osinko/tulos	=	Osinko per osake / Tulos per osake	x 100
Efektiivinen osinkotuotto	=	Osinko per osake / Osakekurssi tilikauden päättyessä	x 100
Hinta/voittosuhde, P/E	=	Osakekurssi tilikauden päättyessä / Tulos per osake	
Osakekannan markkina-arvo	=	Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x viimeinen kaupantekokurssi	
Osakkeen keskikurssi	=	Osakkeiden euro-määräinen vaihto / Osakkeiden kpl-määräinen vaihto	
Bruttokate %	=	Bruttokate / Liikevaihto	x 100
Liikevoitto %	=	Liikevoitto / Liikevaihto	x 100
Vertailukelpoinen bruttokate %	=	Bruttokate - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät / Liikevaihto	x 100
Vertailukelpoinen liikevoitto %	=	Liikevoitto - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät / Liikevaihto	x 100

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1. Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Yrityksen perustiedot

Uponor on kansainvälisesti toimiva talo- ja yhdyskuntateknisiä ratkaisuja tarjoava teollisuuskonserni. Konsernin segmenttirakenne muodostuu liiketoimintojen ja maantieteellisten alueiden pohjalta määritellystä kolmesta raportoitavasta segmentistä, jotka ovat Talotekniikka – Eurooppa; Talotekniikka – Pohjois-Amerikka sekä Uponor Infra. Segmenttien riskit ja tuotot eroavat markkina- ja liiketoimintaympäristön, tuotetarjonnan, palveluiden sekä asiakasrakenteen osalta. Liiketoiminnan johto, valvonta ja raportointirakenteet on ryhmitelty liiketoimintasegmenttien mukaisesti.

Konsernin emoyritys on Uponor Oyj. Uponor Oyj:n kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity osoite on:

Uponor Oyj
PL 37, Äyritie 20
01511 Vantaa
Puh. 020 129 211, faksi 020 129 2841

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa verkko-osoitteesta http://sijoittajat.uponor.fi tai tilattavissa konsernin emoyhtiön yllämainitusta osoitteesta.

Uponor Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 13.2.2017 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

Laatimisperusta

Uponor-konsernin konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisen tilinpäätöskäytännön (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu 31.12.2016 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä niiden SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n IAS-asetuksessa N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksyttyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölainsäädäntövaatimusten mukaiset. Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina (M€) ja ne perustuvat liiketapahtumien alkuperäisiin hankintamenoihin, ellei alla esitetyissä laskentaperiaatteissa ole toisin mainittu.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja tietoa harkintaan perustuvista ratkaisuista. Nämä vaikuttavat varojen ja velkojen määrään taseessa, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen tilinpäätöksessä sekä tilikauden tuottoihin ja kuluihin. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat johdon tämänhetkiseen parhaaseen näkemykseen, ja siksi on mahdollista, että toteutumat poikkeavat käytetyistä arvoista.

Konsernitilinpäätöksen yhdistelyperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön Uponor Oyj:n lisäksi kaikki ne yhtiöt, joissa emoyhtiöllä on omistuksensa perusteella suoraan tai tytäryhtiöidensä kanssa yli puolet äänivallasta. Tytäryhtiöiksi katsotaan kaikki yhtiöt, joiden osakekannan äänimäärästä Uponor Oyj omistaa joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin 50 % tai joissa sillä muuten on oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista taloudellisen hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Vuoden aikana hankitut tai perustetut tytäryhtiöt on otettu mukaan siitä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan. Myydyt yhtiöt ovat mukana tuloslaskelmassa siihen saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Keskinäinen osakeomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmällä. Hankintamenomenetelmän mukaan hankitun yhtiön varat ja velat arvostetaan käypiin arvoihin hankintahetkellä, ja se osa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden hankitun yrityksen nettovarallisuuden käyvästä arvosta on liikearvoa. IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti IFRS-siirtymispäivää (1.1.2004) aikaisempia yrityshankintoja ei ole oikaistu IFRS-periaatteiden mukaisiksi, vaan liikearvo vastaa suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaista kirjanpitoarvoa. Konserniyhtiöiden väliset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat sisäiset katteet ja konsernin sisäiset osingot eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä.

Osakkuusyhtiöt ovat yrityksiä, joissa konsernilla on 20–50 % osakekannan äänimäärästä tai joissa konserni käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa. Yhteisyritykset ovat järjestelyjä, joissa määräysvalta on jaettu toisen yhtiön kanssa. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä, joissa konsernilla ei ole yli 50 % osakekannan äänimäärästä tai joissa konserni ei käytä huomattavaa vaikutusvaltaa, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmän mukaisesti. Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tilikauden tuloksesta on laskettu konsernin omistuksen mukaisesti ja esitetään tuloslaskelmassa erikseen. Jos konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen tappiosta ylittää sen kirjanpitoarvon, osuutta ei yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuus- tai yhteisryrityksen velvoitteiden täyttämiseen. Yhteisyritykset, joissa konsernilla on yli 50 % osakekannan äänimäärästä tai joissa konserni käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen hankintamenomenetelmän mukaisesti.

Ulkomaan rahan määräiset erät ja valuuttakurssimuutokset

Kukin yhtiö muuntaa omassa kirjanpidossaan päivittäiset valuuttamääräiset tapahtumat toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäi-

vän valuuttakurssia käyttäen. Tilinpäätöksissä valuuttamääräiset monetaariset erät muunnetaan käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Normaaliin liiketoimintaan liittyvät kurssierot käsitellään myyntien ja ostojen oikaisuina, kun taas rahoitukseen liittyvät kurssierot esitetään rahoituksen kurssieroissa.

Konsernitilinpäätöksessä ulkomaisten tytäryhtiöiden tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi raportointikauden keskikurssin mukaan ja taseet tilinpäätöspäivän kursseja käyttäen. Tästä aiheutunut muuntoero sekä tytäryhtiöiden omien pääomien muuntamisesta aiheutuneet muut muuntoerot esitetään omassa pääomassa erillisenä eränä. Lisäksi emoyhtiön ulkomaisille tytäryhtiöille antamien omaa pääomaa korvaavien lainojen kurssierot on käsitelty muuntoerona konsernitilinpäätöksessä. Tytäryhtiöiden myyntien ja lopettamisten sekä olennaisten pääomapalautusten yhteydessä realisoituneet muuntoerot tuloutetaan konsernin laajaan tuloslaskelmaan.

	Kauden lopussa		Keskimäärin	
Keskeisiä euron kursseja	2016	2015	2016	2015
USD	1,0541	1,0887	1,1032	1,1046
SEK	9,5525	9,1895	9,4713	9,3371
CAD	1,4188	1,5116	1,4589	1,4251
DKK	7,4344	7,4626	7,4451	7,4607
GBP	0,8562	0,7340	0,8227	0,7242
NOK	9,0863	9,6030	9,2626	8,9910

Myytävänä olevat omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät sekä lopetettuun toimintoon liittyvät omaisuuserät luokitellaan myytävänä olevaksi, kun yritys yksittäisen suunnitelman mukaisesti päättää luopua erillisestä, merkittävästä liiketoimintayksiköstä, jonka varat, velat ja taloudellinen tulos voidaan erottaa toiminnallisesti ja taloudellista raportointia varten (rahavirtaa tuottava yksikkö). Myytävänä oleva pitkäaikainen omaisuuserä esitetään erillisenä eränä konsernin taseessa. Lopetetun toiminnon tulos sekä toiminnon lopettamisesta syntyvä voitto tai tappio esitetään erillisenä eränä konsernin tuloslaskelmassa. Lopetettuun toimintoon liittyvät omaisuuserät arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä. Konsernilla ei ole myytäväksi luokiteltuja omaisuuseriä tilinpäätöshetkellä eikä vertailukautena. Konsernin lopetetuissa toiminnoissa on esitetty kuluja liittyen vuonna 2008 myytyyn Irlannin kunnallistekniseen liiketoimintaan; Irlannin tytäryhtiö likvidoitiin vuonna 2016.

Tuloutusperiaate

Tuotteiden myynnistä saadut tuotot kirjataan, kun myytyjen tuotteiden omistukseen liittyvät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle sovittujen toimitusehtojen mukaisesti eikä konsernilla enää ole tuotteiden hallintaoikeutta tai todellista määräysvaltaa. Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelut on suoritettu. Liikevaihtoa laskettaessa myyntituottoja oikaistaan välillisillä veroilla, annetuilla alennuksilla sekä valuuttamääräisten myyntien kurssieroilla. Yhtiöt joissa on projektiliiketoimintaa tulouttavat keskeneräiset pitkäaikaiset toimitukset valmistusasteen mukaisesti, kun hankkeen lopputulos voidaan arvioida luotettavasti. Valmistusastetta mitataan syntyneiden kustannusten osuudella hankkeen arvioiduista kokonaiskustannuksista.

Tutkimus ja tuotekehitys

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi toteutumishetkellä ja ne sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Tuotekehitysmenot kirjataan myös kuluksi toteutumishetkellä, elleivät tuotekehitysmenojen taseeseen aktivoinnin edellytyksenä olevat kriteerit täyty. Tuotekehitysmenot aktivoidaan aineettomina hyödykkeinä taseeseen ja poistetaan taloudellisen vaikutusajan kuluessa, kun tuotteesta odotetaan saatavan vastaista taloudellista hyötyä ja tietyt muut kriteerit, kuten tuotteen tekninen toteutettavuus ja kaupallinen hyödynnettävyys, ovat varmistuneet. Konsernilla ei ole aktivoituja tuotekehitysmenoja.

Eläkejärjestelyt

Konsernin eläkejärjestelyt noudattavat eri maiden paikallisia sääntöjä ja käytäntöjä. Niiden määrät perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin tai vakuutusyhtiöiden suoriin veloituksiin. Konsernilla on maksu- ja etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä.

Maksupohjaisissa järjestelyissä eläkemaksut suoritetaan vakuutusyhtiöille, jonka jälkeen konsernilla ei ole enää muita maksuvelvoitteita. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Etuuspohjaisista järjestelyistä taseen eläkevastuuna esitetään tulevien eläkemaksujen nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen tilinpäätöspäivän käyvällä arvolla. Eläkevelvoite määritetään käyttäen ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (Projected Unit Credit Method). Eläkevelvoitteiden nykyarvoa laskettaessa käytetään diskonttauskorkona yritysten liikkeellelaskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoa tai valtion velkasitoumusten korkoa. Eläkemenot etuuspohjaisista järjestelyistä kirjataan kuluksi jaksottamalla kustannukset työntekijöiden keskimääräiselle palvelusajalle.

Kauden työsuoritukseen perustuva meno (eläkemeno) ja etuuspohjaisen järjestelyn nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään työsuhde-etuuksista aiheutuvissa kuluissa. Etuuspohjaisen nettovelan (tai omaisuuserän) uudelleen määrittämisestä aiheutuvat erät, mm. vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto, kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jona ne syntyvät.

Liikevoitto

Liikevoitto on tuloslaskelman erä, joka saadaan, kun liikevaihdosta vähennetään varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvat menot.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Lainojen hankinnasta välittömästi johtuvat transaktiomenot, jotka liittyvät selkeästi tiettyyn lainaan, sisällytetään lainan alkuperäiseen jaksotettuun hankintamenoon ja jaksotetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Aineelliseen käyttöomaisuuteen kuuluvien, pitkää rakennusaikaa edellyttävien hankkeiden rakennusaikaiset korot aktivoidaan käyttöomaisuuteen sitä mukaan kuin investointi saatetaan käyttötarkoituksensa mukaiseen käyttökuntoon ja osaksi käyttöomaisuutta.

Tuloverot

Konsernin tuloslaskelman veroihin kirjataan konserniyhtiöiden tilikausien tuloksia vastaavat suoriteperusteiset verot, jotka perustuvat kunkin yhtiön paikallisen verosäännöstön mukaisesti laskettuun verotettavaan tuloon. Tuloslaskelman veroihin kirjataan myös aikaisempien tilikausien verojen oikaisut sekä laskennallisten verojen muutokset. Laskennallinen verovelka tai -saaminen lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä väliaikaisista eroista käyttäen tilinpäätöshetkellä hyväksyttyjä verokantoja. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti, joka todennäköisesti on käytettävissä tulevien tilikausien verotettavaa tuloa vastaan.

Aineettomat hyödykkeet

Liikearvo

Liikearvo sisältää tulevia taloudellisia hyötyjä omaisuuseristä, joita konserni ei yritysoston yhteydessä voi määrittää ja kirjata erikseen. Liikearvo lasketaan hankintamenon ja hankitun yhtiön nettovaralliisuuden käyvän arvon erotuksena hankintahetkellä. Liikearvot on kohdistettu liiketoimintasegmenteille. Liikearvosta ei tehdä poistoja, mutta sille tehdään arvonalentumistesti vuosittain. Konserniyksikön lopettamisesta tai myymisestä aiheutuvat voitot ja tappiot sisältävät myytyyn yksikköön liittyvän liikearvon määrän.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvät tavaramerkit, patentit, tekijänoikeudet, ohjelmistojen lisenssit ja asiakkuudet. Aineettomat hyödykkeet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettynä kertyneillä poistoilla taloudellisen vaikutusajan kuluessa sekä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Konserniyhtiöiden aineellinen käyttöomaisuus on arvostettu taseessa alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettynä kertyneillä poistoilla taloudellisen vaikutusajan kuluessa sekä mahdollisilla arvonalentumisilla. Aineelliseen käyttöomaisuuteen kuuluvien, pitkää rakennusaikaa edellyttävien hankkeiden rakennusaikaiset korot aktivoidaan käyttöomaisuuteen sitä mukaan kuin investointi saatetaan käyttötarkoituksensa mukaiseen käyttökuntoon ja osaksi käyttöomaisuutta.

Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluiksi sillä tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet. Uudistus- ja perusparannushankkeiden menot lisätään taseen kirjanpitoarvoon silloin, kun on todennäköistä, että yritykselle koituu taloudellista hyötyä yli olemassa olevan hyödykkeen alun perin arvioidun tuottotason.

Käyttöomaisuuden luovutuksista, myynneistä tai käytöstä poistamisista johtuvat voitot ja tappiot lasketaan saatujen nettotuottojen ja tasearvon erotuksena. Myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muina tuottoina ja myyntitappiot liiketoiminnan muina kuluina.

Poistot

Konserniyhtiöiden aineettomat hyödykkeet ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu taseessa alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä tasapoistoilla taloudellisen vaikutusajan kuluessa sekä mahdollisilla arvonalennuksilla. Maa-alueista ei tehdä poistoja, koska niillä ei katsota olevan taloudellista vaikutusaikaa. Muiden omaisuusryhmien arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

	vuotta
Rakennukset	20–40
Tuotantokoneet ja -laitteet	8–12
Muut koneet ja laitteet	3–15
Konttori- ja myymäläkalusto	5–10
Kuljetusvälineet	5–7
Aineettomat hyödykkeet	3–10

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkastetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Julkiset avustukset

Aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan liittyvät yhtiön saamat avustukset vähennetään hyödykkeen hankintamenosta ja kirjataan tuloslaskelmaan pienentämään hyödykkeestä kirjattavia poistoja. Muut yhtiön saamat avustukset kirjataan tuloslaskelmaan tuottoina niille tilikausille, joilla avustuksia vastaavat kulut syntyvät. Tällaiset avustukset esitetään avustuksen kohteeseen liittyvien kulujen vähennyksenä.

Aineettomien hyödykkeiden ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvon alentuminen

Omaisuuden tasearvoja arvioidaan jatkuvasti mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan kyseessä olevasta omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuneilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvoa määritettäessä kyseessä olevan omaisuuserän kerryttämät arvioidut vastaiset nettorahavirrat diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus perustuu sellaiseen korkotasoon, joka kuvastaa kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön keskimääräistä tuottovaatimusta ennen veroja. Arvonalentumista tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla. Rahavirtaa tuottava yksikkö on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja sen rahavirrat on erotettavissa muista rahavirroista.

Arvonalentuminen kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan. Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja muihin aineettomiin hyödykkeisiin paitsi liikearvoon liittyvä arvonalentumistappio perutaan siinä ja vain siinä tapauksessa, että viimeisimmän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeen on tapahtunut muutos arvioissa, joita on käytetty määritettäessä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Arvonalennusta ei kuitenkaan peruuteta yli sen tasearvon, joka oli voimassa ennen aiempien tilikausien arvonalennuskirjauksia. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta.

Liikearvot testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta vähintään kerran vuodessa. Jos merkkejä alaskirjausriskistä havaitaan, suoritetaan testaus useammin.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyy olennainen osa hyödykkeen omistukselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Ne merkitään taseessa aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Vuokratut hyödykkeet arvostetaan niiden käypään arvoon vuokrasopimuksen alkamisajankohtana tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaavat leasingvuokravastuut, joista vähennetään rahoituskustannukset, sisältyvät korollisiin velkoihin. Rahoituksen korko kirjataan tuloslaskelmaan leasingsopimuksen voimassaoloaikana. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhemmän vuokra-ajan kuluessa.

Vuokrasopimukset, joissa olennainen osa hyödykkeen omistukselle ominaisista riskeistä ja eduista jää vuokralle antajalle, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan vuokra-ajan kuluessa.

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osilta vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingsopimuksina ja kirjataan taseeseen saamisena. Saaminen kirjataan nykyarvoon. Konsernilla ei ole vuokralle annettuja hyödykkeitä.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on arvostettu FIFO-periaatteen mukaan laskettuun hankintamenoon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on vaihto-omaisuushyödykkeestä tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava hinta vähennettynä sen valmiiksi saattamisella sekä myyntikustannuksilla. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno sisältää muuttuvien kulujen lisäksi niille kohdistetun osuuden valmistuksen välillisistä kustannuksista.

Varaukset

Varaus merkitään taseeseen, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, josta vapautuminen todennäköisesti edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa oikeudellisen menetyksen, ja tämän velvoitteen määrä on luotettavasti arvioitavissa. Varauksina voivat olla muun muassa ympäristövaraukset, takuuvaraukset, uudelleenjärjestelymenot sekä tappiolliset sopimukset. Varausten muutokset sisältyvät tuloslaskelmassa kyseisten kulujen ryhmään. Varausten määriä arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä ja niiden määriä muutetaan vastaamaan parasta arviota tarkasteluhetkellä.

Ehdolliset varat ja velat

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttymistä tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät käteisvarat, lyhytaikaiset pankkitalletukset sekä muut lyhytaikaiset, erittäin likvidit sijoitukset, jotka erääntyvät kolmen kuukauden kuluessa. Rahavarat arvostetaan taseessa hankintamenoon. Käytössä oleva pankkitilien luottolimiitti kirjataan lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Rahoitusvarat

Rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Rahoitusvarojen myynnit ja ostot huomioidaan kirjanpidossa kaupantekopäivänä.

Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat sisältävät kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahavaroja, jotka arvostetaan käypään arvoon. Ne on hankittu pääasiallisesti voiton saamiseksi lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Tähän ryhmään kuuluvat myös johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Korko- ja valuuttajohdannaiset kirjataan hankittaessa taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon, ja ne arvostetaan käypään arvoon jokaisena tilinpäätöspäivänä. Käypä arvo määritetään käyttäen tilinpäätöspäivän markkinahintoja tai tulevien arvioitujen kassavirtojen nykyarvoa. Käyvän arvon muutokset sekä realisoituneet että realisoitumattomat voitot ja tappiot kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat sisältyvät muihin saamisiin taseessa.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, jotka erääntyvät määrättynä päivänä, ja konsernilla on aikomus ja kyky pitää ne eräpäivään asti. Ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Konsernilla ei ole eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia tilinpäätöshetkellä.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahavaroja, joita ei noteerata julkisilla markkinoilla ja joilla on kiinteä tai määritettävissä oleva maksupäivä, eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon. Myyntisaamiset arvostetaan niiden odotettuun käypään arvoon, joka on alkuperäinen laskutusarvo vähennettynä myyntisaamisten arvonalennuksilla. Myyntisaamisista tehdään arvonalennus, kun on olemassa perusteltu näyttö siitä, että konserni ei tule saamaan kaikkia saamisiaan takaisin alkuperäisin ehdoin. Velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, velallisen todennäköinen konkurssi tai maksujen laiminlyönti ovat viitteitä myyntisaamisten todennäköisestä arvonalentumisesta. Lainasaamisen arvonalentumista arvioidaan samoin kriteerein kuin myyntisaamisten arvonalentumista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat noteeratuista ja noteeraamattomista osakkeista ja sijoituksista. Ne arvostetaan käypään arvoon käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinahintoja, kassavirtojen nykyarvomenetelmää tai muita soveltuvia arvostusmalleja. Osakkeet ja sijoitukset, joiden käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, arvostetaan hankintamenoon. Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman arvonmuutosrahastoon verovaikutus huomioiden. Käyvän arvon muutokset kirjataan omasta pääomasta tuloslaskelmaan silloin kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on pysyvästi alentunut niin, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio.

Rahoitusvelat

Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattavat rahoitusvelat kirjataan käypään arvoon. Tähän ryhmään luokitellaan johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ja joiden käypä arvo on negatiivinen.

Muut rahoitusvelat kirjataan alun perin käypään arvoon ja myöhemmin ne arvostetaan efektiivisen koron menetelmää käyttäen jaksotettuun hankintamenoon. Transaktiomenot on sisällytetty rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Muut rahoitusvelat sisältävät pitkä- ja lyhytaikaiset korolliset velat ja ostovelat.

Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Rahoitusjohdannaisia käytetään suojaustarkoituksiin, ja ne kirjataan hankittaessa taseeseen käypään arvoon. Ne arvostetaan myöhemmin käypään arvoon jokaisena raportointikauden päätöspäivänä. Johdannaiset luokitellaan joko rahavirtojen suojauksiin, ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksiin tai suojauksiin, joihin suojauslaskentaa ei sovelleta. Suojauslaskennan soveltamisen ulkopuolelle jäävien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan rahoituseriin. Johdannaisten käyvät arvot määritetään käyttämällä julkisesti noteerattuja markkinahintoja.

Rahavirtojen suojausta käytetään sähköjohdannaisiin ja korkojohdannaisiin. Nettosijoitusten suojausta käytetään niihin valuuttajohdannaisiin, jotka suojaavat nettosijoituksiksi määriteltyjen vieraassa valuutassa olevien sisäisten lainojen valuuttariskejä. Suojausohjelmat dokumentoidaan IAS 39 -vaatimusten mukaisesti, ja suojauslaskennan alaisten johdannaisten tehokkuus testataan sekä suojaussuhteen alkaessa että suojaussuhteen olemassaoloaikana.

Rahavirtojen suojaukseen kohdistettujen johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääomaan suojausrahastoon siltä osin, kun suojaus on tehokas. Nettosijoituksia suojaavien valuuttajohdannaisten käyvän arvon muutos spot-kurssin muutoksen osalta kirjataan oman pääoman muuntoeroihin ja korkoeron muutoksen osalta tulosvaikutteisesti rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Omaan pääoman kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan omasta pääomasta tulokseen samoille kausille, joilla suojattavat rahavirrat vaikuttavat tulokseen: sähköjohdannaiset hankinnan ja valmistuksen kuluihin ja korkojohdannaiset rahoituseriin.

Suojauksen tehoton osuus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan: sähköjohdannaisten osalta hankinnan ja valmistuksen kuluihin ja korkojohdannaisten osalta rahoituseriin.

Osakeperusteiset maksut – johdon kannustinjärjestelmä

Osakeperusteisiin maksuihin liittyvät kulut kirjataan tuloslaskelmaan, ja taseeseen kirjataan vastaava velka rahana selvitettävien osakeperusteisten maksujen osalta. Taseen velka arvostetaan käypään arvoon jokaisena tilinpäätöspäivänä. Osakkeina selvitettävien osakeperusteisten maksujen osalta kirjataan tuloslaskelman kulukirjausta vastaava oman pääoman lisäys.

Omat osakkeet

Omat osakkeet on esitetty tilinpäätöksessä oman pääoman vähennyksenä. Tunnuslukulaskennassa omien osakkeiden vaikutus on eliminoitu. Omat osakkeet vaikuttavat avaintunnuslukujen laskentaan IAS 33:n mukaisesti.

Maksettavat osingot

Konsernin maksamat osingot kirjataan sille tilikaudelle, jonka aikana yhtiökokous on vahvistanut osingon maksettavaksi.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden toteutumat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja käytetyistä oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Konsernin johto joutuu tekemään päätöksiä laatimisperiaatteiden valintaan ja soveltamiseen liittyen. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevissa IFRS-säännöksissä on mahdollisuus valita eri kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapojen väliltä.

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot perustuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Aikaisemmat kokemukset ja tulevaisuutta koskevat oletukset, joiden uskotaan tilinpäätöshetkellä olevan perusteltuja, vaikuttavat tehtyihin arvioihin. Konsernissa seurataan arvioiden ja olettamusten toteutumista säännöllisesti käyttämällä sekä sisäisiä että ulkoisia tietolähteitä. Muutokset arvioissa ja oletuksissa ovat mahdollisia, ja niiden vaikutus merkitään tilinpäätökseen sillä tilikaudella, jonka aikana arviota tai olettamusta korjataan, ja kaikilla tämän jälkeisillä tilikausilla.

Arvioita on käytetty määritettäessä tilinpäätöksessä raportoitujen erien suuruutta, muun muassa tiettyjen omaisuuserien realisoitavuutta, kuten laskennallisia verosaatavia ja muita saatavia, aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden taloudellisia pitoaikoja, varauksia, eläkevastuita ja liikearvojen arvonalentumisia.

Konsernin kannalta merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät liikearvon arvonalentumistestauksiin ja etuuspohjaisiin eläkevelvoitteisiin. Näihin liittyvien laatimisperiaatteiden soveltaminen edellyttää merkittävien arvioiden ja oletusten tekemistä. Epävarmuutta sisältyy liikearvon arvonalentumistestausten yhteydessä tehtäviin oletuksiin tulevista kassavirroista ja diskonttokoron määrittämiseen. Arvonalentumistesteissä diskonttokorkona käytetään konsernin keskimääräistä pääoman kustannusta (WACC), joka määritetään valuutta-alueittain. Etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden kirjanpitoarvo perustuu vakuutusmatemaattisiin laskelmiin, jotka perustuvat olettamuksiin ja arvioihin muun muassa varojen ja velkojen arvostamiseen käytetystä diskonttokorosta, varojen odotetusta tuotosta, sekä inflaation ja palkkatason kehityksestä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät eivät liity yhtiön varsinaiseen perusliiketoimintaan. Olennaisimpia vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ovat luovutusvoitot ja -tappiot, tuotantolaitoksen sulkemiseen liittyvät tehottomuus- ja sopeuttamiskulut sekä ylimääräiset alaskirjaukset ja mahdolliset alaskirjausten peruutukset, onnettomuuksiin ja luonnonkatastrofeihin liittyvät kulut sekä uudelleenjärjestelyyn, ympäristöön ja vahingonkorvauksiin liittyvät

varaukset ja muutokset lainsäädännössä tai oikeuskäytännöissä. Konsernin johto käyttää harkintaa tehdessään päätöksiä vertailukelpoisten erien luokittelussa.

Vuonna 2016 sovelletut uudet ja uudistetut IFRS-standardit ja tulkinnat

Konserni on soveltanut 1.1.2016 alkaen seuraavia uusia ja uudistettuja IFRS-standardeja ja tulkintoja, joilla ei ollut merkittävää vaikutusta raportoituihin lukuihin, mutta joilla saattaa olla merkitystä vastaisuudessa.

- IFRS 10, IFRS 12 ja IAS 28 muutokset *Sijoitusyhteisöt: Selvennyksiä yhdistelypoikkeaman soveltamiseen*. Muutokset selventävät helpotusta konsernitilinpäätöksen laadintapakosta silloin, kun emoyhtiö on sijoitusyhteisön tytäryhtiö myös siinä tapauksessa, kun sijoitusyhteisö arvostaa kaikki sen tytäryhtiöt käypään arvoon IFRS 10 *Konsernitilinpäätös*-standardin mukaisesti. Vastaava muutos on tehty IAS 28 *Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin* -standardiin selventämään, että poikkeus pääomaosuusmenetelmän soveltamiseen on käytettävissä myös sellaisen sijoitusyhteisön tytäryhtiön osakkuus- ja yhteisyritysten sijoittajille, jotka arvostavat kaikki tytäryhtiöt käypään arvoon.
- IFRS 11:n muutos *Kirjanpitokäsittely hankittaessa osuuksia yhteisissä toiminnoissa*. Muutos selventää ohjeistusta yhteisten toimintojen osuuksien hankinnan kirjanpitokäsittelyssä tilanteissa, joissa yhteinen toiminto muodostaa liiketoiminnan IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardin mukaisesti. Standardimuutos edellyttää liiketoimintojen yhdistämisen ja muiden standardien asiaankuuluvien kirjanpitoperiaatteiden soveltamista. Samoja vaatimuksia tulee soveltaa yhteisen toiminnon muodostumiseen jos, ja vain jos, yksi yhteisen toiminnon osapuolista luovuttaa olemassa olevan liiketoiminnan yhteiseen toimintoon.
- IAS 1:n *Tilinpäätöksessä esitettäviä tietoa koskeva hanke*. Muutos selventää, ettei yhteisön tarvitse antaa jonkin IFRS-standardin vaatimaa erityistä liitetietoa tilanteissa, mikäli tieto ei ole olennainen. Muutos antaa myös ohjeistusta tietojen yhdistämisestä liitetietotarkoituksiin.
- IAS 16:n ja IAS 38:n muutos *Selvennys hyväksyttäviin poistomenetelmiin*. Muutos kieltää yhteisöjä tekemästä aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden poistoja myyntituottoihin perustuen. Poikkeuksellisesti poistot voidaan tehdä myyntituottoihin perustuen ainoastaan, mikäli voidaan todentaa, että myyntituottojen ja aineettoman hyödykkeen taloudellisen hyödyn kuluminen korreloivat erittäin paljon keskenään.
- IAS 27:n Erillistilinpäätös muutos Pääomaosuusmenetelmä erillistilinpäätöksissä. Standardimuutos keskittyy erillistilinpäätökseen ja sallii pääomaosuusmenetelmän käyttämisen erillistilinpäätöksissä. Muutos sallii tytäryhtiöiden, osakkuus- ja yhteisyritysten kirjaamisen erillistilinpäätöksissä hankintamenoon IFRS 9 Rahoitusinstrumentit-standardin mukaisesti (tai IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti mikäli yhteisö ei vielä sovella IFRS 9:ää) tai käyttäen pääomaosuusmenetelmää IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin -standardin mukaisesti.
- *IFRS-standardeihin tehdyt parannukset 2012–2014*. Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten luonne vaihtelee standardeittain, mutta muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Muutoskierros sisältää lukuisia parannuksia useisiin IFRS-standardeihin alla olevan yhteenvedon mukaisesti.
  - Muutokset IFRS 5:een sisältävät erityistä ohjeistusta tilanteisiin, jossa yhteisö uudelleenluokittelee omaisuuserän (tai luovutettavien erien ryhmän) myytäväksi luokitellusta omistajille luovutettavaksi (tai päinvastoin). Muutokset selventävät, että kyseinen muutos on katsottava alkuperäisen luovutussuunnitelman jatkumiseksi ja täten IFRS 5:n vaatimukset myyntisuunnitelman muutoksesta eivät sovellu. Muutokset selventävät myös ohjeistusta siitä, milloin omistajille luovutettavaksi luokittelu lopetetaan.
  - Muutokset IFRS 7:ään tuovat lisäohjeistusta selventämään, onko hoitopalvelusopimus siirrettyyn omaisuuserään säilynyt intressi siirretyistä omaisuuseristä vaadittavia liitetietoja varten.
  - Muutokset IAS 19:ssä selventävät työsuhteen päättymisen jälkeisistä etuuksista johtuvien velvoitteiden diskonttaamiseen käytettävää korkoa, joka määritetään yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinakorkojen perusteella. Arvio markkinan syvyydestä korkealaatuisille joukkovelkakirjalainoille tulee olla valuuttamääräinen (ts. samassa valuutassa kuin etuudet ovat maksettu). Niille valuutoille, jonka määräisille yritysten liikkeelle laskemille korkealaatuisille joukkovelkakirjalainoille ei ole syviä markkinoita, käytetään sen sijaan kyseisen valuutan valtion joukkolainojen raportointikauden päättymispäivän markkinakorkoa.
- IAS 19:n muutos *Etuuspohjaiset järjestelyt: Työntekijän maksamat maksut*. Muutokset selventävät, miten yhtiön tulisi käsitellä kirjanpidossa työntekijöiden tai kolmansien osapuolten maksuja etuuspohjaiseen järjestelyyn silloin, kun nämä maksut on kytketty työntekijän palvelusvuosien määrään. Lisäksi, muutos sallii käytännön apukeinon tilanteissa, joissa maksujen määrä on riippumaton palvelusvuosien määrästä. Tällöin maksut voidaan, mutta ei velvoiteta, kirjata työsuoritukseen perustuvan menon oikaisuksi kaudella, jolloin työsuoritus vastaanotetaan.

Myöhemmin sovellettavat uudet ja uudistetut IFRS-standardit

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit, joita konserni ei ole vielä soveltanut. Konserni ottaa nämä käyttöön kunkin standardin voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien. Konserni on käynnistänyt toimenpiteet näiden uusien ja uudistettujen standardien vaikutusten arvioimiseksi, ellei alla toisin mainita.

- *IFRS 9 Rahoitusinstrumentit (voimaan EU:ssa 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. Uusi standardi korvaa nykyisen IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardin. IFRS 9 tuo uusia vaatimuksia rahoitusvarojen luokitteluun ja arvostamiseen sekä

sisältää uuden, odotettuihin luottotappioihin perustuvan arvonalentumismallin rahoitusvaroille. Rahoitusvelkojen luokittelua ja arvostamista koskevat säännöt perustuvat pitkälti nykyisiin IAS 39 vaatimuksiin. Uudet yleisen suojauslaskennan vaatimukset säilyttävät nykyisen IAS 39:n mukaiset kolme suojauslaskentatyyppiä. Standardi tuo kuitenkin joustavuutta suojauslaskentaan oikeuttaviin transaktiotyyppeihin, erityisesti lisäämällä ehdot täyttäviä suojausinstrumentteja ja suojauslaskentaan oikeuttavien muiden kuin rahoituserien riskikomponenttityyppejä. Uusista vaatimuksista rahoitusvarojen luokitteluun ja arvostamiseen ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

- IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista (voimaan EU:ssa 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. IFRS 15 sisältää yhden kattavan tuloutusmallin asiakassopimusten perusteella saatavien myyntituottojen kirjaamiseen. IFRS 15 korvaa nykyiset IAS 18 *Tuotot* ja IAS 11 *Pitkäaikaishankkeet*-standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. IFRS 15:n pääperiaatteena on, että myyntituotot kirjataan siten, että ne kuvaavat luvattujen tavaroiden tai palveluiden luovuttamista asiakkaalle sellaiseen rahamäärään, joka kuvastaa vastiketta, johon yhteisö odottaa olevansa oikeutettu kyseisiä tavaroita tai palveluita vastaan. IFRS 15:n mukaan yhteisö kirjaa myyntituoton silloin, kun (tai sitä mukaa kuin) suoritevelvoite täytetään, toisin sanoen kun asiakas saa määräysvallan suoritevelvoitteen perusteena olevaan tavaraan tai palveluun. Yhteisön on sovellettava 1. tammikuuta 2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla joko täysin takautuvaa tai yksinkertaistettua menetelmää. Konserni ei ole vielä tehnyt päätöstä, kumpaa menetelmää se aikoo soveltaa. Vuoden 2016 aikana Konserni on tehnyt alustavaa analyysia IFRS 15 -standardin vaikutuksista. Alustavan analyysin tulokset saattavat tarkentua yksityiskohtaisemman analyysin edetessä. Edellä mainitun lisäksi Konserni ottaa huomioon IASB:n huhtikuussa 2016 julkaisemat IFRS 15 -standardin selvennykset ja seuraa standardin kehitystä edelleen.

  Konsernin tulovirrat ja alustavat muutokset

  Tulovirrat analysointiin Konsernin segmenttiraportoinnin pohjalta, jotka on esitetty liitetiedossa numero 2 Segmenttitiedot. Konsernin merkittävimmät tulovirrat tulevat tavaroiden ja tuotteiden myynnistä, jotka vastaavat arviolta 95 % kokonaisliikevaihdosta. Alustavan arvion mukaan Konserni ei odota mitään merkittäviä muutoksia uuden standardin käyttöönotosta. Sopimusanalyysin yhteydessä Konserni on tunnistanut tiettyjä asiakkaita ja sopimuksia, joihin standardilla voi olla vaikutusta. Vaikutuksen ei kuitenkaan odoteta olevan merkittävä. IFRS 15 käyttöönoton valmistelussa Konserni huomioi erityisesti seuraavat asiat:

  - Tavaroiden myynti
    IFRS 15 käyttöönotolla ei odoteta olevan vaikutusta asiakassopimuksiin, joissa tavaran myynti on sopimuksen ainoa suoritevelvoite. Konserni täyttää suoritevelvoitteen yhtenä ajankohtana omaisuuserän määräysvallan siirtyessä asiakkaalle. Tyypillisesti määräysvalta siirtyy tavaroiden toimituksen yhteydessä.
  - Palvelujen tuottaminen ja projektiliiketoiminta
    Suoritevelvoitteiden yksilöiminen: IFRS 15 mukaan yhteisön on sopimuksen syntymisajankohtana arvioitava asiakassopimuksessa luvatut tavarat tai palvelut sekä yksilöitävä suoritevelvoitteeksi jokainen lupaus siitä, että asiakkaalle luovutetaan joko tavara tai palvelu (tai tavara- tai palvelukokonaisuus), joka on erotettavissa tai sarja erotettavissa olevia tavaroita tai palveluja, jotka ovat olennaisilta osin samoja ja joiden luovuttaminen asiakkaalle tapahtuu saman luovutusmallin mukaisesti. Alustavan arvion mukaan suoritevelvoitteet pysyvät pääosin muuttumattomina. Sellaisia tapauksia kuitenkin on, joissa tällä hetkellä erikseen käsiteltäviä suoritevelvoitteita joudutaan jatkossa mahdollisesti käsittelemään yhtenä suoritevelvoitteena. Tämän varmistaminen vaatii syvempää analyysia. Tällaisia sopimuksia ovat esimerkiksi projektitoimitukset, joihin sisältyy suunnittelutyötä tai lisenssejä. Tämä voi vaikuttaa myynnin tulouttamisen ajankohtaan.
    Muuttuva vastike: IFRS 15 vaatii, että yhteisön on sopimuksen syntymisajankohtana arvioitava muuttuvan vastikkeen määrä sekä rajoitettava myyntituottojen tuloutusta siten, ettei kertyneisiin myyntituottoihin jouduta tekemään merkittävää peruuttamista. Konserni jatkaa yksittäisten sopimusten arviointia muuttuvien vastikkeiden ja näihin liittyvien rajoitteiden määrittämiseksi. Konserni arvioi, että IFRS 15 -standardin mukaisten rajoitteiden soveltaminen voi johtaa nykyistä useammin myyntituottojen tulouttamisen lykkäämiseen.
    Liikevaihdon ajoittuminen: Konserni on alustavasti arvioinut, että palveluiden osalta suoritevelvoitteet täyttyvät ajan kuluessa, koska asiakas joko samanaikaisesti saa ja kuluttaa yhteisön suoritteesta saamansa hyödyn sitä mukaa kuin yhteisö tuottaa suoritetta tai Konsernin suoritteesta syntyy omaisuuserä tai se parantaa omaisuuserää, johon asiakkaalla on määräysvalta, sitä mukaa kuin omaisuuserä syntyy tai sitä parannetaan. Projektiliiketoiminnan osalta Konserni jatkaa sen arvioimista, onko sillä kaikissa toimitetuissa projekteissa oikeus saada vastiketta tarkasteluhetkeen mennessä tuotetusta suoritteesta. Konserni analysoi vielä asiakassopimuksia, jotka sisältävät yllämainittuja elementtejä ja jatkaa analyysia vuoden 2017 kuluessa määrittääkseen vaikutukset tilinpäätökseensä.
    IFRS 15 -standardi sisältää myös laajat liitetietovaatimukset. Vuoden 2017 kuluessa Konserni kehittää tarvittavat prosessit vaadittujen tietojen keräämiseksi ja esittämiseksi.
- *Selvennykset IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. Selvennykset standardiin julkaistiin 12.4.2016 ja ne sisältävät ohjeistusta a) suorite-velvoitteiden yksilöimiseen; b) päämies-agentti pohdintaan c) lisensointiin. Selvennykset on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRS 16 *Vuokrasopimukset (voimaan 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)* IFRS 16 sisältää kattavan mallin vuokrajärjestelyiden tunnistamiseen ja tilinpäätöskäsittelyyn sekä vuokralle ottajille että vuokralle antajille. Standardi korvaa nykyisen IAS 17 *Vuokrasopimukset*-standardin ja siihen liittyvät tulkinnat. IFRS 16:n mukaan vuokrasopimuksen ja palvelusopimuksen ero perustuu siihen, onko asiakkaalla määräysvalta yksilöityyn omaisuuserään. Vuokralle ottajat

eivät jatkossa erottele operatiivisia (taseen ulkopuolisia) ja rahoitusleasingejä (taseessa), vaan näiden sijaan kaikista vuokralle ottajien vuokrasopimuksista kirjataan käyttöoikeusomaisuuserä ja vuokrasopimusvelka (ts. kaikki taseeseen), lyhytaikaisia ja vähäarvoisia vuokrasopimuksia lukuun ottamatta. Toisin kuin vuokralle ottajien kirjanpitokäsittely, IFRS 16:n vuokralle antajien vuokrasopimusten kirjaamista koskevat vaatimukset perustuvat pitkälti nykyisen IAS 17 -standardin vaatimuksiin, ja jatkossakin vuokralle antajien vaaditaan luokittelevan vuokrasopimuksen operatiivisiin vuokrasopimuksiin ja rahoitusleasingeihin. Lisäksi IFRS 16 sisältää kattavat liitetietovaatimukset. Käyttöoikeusomaisuuserän ja vastaavan vuokrasopimusvelan kirjaamisvaatimusten vaikutuksista konsernin tilinpäätökseen tehdään selvitys vuoden 2017 aikana. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

- IFRS 2 *muutos Osakeperusteisten maksujen luokittelu ja arvostaminen (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. 20.6.2016 julkaistu muutos selventää seuraavaa: a) käteisvaroina maksettavan osakeperusteisen liiketoimen käyvän arvon arvioinnissa oikeuden syntymisehtojen vaikutuksien tulisi seurata samaa lähestymistapaa kuin omana pääomana maksettavan osakeperusteisen liiketoimen; b) mikäli verolaki tai sääntely vaatii yhteisöä pidättämään tietyn määrän oman pääoman ehtoisia instrumentteja, joka täsmää työntekijöiden verovelvollisuuksien veroviranomaiselle toimitettavaan verovelan määrään (ts. nettosuoritusominaisuus), on tällainen järjestely luokiteltava kokonaisuudessaan omana pääomana maksettavaksi liiketoimeksi edellyttäen, että osakeperusteinen maksu olisi luokiteltu omana pääomana maksettavaksi liiketoimeksi ilman sen sisältämää nettosuoritusominaisuutta; ja c) kuinka kirjata muutos, joka muuttaa liiketoimen käteisvaroina maksettavasta omana pääomana maksettavaan. Muutosten soveltamisella ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- *IAS 12 muutos Laskennallisten verosaamisten kirjaaminen realisoitumattomista tappioista (sovellettava 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. 19.1.2016 julkaistu muutos IAS 12:een tehtiin selventämään laskennallisten verosaamisten kirjaamista silloin kun kiinteäkorkoinen velkainstrumentti arvostetaan käypään arvoon ja kyseinen käypä arvo on pienempi kuin omaisuuserän verotuksellinen arvo. Muutoksella ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- *IAS 7 muutos Tilinpäätöksessä esitettäviä tietoa koskeva hanke (sovellettava 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. 29.1.2016 julkaistu muutos vaatii yhteisöjä esittämään liitetietoja, jotka mahdollistavat tilinpäätösten käyttäjien arvioinnin yhteisön rahoitustoiminnoista johtuvista velkojen muutoksista. Tämä kattaa sekä rahavirroista syntyvät muutokset (esimerkiksi velkojen nostot ja takaisinmaksut), että muutokset joihin ei liity rahavirtaa (esimerkiksi hankinnat, luovutukset, kertyneet korot ja realisoitumattomat valuuttakurssierot). Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- *IFRS-standardeihin tehdyt parannukset 2014–2016 (sovellettava tilikausilla alla olevan mukaisesti)*. Annual Improvements – menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten luonne vaihtelee standardeittain, mutta muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Muutoskierros sisältää lukuisia parannuksia useisiin IFRS-standardeihin alla olevan yhteenvedon mukaisesti. Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
  - Muutos IFRS 1:n *Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto* poistaa seuraavat lyhytaikaiset helpotukset liitteessä E (E3-E7) tarpeettomina: (a) rahoitusinstrumentteja koskevat tiedot; (b) työsuhde-etuudet; ja (c) sijoitusyhteisöt. Muutoksia on sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.
  - Muutokset IFRS 12 *Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä* selventävät standardin soveltamisalaa täsmentämällä että standardin liitetietovaatimukset, lukuun ottamatta vaatimuksia kappaleissa B10–B16, soveltuvat yhteisön kappaleessa 5 olevan listan mukaisissa osuuksissa, jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi, jaettavaksi omistajille tai lopetetuiksi toiminnoiksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* -standardin mukaisesti. Muutoksia on sovellettava 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.
  - Muutos IAS 28 *Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin* selventää, että valintaa arvostaa pääomasijoitusyhtiön, tai muun ehdot täyttävän yhteisön, omistama osuus osakkuus- tai yhteisyrityksessä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tuloksen kautta voidaan soveltaa sijoitus kerrallaan. Muutoksia on sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.
- *IAS 40 muutos Sijoituskiinteistöjen siirrot (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. 8.12.2016 julkaistu muutos selventää vaatimuksia liittyen sijoituskiinteistöjen siirtämisestä sijoitusomaisuuteen tai pois sijoitusomaisuudesta silloin, ja vain silloin, kun on näyttöä siitä että kiinteistön käyttötarkoituksessa on tapahtunut muutos. Tämän mukaisesti, IAS 40:ää on muutettu vastaamaan periaatetta, että muutos käyttötarkoituksessa sisältää (a) arvioinnin siitä että kiinteistö täyttää, tai on lakannut täyttämästä, sijoituskiinteistön määritelmän; ja (b) näyttöä siitä että käyttötarkoituksen muutos on tapahtunut. Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- *IFRIC 22 tulkinta Ulkomaanrahan määräiset liiketoimet ja ennakkovastikkeet (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla)*. 8.12.2016 julkaistu tulkinta sisältää ohjeistusta ”liiketoimen toteutumispäivään” liittyen silloin kun yhteisö maksaa tai saa ulkomaan rahan määräisen vastikkeen ennakkoon. IAS 21 *Valuuttakurssien muutosten vaikutukset* vaatii yhteisöä kirjaamaan ulkomaanrahan määräisen liiketoimen alun perin kirjanpitoon toimintavaluutan määräisenä siten, että ulkomaan rahan määräinen erä muutetaan käyttäen avistakurssia. IAS 21 määrittelee liiketoimen toteutumispäivän

”päivänä, jona liiketoimi täyttää IFRS-standardien mukaiset kirjausedellytykset”. Tulkinta selventää, että ”liiketoimen toteutumispäivä” on ennakkoon maksetun tai saadun vastikkeen päivä. Muutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

2. Toimintasegmentit

Uponorin segmenttirakenne muodostuu liiketoimintojen ja maantieteellisten alueiden pohjalta määritellyistä kolmesta segmentistä, jotka ovat Talotekniikka – Eurooppa, Talotekniikka – Pohjois-Amerikka sekä Uponor Infra. Segmenttien riskit ja tuotot eroavat markkina- ja liiketoimintaympäristön, tuotetarjonnan, palveluiden sekä asiakasrakenteen osalta. Liiketoiminnan johto, valvonta ja raportointirakenteet on ryhmitelty liiketoimintasegmenttien mukaisesti. Raportoitavat segmentit ovat yksilöityjä toimintasegmenttejä, joita ei ole yhdistelty.

Talotekniikka – Eurooppa vastaa talotekniikan liiketoiminnoista Euroopassa ja Aasiassa sekä vientitoiminnoista niihin Euroopan ulkopuolisiin maihin, joissa Uponorilla ei ole omaa toimintaa. Talotekniikka – Pohjois-Amerikka vastaa talotekniikan liiketoiminnasta Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Talotekniikka Uponorissa tarkoittaa lähinnä asuin-, liike- ja julkisten rakennusten sisäilma- ja käyttövesiputkijärjestelmiä. Talotekniikan asiakaskunta koostuu pääosin LVI-asennusliikkeistä ja rakennusyhtiöistä.

Uponor Infra on erikoistunut kunnallistekniseen putkiliiketoimintaan Pohjois-Euroopassa, jonka lisäksi sillä on liiketoimintaa Keski-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Sen tuotteita ja palveluja, kuten kunnallisteknisiä painevesiputkistoja, viemäröinti- ja jätevesijärjestelmiä sekä projektipalveluita, myydään kunnallistekniikan uudis- tai korjausrakentamista harjoittaville laitos- ja yritysasiakkaille.

Muut-segmentti sisältää konsernitoiminnot sekä yhtiöt, joissa ei ole liiketoimintaa.

Taloudellisten tavoitteiden asettaminen ja seuranta kohdistuu lähinnä liiketoimintayksiköiden liikevaihto- ja liikevoittolukuihin sekä liikevoittoon kohdistuvien kustannustekijöiden seurantaan ja operatiivisen nettokäyttöpääoman määrään. Konsernin resursseja johdetaan muun muassa kohdentamalla investointeja liiketoimintatarpeiden pohjalta sekä mitoittamalla henkilöstön määrä ja osaaminen vastaamaan liiketoimintaprosessien tarpeita.

Segmenttien raportointi noudattaa konsernin laadintaperiaatteita. Segmenttien välinen liiketoiminta on markkinaperusteista ja kaikki segmenttien väliset myynnit sekä sisäiset katteet eliminoidaan konsolidoinnin yhteydessä.

Segmenttien tuotto vastaa liikevaihtoa ja segmenttien tuloksella tarkoitetaan liikevoittoa konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Tuloslaskelmaerät sisältävät segmentin jatkuvat toiminnot ja tase-erät muodostuvat kunkin tilinpäätöshetken konsernirakenteen mukaisesti. Jatkuvat toiminnot eivät sisällä Irlannista vuonna 2008 myytyä yhdyskuntateknistä liiketoimintaa.

Segmenttien varat sisältävät tase-erät, jotka ovat joko suoraan tai perustellusti kohdistettavissa liiketoimintasegmenteille. Varat koostuvat pääasiassa korottomista varoista kuten aineellisista ja aineettomista käyttöomaisuushyödykkeistä, vaihto-omaisuudesta, toimintaan liittyvistä siirtyvistä eristä sekä myyntisaamisista ja muista saamisista.

2016 M€	Talotekniikka – Eurooppa	Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	Uponor Infra	Muut	Eliminoinnit	Uponor-konserni
Tuotot, ulkoinen	510,2	305,6	283,6	-	-	1 099,4
Tuotot, sisäinen	0,8	0,0	4,3	-	-5,1	-
Tuotot yhteensä	511,0	305,6	287,9	-	-5,1	1 099,4
Liiketulos	25,6	50,0	-0,8	-2,2	-1,6	71,0
Liiketulos, %	5,0	16,4	-0,3			6,5
Rahoitustuotot						10,4
Rahoituskulut						20,4
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta						-0,6
Tuloverot						18,9
Lopetettujen toimintojen tulos						0,4
Tilikauden tulos						41,9
Varat	393,0	245,1	196,8	260,2	-327,6	767,5
Velat						
Segmenteille allokoidut velat yhteensä	261,9	174,5	65,1	297,6	-358,5	440,6
Allokoimaton osuus						326,9
Oma pääoma ja velat yhteensä						767,5
Investoinnit	14,4	20,8	14,3	1,2	-	50,7
Poistot ja arvonalentumiset	14,2	10,7	13,1	3,6	0,0	41,6
Henkilöstö keskimäärin	2 037	682	1 081	69	-	3 869

2015 M€	Talotekniikka – Eurooppa	Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	Uponor Infra	Muut	Eliminoinnit	Uponor-konserni
Tuotot, ulkoinen	466,4	275,8	308,6	-	-	1 050,8
Tuotot, sisäinen	0,7	0,0	3,4	-	-4,1	-
Tuotot yhteensä	467,1	275,8	312,0	-	-4,1	1 050,8
Liiketulos	24,0	51,0	0,2	-3,8	0,0	71,4
Liiketulos, %	5,1	18,5	0,1			6,8
Rahoitustuotot						11,3
Rahoituskulut						20,2
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta						0,3
Tuloverot						25,7
Lopetettujen toimintojen tulos						-0,2
Tilikauden tulos						36,9
Varat	325,5	216,0	212,9	227,7	-274,3	707,8
Velat						
Segmenteille allokoidut velat yhteensä	211,3	160,2	80,0	245,7	-301,0	396,2
Allokoimaton osuus						311,6
Oma pääoma ja velat yhteensä						707,8
Investoinnit	15,4	22,6	11,3	0,8	-	50,1
Poistot ja arvonalentumiset	10,2	9,8	14,5	4,5	0,1	39,1
Henkilöstö keskimäärin	2 014	592	1 173	64	-	3 842

Koko yhteisöä koskevat tiedot

Tuotteita ja palveluita koskevat tiedot

M€	2016	2015
Tuotot konsernin ulkopuolelta, jatkuvat toiminnot		
Talotekniset ratkaisut	**815,3**	742,2
Yhdyskuntatekniset ratkaisut	**284,1**	308,6
Uponor-konserni	**1 099,4**	1 050,8

Maantieteellisiä alueita koskevat tiedot

M€	2016	2015
Tuotot konsernin ulkopuolelta, jatkuvat toiminnot		
Yhdysvallat	**276,0**	250,9
Saksa	**161,1**	136,7
Suomi	**123,1**	123,7
Ruotsi	**99,6**	93,1
Kanada	**80,7**	82,9
Tanska	**48,9**	47,8
Alankomaat	**39,5**	37,0
Espanja	**34,7**	29,6
Iso-Britannia	**31,5**	35,2
Norja	**29,7**	30,4
Muut	**174,5**	183,5
Uponor-konserni	**1 099,4**	1 050,8

M€	2016	2015
Pitkäaikaiset varat		
Yhdysvallat	**112,0**	87,5
Suomi	**49,5**	53,1
Ruotsi	**36,4**	36,1
Saksa	**35,3**	33,5
Kanada	**11,8**	11,2
Muut	**55,9**	32,4
Uponor-konserni	**300,9**	253,8

Tuotot konsernin ulkopuolelta on esitetty asiakkaiden maantieteellisen sijainnin mukaisesti. Pitkäaikaiset varat on puolestaan esitetty varojen sijaintimaan mukaan. Pitkäaikaiset varat eivät sisällä liikearvoa ja laskennallisia verosaamisia.

3. Liiketoimintojen yhdistäminen

Uponor Holding GmbH sai 4. tammikuuta 2016 päätökseen 30. marraskuuta 2015 julkistetun hankkeen ostaa kahden saksalaisyhtiön, eli Delta Systemtecnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän osakekannat kokonaisuudessaan. KaMo-konserni muodostuu kolmesta yhtiöstä: KaMo Frischwarmwassersystem GmbH, KaMo Verteilersysteme GmbH ja Morlok Betriebsgesellschaft mbH. Delta Systemtechnik valmistaa kuuman veden jakoasemia omakotien käyttövesijärjestelmiin, lämmityksen lämmönsiirtimiä sekä muita tuotteita kuumavesi- ja lämmitysjärjestelmiin. KaMo kehittää sekä huoneistokohtaisia että keskitettyjä järjestelmiä asuntojen lämmittämiseen ja kuuman veden tuottamiseen. Yritysoston tarkoituksena on laajentaa Uponorin tarjontaa ja osaamista käyttö- ja juomavesijärjestelmämarkkinoilla, joilla hygieniatekijöiden merkitys kasvaa koko ajan. Hankitut yhtiöt tulivat osaksi Talotekniikka – Eurooppa -segmenttiä.

M€	2016	2015
Hankittu nettovarallisuus ja liikearvo		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	**3,7**	-
Aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	**19,8**	-
Vaihto-omaisuus	**5,5**	-
Myyntisaamiset ja muut saamiset	**5,7**	-
Rahavarat	**1,1**	-
Varat yhteensä	**35,8**	-
Pitkäaikaiset korolliset velat	**3,3**	-
Laskennalliset verovelat	**5,7**	-
Varaukset	**0,7**	-
Lyhytaikaiset korolliset velat	**0,4**	-
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	**4,3**	-
Velat yhteensä	**14,4**	-
Nettovarat	**21,4**	-
Hankintameno	**32,5**	-
Hankittu nettovarallisuus	**-21,4**	-
Liikearvo	**11,1**	-

M€	2016	2015
Rahavirtavaikutus		
Hankintahinta	**32,5**	-
Hankinnan yhteydessä saadut rahavarat	**-1,1**	-
Rahavirtavaikutus	**31,4**	-

Hankintameno 32,5 miljoonaa euroa vastaa kokonaisuudessaan Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän määritettyä käypää arvoa, joka on arvioitu käyttäen tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa ja markkinoihin perustuvaa lähestymistapaa. Käyvän arvon määritys perustuu merkittävässä määrin syöttötietoihin, joita ei ole saatavissa markkinoilta, viitaten IFRS 13 Käyvän arvon määritys -standardin Tason 3 mukaisiin syöttötietoihin.

Hankinnasta syntynyt liikearvo 11,1 miljoonaa euroa muodostuu pääosin liiketoiminnan yhdistämisestä saavutettavista synergioista kuten kansainvälisestä kasvusta, projektiliiketoiminnasta, tuotetarjoamasta sekä ristiin myynnistä. Hankintamenolaskelma on alustava: hankitun nettovarallisuuden käypä arvo on ehdollinen, kunnes arvostukset aineellisille käyttöomaisuushyödykkeille ja tunnistettavissa oleville aineettomille hyödykkeille ovat lopulliset.

Hankintaan liittyvät kustannukset olivat 0,9 miljoonaa euroa. Ne sisältyvät hallinnon kuluihin konsernin laajassa tuloslaskelmassa seuraavasti: 0,6 miljoonaa euroa 31.12.2015 päättyneellä tilikaudella ja 0,3 miljoonaa euroa 31.12.2016 päättyneellä raportointikaudella.

Konsernin laajaan tuloslaskelmaan sisältyi Delta Systemtechnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän tuottamaa liikevaihtoa 31,6 miljoonaa euroa ja kauden tulosta 1,3 miljoonaa euroa tammikuun 4. päivästä 2016 lähtien.

Uponor Oyj osti joulukuussa 2015 reaaliaikaiseen vedenlaadun seurantaan erikoistuneen suomalaisen startup-yrityksen UWater Oy:n (NWater Oy 11.1.2016 asti) koko osakekannan. Maksettu kauppahinta ja hankittu nettovarallisuus eivät olleet merkittäviä.

4. Tytäryhtiöiden ja liiketoimintojen myynnit

Vuoden 2016 aikana ei ole myyty tytäryhtiöitä tai liiketoimintoja.

Uponor ilmoitti 25. helmikuuta 2015, että sen tytäryhtiö Uponor Infra Oy myi 65,99 prosentin enemmistöosuutensa Wiik & Hoeglund PLC -yhtiöstä. Yhtiö on listattu Thaimaan pörssiin. Uponor Infra Oy päätti vetäytyä kyseisestä liiketoiminnasta, koska sen tavoitteena on keskittyä markkinoihin, joissa sillä on vahva asema ja joissa sen on mahdollista saavuttaa yhteistoimintaetuja. Wiik & Hoeglund PLC-yhtiöön liittyvä määräysvallattomien omistajien osuus poistui myynnin seurauksena.

Uponor ilmoitti 30. maaliskuuta 2015 Uponor Infra Oy:n myyneen samasta syystä kokonaan omistamansa tytäryhtiön Extron Engineering Oy:n, jonka päätoimiala on muoviteollisuuden koneiden ja laitteiden valmistus.

Uponor Infran tuotevalikoiman strategisten linjausten seurauksena Uponor Infra Oy myi Omega-Liner® -putkistosaneerausliiketoimintansa joulukuussa 2015.

Saatu kauppahinta edellä mainituista liiketoimista oli yhteensä 9,8 miljoonaa euroa. Nettovaikutus tulokseen oli 1,9 miljoonaa euroa.

M€	2016	2015
Myytyjen varojen kirjanpitoarvo		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-	8,0
Aineettomat hyödykkeet	-	0,0
Muut pitkäaikaiset varat	-	1,5
Vaihto-omaisuus	-	5,1
Myyntisaamiset ja muut saamiset	-	5,9
Rahavarat	-	2,2
Varat yhteensä	-	22,7
Pitkäaikaiset korolliset velat	-	0,4
Eläkevelvoitteet ja muut velat	-	0,4
Lyhytaikaiset korolliset velat	-	6,0
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	-	4,7
Velat yhteensä	-	11,5
Nettovarat	-	11,2
- jakautuminen emoyhtiön omistajille	-	7,9
Käteisenä saatu kauppahinta	-	9,8
Myytyjen liiketoimintojen rahavarat	-	2,2
Rahavirtavaikutus	-	7,6

5. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

M€	2016	2015
Liiketoiminnan muut tuotot		
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot	**0,7**	0,3
Tuotot tytäryhtiöosakkeiden ja liiketoimintojen myynnistä	**-**	1,9
Muut erät	**3,5**	0,2
Yhteensä	**4,2**	2,4
Liiketoiminnan muut kulut		
Tutkimus- ja kehittämiskulut	**21,4**	18,5
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntitappiot	**0,3**	0,1
Arvonalentumiset	**3,3**	3,0
Muut erät	**0,6**	0,1
Yhteensä	**25,6**	21,7
Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche		
Lakisääteiset tilintarkastuspalvelut	**0,8**	0,8
Muut palvelut	**0,1**	0,3
Yhteensä	**0,9**	1,1

Liiketoiminnan muiden tuottojen erään muut sisältyy Kanadassa vuonna 2016 sovitun patenttiloukkaustapauksen rojaltimaksut ja korvaukset koskien patenttiloukkausta.

6. Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut

M€	2016	2015
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet:		
- Palkat ja palkkiot	**193,8**	187,3
- Muut henkilösivukulut	**29,7**	27,8
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet:		
- Eläkekulut – maksupohjaiset järjestelyt	**11,4**	11,6
- Eläkekulut – etuuspohjaiset järjestelyt	**1,3**	1,3
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	**0,0**	0,1
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	**3,8**	1,2
Osakeperusteiset maksut		
- Myönnetyt osakkeina toteutettavat osuudet	**0,8**	1,0
Yhteensä	**240,8**	230,3
Henkilöstö 31.12.	**3 868**	3 735
Henkilöstö keskimäärin	**3 869**	3 842

Tiedot johdon työsuhde-etuuksista esitetään Lähipiiritiedoissa (liite 33).

7. Poistot ja arvonalentumiset

M€	2016	2015
Poistot ja arvonalentumiset omaisuusryhmittäin		
Aineettomat oikeudet	**5,3**	4,9
Muut aineettomat hyödykkeet	**2,6**	0,7
Maa- ja vesialueet	**0,9**	0,3
Rakennukset ja rakennelmat	**5,8**	5,7
Koneet ja kalusto	**21,3**	21,2
Muut aineelliset hyödykkeet	**5,7**	6,3
Yhteensä	**41,6**	39,1
Poistot ja arvonalentumiset toiminnoittain		
Hankinta ja valmistus	**25,5**	24,2
Varastointimenot	**1,2**	1,4
Myynti ja markkinointi	**4,2**	2,1
Hallinto	**6,4**	7,4
Muut	**4,3**	4,0
Yhteensä	**41,6**	39,1

Vuonna 2016 kirjattiin 3,3 (3,0) miljoonaa euroa arvonalentumisia muihin aineellisiin hyödykkeisiin. Toiminnoittain esitettynä tämä sisältyy erään muut.

8. Rahoitustuotot ja -kulut sekä valuuttakurssimuutokset

M€	2016	2015
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	**0,0**	0,0
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	**0,2**	0,3
Korkotuotot korkojohdannaisista	**-**	0,7
Kurssierot	**10,1**	10,3
Muut rahoitustuotot	**0,1**	-
Yhteensä	**10,4**	11,3
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoon arvostetuista rahoitusveloista	**3,8**	3,6
Korkokulut korkojohdannaisista	**1,0**	1,7
Tappio tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista ja -veloista		
- valuuttajohdannaiset netto, ei suojauslaskennan alla	**6,0**	0,4
Kurssierot	**8,0**	13,3
Muut rahoituskulut	**1,6**	1,2
Yhteensä	**20,4**	20,2

Vuonna 2016 varsinaisen liiketoiminnan tuottoihin ja kuluihin sisältyy valuuttakurssitappiota 0,9 (valuuttakurssivoittoa 0,3) miljoonaa euroa. Korkokuluihin sisältyy tavanomaisten korkokulujen lisäksi rahoitusleasingsopimusten korko-osuuksia 0,4 (0,5) miljoonaa euroa.

9. Tuloverot

M€	2016	2015
Tilikauden ja edellisten tilikausien tuloverot		
Tilikaudelta	**23,4**	27,1
Edellisiltä kausilta	**0,3**	0,3
Laskennallisen verovelan muutos	**-4,8**	-1,7
Yhteensä	**18,9**	25,7
Tuloverojen täsmäytys		
Tulos ennen veroja	**60,4**	62,8
Verot laskettuna Suomen verokannan (20 %) mukaan	**12,2**	12,6
Ulkomaisten verokantojen vaikutus	**7,8**	8,3
Vähennyskelvottomat menot	**1,2**	1,5
Verovapaat tulot	**-1,9**	-1,4
Aikaisemmin kirjaamattomien verotappioiden käyttö	**-1,7**	-0,1
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	**0,8**	2,2
Verokannan muutoksen vaikutus	**0,0**	0,0
Verot aikaisemmilta tilikausilta	**0,3**	0,3
Muut erät	**0,2**	2,3
Yhteensä	**18,9**	25,7
Efektiivinen verokanta, %	**31,3**	40,9

Vuosien 2016 ja 2015 aikana konserniyhtiön verotuksiin vaikuttavassa lainsäädännössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Konsernin efektiivinen verokanta laski 31,3 prosenttiin vertailuvuoden 40,9 prosentista. Konsernin efektiivisen verokannan laskuun vaikuttivat aikaisemmin kirjaamattomien verotappioiden käyttö, alhaisempi määrä kirjaamattomia laskennallisia verosaamisia verotuksellisista tappioista, sekä Uponorille jälkikäteen Yhdysvalloissa myönnetyt kertaluonteiset verohelpotukset tutkimukselle ja tuotekehitykselle.

Vuoden 2015 verot sisältävät 1,6 miljoonaa euroa Virossa osingonjaon yhteydessä maksettuja veroja. Vuonna 2015 kirjattiin lisäksi 0,5 miljoonaa euroa laskennallista verovelkaa liittyen Viron tytäryhtiöiden jäljellä oleviin jakamattomiin voittovaroihin.

Muihin laajan tuloksen eriin sisältyvät verot

2016

M€	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen
Rahavirran suojaukset	1,6	0,2	1,4
Nettosijoitusten suojaus	0,2	-	0,2
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	1,8	0,4	1,4
Muuntoerot	2,1	0,0	2,1
Yhteensä	5,7	0,6	5,1

2015

M€	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen
Rahavirran suojaukset	0,0	0,0	0,0
Nettosijoitusten suojaus	-2,0	-	-2,0
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	1,7	0,3	1,4
Muuntoerot	11,0	-0,3	11,3
Yhteensä	10,7	0,0	10,7

10. Osakekohtainen tulos

M€	**2016**	2015
Tulos jatkuvista toiminnoista	**41,5**	37,1
Lopetettujen toimintojen tulos	**0,4**	-0,2
Tilikauden tulos	**41,9**	36,9
Kauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajille	**42,2**	37,5
Osakkeet, 1 000 kpl		
Keskimääräinen painotettu osakemäärä *)	**73 133**	73 106
Laimennettu keskimääräinen painotettu osakemäärä	**73 133**	73 128
Laimentamaton osakekohtainen tulos, €	**0,58**	0,51
- Jatkuvat toiminnot	**0,57**	0,51
- Lopetetut toiminnot	**0,01**	0,00
Laimennettu osakekohtainen tulos, €	**0,58**	0,51
- Jatkuvat toiminnot	**0,57**	0,51
- Lopetetut toiminnot	**0,01**	0,00

*) Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä ei sisällä omia osakkeita.

11. Aineettomat hyödykkeet

2016 M€	Aineettomat oikeudet	Asiakas-suhteet	Teknologia	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	**Aineettomat hyödykkeet**
Hankintameno 1.1.	63,3	2,4	1,5	84,0	0,9	-	**152,1**
Rakennemuutokset	10,4	9,5	-	11,1	-	-	**31,0**
Kurssierot	-0,4	-	-	-0,7	0,1	-	**-1,0**
Lisäykset	1,9	-	-	-	0,2	0,1	**2,2**
Vähennykset	-1,1	-	-	0,0	-0,1	-	**-1,2**
Siirrot erien välillä	-	-	-	-	0,0	-	**0,0**
Hankintameno 31.12.	74,1	11,9	1,5	94,4	1,1	0,1	**183,1**
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	54,3	1,2	0,5	0,7	0,7	-	**57,4**
Rakennemuutokset	0,1	-	-	-	-	-	**0,1**
Kurssierot	-0,3	-	-	-	0,1	-	**-0,2**
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-1,1	-	-	-	-0,1	-	**-1,2**
Tilikauden poisto	5,3	2,4	0,2	-	0,1	-	**8,0**
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	58,3	3,6	0,7	0,7	0,8	-	**64,1**
Kirjanpitoarvo 31.12.	15,8	8,3	0,8	93,7	0,3	0,1	**119,0**

2015 M€	Aineettomat oikeudet	Asiakas-suhteet	Teknologia	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	**Aineettomat hyödykkeet**
Hankintameno 1.1.	61,9	2,4	1,5	83,8	0,9	0,1	**150,6**
Rakennemuutokset	0,1	-	-	-	-0,1	-	**0,0**
Kurssierot	0,3	-	-	0,2	0,0	-	**0,5**
Lisäykset	1,2	-	-	-	0,1	-	**1,3**
Vähennykset	-0,4	-	-	-	-	-	**-0,4**
Siirrot erien välillä	0,2	-	-	-	-	-0,1	**0,1**
Hankintameno 31.12.	63,3	2,4	1,5	84,0	0,9	-	**152,1**
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	49,8	0,7	0,3	0,7	0,7	-	**52,2**
Rakennemuutokset	-0,3	-	-	-	-	-	**-0,3**
Kurssierot	0,3	-	-	-	-0,1	-	**0,2**
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-0,3	-	-	-	-	-	**-0,3**
Tilikauden poisto	4,8	0,5	0,2	-	0,1	-	**5,6**
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	54,3	1,2	0,5	0,7	0,7	-	**57,4**
Kirjanpitoarvo 31.12.	9,0	1,2	1,0	83,3	0,2	-	**94,7**

Vuonna 2016 aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit kohdistuivat pääasiassa ERP-toiminnanohjausjärjestelmään ja ohjelmistoihin. Vuonna 2015 aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit kohdistuvat ERP-toiminnanohjausjärjestelmään ja ohjelmistoihin sekä patentteihin ja tavaramerkkeihin.

IFRS 3 -standardin mukaan liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan liikearvot testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä määritetään käyttöarvomenetelmällä, käyttäen arvioituja vastaisia nettorahavirtoja. Arvonalentuminen kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Liikearvo kohdistuu konsernin raportoitaville segmenteille seuraavasti: Talotekniikka – Eurooppa 76,8 (66,4) miljoonaa euroa ja Uponor Infra 17,1 (17,1) miljoonaa euroa.

Arvonalentumistestit laaditaan jokaisessa rahavirtaa tuottavassa yksikössä erikseen. Liikearvojen rahavirtaennusteet kattavat viiden vuoden ajanjakson sisältäen jäännösarvon, joka lasketaan viidennen vuoden rahavirtaennusteen pohjalta. Rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin strategisiin suunnitelmiin, joiden keskeisimmät olettamukset liittyvät markkinoiden, tuote- ja palveluvalikoiman kasvu- ja kannattavuuskehitykseen. Liikearvoa sisältävien rahavirtaa tuottavien yksiköiden taloudellinen vaikutus aika on oletettu rajoittamattomaksi, koska yksiköiden on arvioitu vaikuttavan rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Diskonttokorkona on käytetty sellaista korkotasoa, joka kuvastaa kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön keskimääräistä tuottovaatimusta ennen veroja. Testauslaskelmissa käytetty korko oli 7,4 (7,9) prosenttia Talotekniikka – Eurooppa -segmentille ja 7,5 (7,8) prosenttia Uponor Infra -segmentille. Arvonalentumistestausten tuloksena konserni ei alaskirjannut liikearvoja tilikaudella 2016.

Arvonalentumistestauksen yhteydessä suoritettiin herkkyysanalyysi seuraaville muuttujille: myynti, bruttokateprosentti ja diskonttokorko. Myynnin pienentyminen enintään 7,3 prosentilla pitkän aikavälin ennusteisiin verrattuna ei altistaisi konsernia merkittävälle liikearvon alaskirjausriskille. Bruttokateprosentin lasku 3,0 % -yksiköllä ei aiheuttaisi arvonalentumiskirjauksia silloin kun liiketoimintaennusteet pysyvät muilta osin muuttumattomina. Diskonttokoron nousu 4,8 % -yksiköllä ei myöskään johtaisi alaskirjauksiin. Esitetyt herkkyydet liittyvät liiketoimintasegmenttiin Uponor Infra, sillä sen liikearvo on herkempi liikearvon alaskirjausriskille. Johdon näkemys on, ettei edellä mainittujen teoreettisten skenaarioiden perusoletusten muutoksia tulisi tulkita osoituksena niiden toteutumisen todennäköisyydestä.

Konsernilla ei ole aktivoituja tuotekehitysmenoja.

12. Aineelliset hyödykkeet

2016 M€	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	**Aineelliset hyödykkeet**
Hankintameno 1.1.	17,5	159,2	386,3	62,0	21,8	**646,8**
Rakennemuutokset	0,4	3,2	-1,1	0,1	0,9	**3,5**
Kurssierot	0,2	1,6	2,1	0,4	0,4	**4,7**
Lisäykset	0,6	3,0	19,9	3,9	21,1	**48,5**
Vähennykset	-0,5	-2,5	-9,5	-2,7	-0,6	**-15,8**
Siirrot erien välillä	0,3	1,2	3,3	0,5	-5,3	**0,0**
Hankintameno 31.12.	18,5	165,7	401,0	64,2	38,3	**687,7**
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	2,1	89,5	287,5	46,3	-	**425,4**
Rakennemuutokset	0,1	0,4	-0,9	0,2	-	**-0,2**
Kurssierot	-0,1	0,1	1,1	0,3	-	**1,4**
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0	-1,9	-8,9	-2,6	-	**-13,4**
Tilikauden poisto	0,1	5,0	20,0	5,2	-	**30,3**
Siirrot erien välillä	-	-	-	0,0	-	**0,0**
Arvonalentumiset	0,9	0,8	1,3	0,3	-	**3,3**
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	3,1	93,9	300,1	49,7	-	**446,8**
Kirjanpitoarvo 31.12.	15,4	71,8	100,9	14,5	38,3	**240,9**
Tuotannon koneiden ja laitteiden tasearvo			90,8			

2015 M€	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	**Aineelliset hyödykkeet**
Hankintameno 1.1.	19,0	146,0	375,3	59,3	21,0	**620,6**
Rakennemuutokset	-2,8	-4,2	-11,7	-1,7	-0,4	**-20,8**
Kurssierot	0,7	3,1	9,0	1,4	0,9	**15,1**
Lisäykset	0,6	18,5	18,8	5,8	5,1	**48,8**
Vähennykset	0,0	-4,2	-9,6	-2,8	0,0	**-16,6**
Siirrot erien välillä	-	0,0	4,5	-	-4,8	**-0,3**
Hankintameno 31.12.	17,5	159,2	386,3	62,0	21,8	**646,8**
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	1,8	88,5	279,2	43,3	-	**412,8**
Rakennemuutokset	0,1	-1,3	-10,0	-1,6	-	**-12,8**
Kurssierot	0,0	0,9	6,2	0,8	-	**7,9**
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-4,3	-9,0	-2,5	-	**-15,8**
Tilikauden poisto	0,0	4,2	20,9	5,4	-	**30,5**
Siirrot erien välillä	-	-	-0,2	-	-	**-0,2**
Arvonalentumiset	0,2	1,5	0,4	0,9	-	**3,0**
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	2,1	89,5	287,5	46,3	-	**425,4**
Kirjanpitoarvo 31.12.	15,4	69,7	98,8	15,7	21,8	**221,4**
Tuotannon koneiden ja laitteiden tasearvo			88,9			

Vuonna 2016 Talotekniikka – Eurooppa investoi uuteen tuotantoteknologiaan sekä uuteen tehtaaseen Kiinan Taicangissa asennettuihin tuotantolinjoihin, Talotekniikka – Pohjois-Amerikka investoi tuotantokapasiteetin lisäämiseen ja Uponor Infra tuotannon tehostamiseen.

Vuoden 2015 käyttöomaisuuden lisäykset kohdistuivat Pohjois-Amerikan Apple Valleyssä Minnesotassa sijaitsevan tehdaskompleksin laajennukseen sekä Venäjällä paikallisia lämmönjakelujärjestelmiä valmistavaan tehtaaseen.

Keskeneräiset investoinnit kasvoivat tilikauden 2016 aikana 16,5 miljoonalla eurolla tasepäivän 38,3 miljoonaan euroon johtuen lähinnä Talotekniikka – Pohjois-Amerikan tuotantokapasiteetin lisäämisestä.

Rakennemuutokset liittyvät tytäryhtiöiden myyntiin tai liiketoimintojen yhdistämisiin. Vuoden 2016 lukuihin sisältyy Delta Systemtecnik GmbH:n ja KaMo-ryhmän hankinnat Saksassa. Vuoden 2015 lukuihin sisältyy Wiik & Hoeglund Plc -yhtiön myynti Thaimaassa sekä Extron Engineering Oy:n myynti Suomessa.

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyy rahoitusleasingsopimuksilla hankittua omaisuutta seuraavasti:

2016 M€	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Muut	**Rahoitus-leasing-järjestelyt yhteensä**
Hankintameno 1.1.	0,7	11,3	0,7	**12,7**
Kurssierot	-	-0,1	0,0	**-0,1**
Lisäykset	-	-	0,0	**0,0**
Vähennykset	0,0	0,0	-	**0,0**
Hankintameno 31.12.	0,7	11,2	0,7	**12,6**
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-	8,2	0,3	**8,5**
Kurssierot	-	-0,1	0,0	**-0,1**
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-	0,0	**0,0**
Tilikauden poisto	-	0,3	0,1	**0,4**
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	8,4	0,4	**8,8**
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,7	2,8	0,3	**3,8**

2015 M€	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Muut	**Rahoitus-leasing-järjestelyt yhteensä**
Hankintameno 1.1.	0,7	11,3	0,6	**12,6**
Kurssierot	-	0,0	0,0	**0,0**
Lisäykset	-	-	0,1	**0,1**
Vähennykset	0,0	-	-	**0,0**
Hankintameno 31.12.	0,7	11,3	0,7	**12,7**
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-	7,9	0,2	**8,1**
Kurssierot	-	0,0	0,0	**0,0**
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-	0,0	**0,0**
Tilikauden poisto	-	0,3	0,1	**0,4**
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	8,2	0,3	**8,5**
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,7	3,1	0,4	**4,2**

13. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin

2016 M€	Suojaus-laskennassa olevat johdannaiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankinta-menoon kirjattavat rahoitusvelat	**Tase-erien kirjanpito-arvot**	IFRS 7 Käyvän arvon hierarkiataso	Liite
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Muut osakkeet ja osuudet				0,3		**0,3**		15
Pitkäaikaiset saamiset			20,9			**20,9**		16
Sähköjohdannaiset	0,1					**0,1**	1	16
Muut johdannaissopimukset		0,1				**0,1**	2	16
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Myyntisaamiset ja muut saamiset			193,6			**193,6**		18
Sähköjohdannaiset	0,1					**0,1**	1	29
Muut johdannaissopimukset		1,6				**1,6**	2	29
Rahavarat			16,3			**16,3**		19
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	0,2	1,7	230,8	0,3		**233,0**		

2016 M€	Suojaus-laskennassa olevat johdannaiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankinta-menoon kirjattavat rahoitusvelat	**Tase-erien kirjanpito-arvot**	IFRS 7 Käyvän arvon hierarkiataso	Liite
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					158,2	**158,2**		24
Sähköjohdannaiset	0,2					**0,2**	1	29
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					17,6	**17,6**		24
Sähköjohdannaiset	0,3					**0,3**	1	29
Muut johdannaissopimukset	1,6	2,1				**3,7**	2	29
Ostovelat ja muut velat					102,6	**102,6**		25
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	2,1	2,1			278,4	**282,6**		

2015 M€	Suojaus-laskennas-sa olevat johdannaiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintame-noon kirjattavat rahoitusvelat	**Tase-erien kirjanpito-arvot**	IFRS 7 Käyvän arvon hierarkiataso	Liite
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
Muut osakkeet ja osuudet				0,2		**0,2**		15
Pitkäaikaiset saamiset			20,6			**20,6**		16
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
Myyntisaamiset ja muut saamiset			178,1			**178,1**		18
Muut johdannaissopimukset	0,0	1,4				**1,4**	2	29
Rahavarat			49,2			**49,2**		19
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	0,0	1,4	247,9	0,2		**249,5**		
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					91,2	**91,2**		24
Sähköjohdannaiset	0,9					**0,9**	1	29
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
Korolliset velat					48,3	**48,3**		24
Sähköjohdannaiset	0,9					**0,9**	1	29
Muut johdannaissopimukset	2,7	0,5				**3,2**	2	29
Ostovelat ja muut velat					92,7	**92,7**		25
Kirjanpitoarvo arvostusryhmittäin	4,5	0,5			232,2	**237,2**		

Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvon katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa. Rahoitusvarat ja -velat on jaettu IFRS 7 -standardin mukaisiin käyvän arvon hierarkioihin.

Uponor soveltaa hierarkiaa seuraavasti:
- Sähköjohdannaiset on arvostettu pörssin markkinahintaan (Taso 1).
- Valuutta- ja korkojohdannaiset on arvostettu yleisiltä markkinoilta saaduista hintatiedoista, sekä käyttämällä yleisesti tunnettuja arvostusmalleja (Taso 2).

14. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä

M€	2016	2015
Hankintameno 1.1.	**0,2**	0,1
Osuus tilikauden tuloksesta	**-0,6**	0,3
Lisäykset	**13,5**	-
Vähennykset	**-0,4**	-0,2
Muuntoerot	**0,6**	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	**13,3**	0,2

Konsernilla on kaksi saksalaista osakkuusyhtiötä: Punitec GmbH ja Punitec Verwaltungs GmbH, joiden tasearvo on 0,1 (0,2) miljoonaa euroa. Vuoden 2016 tuloksesta Punitec GmbH maksoi 0,4 (0,2) miljoonaa euroa osinkoa Uponorille.

13. heinäkuuta Uponor Oyj ja yhdysvaltalainen Belkin International saivat päätökseen Phyn-nimisen yhteisyrityksen perustamisen Yhdysvaltoihin ja Eurooppaan. Yhtiöt kehittävät rakennusten veden mittaamiseen ja vedenkulutuksen vähentämiseen liittyvää tuoteteknologiaa niin kuluttaja- kuin ammattilaismarkkinoille.

Uponor investoi 13,5 miljoonaa euroa ja sai 37,5 prosentin omistusosuuden yhteisyrityksistä. Yhteisyritys raportoidaan konsernin tilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmällä.

Taloudellisen informaation yhteenveto olennaisista yhteisyrityksistä

M€	2016	2015
Phyn		
Tuloslaskelma		
Tilikauden tulos	**-2,3**	-
Tilikauden laaja tulos	**-2,3**	-
Tase		
Pitkäaikaiset varat	**23,7**	-
Lyhytaikaiset varat	**13,0**	-
Lyhytaikaiset velat	**1,4**	-
Yllä olevat velat ja saamiset sisältävät		
Rahavarat	**12,7**	-
Konsernin osuus nettoveroista		
Nettovarat	**35,3**	-
Konsernin omistusosuus	**37,5 %**	-
Konsernin osuus nettovaroista	**13,2**	-

15. Muut osakkeet ja osuudet

M€	2016	2015
Muut pitkäaikaiset varat	**0,3**	0,2
Yhteensä	**0,3**	0,2

Muut pitkäaikaiset varat sisältävät muita noteeraamattomia osakkeita ja osuuksia, jotka on arvostettu hankintamenoon, koska niiden käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää.

16. Pitkäaikaiset saamiset

M€	2016	2015
Muut lainasaamiset	**0,3**	0,2
Johdannaissopimukset	**0,2**	-
Muut saamiset	**20,6**	20,4
Yhteensä	**21,1**	20,6

Muihin pitkäaikaisiin saamisiin sisältyy 10,6 (10,2) miljoonan euron saamiseksi kirjatut sulkutilin rahavarat, jotka liittyvät tuomioistuinten hyväksymään ryhmäkanteiden sovintoratkaisuun Yhdysvalloissa vuonna 2015 sekä 9,6 (9,6) miljoonan euron verosaaminen liittyen avoinna olevaan verotuksen oikaisuvaatimukseen Suomessa. Lisätietoja Suomen verotuksen oikaisuvaatimukseen on esitetty liitteessä 26 Vuokrasitoumukset, ehdolliset varat ja ehdolliset velat.

17. Vaihto-omaisuus

M€	2016	2015
Aineet ja tarvikkeet	**21,2**	15,9
Puolivalmiit tavarat	**16,9**	15,3
Valmiit tuotteet/tavarat	**101,2**	81,2
Yhteensä	**139,3**	112,4

Vaihto-omaisuus on arvostettu FIFO-periaatteen mukaan laskettuun hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. Tilikaudella kuluksi kirjattiin romutuksia ja alaskirjauksia 1,2 (3,2) miljoonaa euroa.

18. Lyhytaikaiset saamiset

M€	2016	2015
Myyntisaamiset	**165,8**	154,5
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	**6,0**	2,9
Ennakkomaksut ja siirtosaamiset	**4,4**	5,3
Johdannaissopimukset	**1,7**	1,5
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	**0,0**	0,3
Muut saamiset	**27,8**	23,6
Yhteensä	**205,7**	188,1

Konsernin arvion mukaan muiden kuin johdannaissopimuksiin perustuvien saamisten alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa.

Konserni on kirjannut tilikauden aikana kuluksi arvonalentumistappioita myyntisaamisista 1,5 (0,6) miljoonaa euroa. Konserni ei ole tietoinen muista sellaisista tekijöistä, jotka saattaisivat aiheuttaa lisää mahdollisia arvonalentumistappioita.

Myyntisaamisten ikäjakauma on esitetty liitetiedossa 28 Rahoitusriskien hallinta.

M€	2016	2015
Siirtosaamiset		
Saadut alennukset	**0,1**	-
Muut siirtosaamiset	**4,3**	5,3
Yhteensä	**4,4**	5,3

19. Rahavarat

M€	2016	2015
Käteisvarat ja pankkitalletukset	**16,0**	25,3
Sidotut rahavarat	**0,0**	1,0
Lyhytaikaiset sijoitukset (1–3kk)	**0,3**	22,9
Yhteensä	**16,3**	49,2

20. Oma pääoma

Uponor Oyj:n osakepääoma oli 146 446 888 euroa ja osakkeiden lukumäärä 73 206 944 koko vuoden 2016 ajan. Kullakin osakkeella on yhtiökokouksessa yksi ääni. Osakkeella ei ole nimellisarvoa, eikä vähittäis- tai enimmäisosakepääomaa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Vuoden 2016 alussa yhtiön hallussa oli 97 560 omaa osaketta yhteisarvoltaan 0,7 miljoonaa euroa. Kauden aikana 28 601 yhtiön hallussa olevaa omaa osaketta siirrettiin yhtiön johdolle osana vuosien 2013–2015 kannustinohjelmaa.

Vuoden 2016 lopussa yhtiön hallussa oli 68 959 omaa osaketta yhteisarvoltaan 0,5 miljoonaa euroa. Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet on hankittu 17.11.–5.12.2008 välisenä aikana. Takaisinoston peruste oli osakkeiden käyttö vastikkeena yhtiön osakesidonnaisissa kannustinohjelmissa. Omat osakkeet esitetään edellisten tilikausien voittovarojen vähennyksenä. Tilinpäätöksessä omilla osakkeilla ei ole tasearvoa.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP) sisältää oman pääoman luonteiset sijoitukset, ja suojausrahastoon kirjataan suojauslaskennassa olevien johdannaisten käyvän arvon muutokset.

Muut rahastot sisältävät paikallisten lakien vaatimat rahastot.

21. Laskennalliset verot

M€	2016	2015
Laskennalliset verosaamiset		
Varaston sisäinen kate	**0,4**	0,6
Varaukset	**1,2**	8,7
Käyttämättömät verotappiot	**4,1**	3,3
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	**0,3**	0,3
Työsuhde-etuudet	**2,8**	2,3
Myytävissä olevien sijoitusten ja johdannaissopimusten arvostaminen	**0,4**	0,4
Muut väliaikaiset erot	**2,4**	5,4
Yhteensä	**11,6**	21,0

M€	2016	2015
Laskennalliset verovelat		
Poistoero ja verottamattomat varaukset	**5,4**	6,5
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	**0,1**	0,1
Myytävissä olevien sijoitusten ja johdannaissopimusten arvostaminen	**0,2**	0,3
Muut väliaikaiset erot	**6,1**	13,3
Yhteensä	**11,8**	20,2

M€	2016	2015
Laskennalliset verosaamiset		
1.1.	**21,0**	19,4
Kirjattu tulosvaikutteisesti	**-9,3**	2,1
Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	**-0,3**	-0,3
Kirjattu omaan pääomaan	**0,3**	-0,2
Kurssierot	**-0,1**	0,7
Ostetut / myydyt liiketoiminnot	**-**	-0,7
31.12.	**11,6**	21,0

M€	2016	2015
Laskennalliset verovelat		
1.1.	**20,2**	19,3
Kirjattu tulosvaikutteisesti	**-14,1**	0,3
Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	**0,3**	-0,3
Kirjattu omaan pääomaan	**-0,2**	-0,2
Kurssierot	**-0,1**	1,1
Ostetut / myydyt liiketoiminnot	**5,7**	0,0
31.12.	**11,8**	20,2

Konserni on kirjannut laskennallisen verosaamisen niistä vahvistetuista tappioista, jotka voidaan todennäköisesti hyödyntää tulevina vuosina saman valtion alueella syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Konsernilla oli 31.12.2016 verotuksellisia nettotappioita 18,1 (16,2) miljoonaa euroa, joista yhtiö on kirjannut laskennallista verosaamista. Vuonna 2016 taseeseen on jätetty kirjaamatta 29,9 (32,6) miljoonan euron arvosta verotuksessa vahvistettuja tappioita, joiden käyttöön liittyy epävarmuutta ja joista ei siksi ole kirjattu laskennallista verosaamista. Vuoden 2017 aikana vanhenee 0,5 miljoonan euron tappiot.

Konserni laskee Suomen ulkopuolisten yritysten jakamattomista voittovaroista laskennallisen verovelan ainoastaan siltä osin, kun niitä ei ole tarkoitus pysyvästi sijoittaa uudelleen kyseiseen liiketoimintaan ja niiden kotiuttamisesta seuraisi verokuluja.

22. Työsuhde-etuuksiin liittyvät velvoitteet

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä työntekijöiden eläketurvan kattamiseksi. Eläketurva perustuu kunkin maan paikalliseen lainsäädäntöön ja vakiintuneeseen käytäntöön. Konsernilla on sekä maksu- että etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä, jotka perustuvat vakuutusyhtiöiden suoriin veloituksiin tai vakuutusmatemaattisiin laskelmiin. Vakuutusmatemaattiset laskelmat on tehty konsernin ulkopuolisten auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen toimesta.

Vakuutusmatemaattisten eläkevastuulaskelmien diskonttokorkokanta määräytyy yritysten liikkeelle laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinakorkojen tai valtion pitkäaikaisten velkasitoumusten korkojen perusteella. Käytetty diskonttokorko on maakohtainen. Eläke-edut määräytyvät yleensä perustuen työvuosien määrään sekä loppupalkkaan. Suurin osa konsernin etuuspohjaisista järjestelyistä on Saksassa, Ruotsissa ja Kanadassa. Niiden osuus on noin 98 (97) % etuuspohjaisten järjestelyjen konsernitaseeseen kirjatusta velvoitteesta. Etuuspohjaiset järjestelyt Saksassa ja Ruotsissa ovat rahastoimattomia ja ne liittyvät eläkkeisiin. Järjestelyt on suljettu uusilta jäseniltä. Eläkkeet kertyvät nykyisin maksupohjaisten järjestelyjen kautta. Kanadassa järjestelyt koskevat sekä eläkkeitä että työsuhteen jälkeistä sairaus- ja henkivakuutusta. Eläkejärjestely on rahastoitu.

M€	**2016**	2015
Työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät velvoitteet:		
- Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	**23,2**	25,2
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	**1,6**	1,6
Yhteensä	**24,8**	26,8

Eläkevelvoitteet ja muut etuuspohjaiset velvoitteet

M€	**2016**	2015
Työsuhde-etuuksiin liittyvien saatavien ja velvoitteiden täsmäytys		
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuva velvoite	**33,1**	33,9
Varojen käypä arvo	**-9,9**	-8,7
Nettovelka taseessa	**23,2**	25,2
Tuloslaskelman kulut		
Tilikauden työsuoritukseen liittyvät menot	**0,5**	0,6
Korkomenot	**0,8**	0,7
Yhteensä	**1,3**	1,3
Tuloslaskelmaan kirjatut kulut toiminnoittain		
Hankinta ja valmistus	**0,4**	0,3
Varastointimenot	**0,1**	0,2
Myynti ja markkinointi	**0,4**	0,4
Hallinto	**0,4**	0,4
Muut	**0,0**	0,0
Yhteensä	**1,3**	1,3
Velvoitteen nykyarvon muutos		
Velvoite 1.1.	**34,0**	37,6
Liiketoiminnan myynnit	**0,0**	-0,4
Työsuorituksesta johtuvat menot	**0,5**	0,6
Korkomenot	**1,1**	1,0
Uudelleen arvostukset	**-1,5**	-2,0
Järjestelyyn osallistuvien suorittamat maksut	**0,1**	0,1
Kurssierot	**0,7**	-1,0
Maksetut etuudet	**-1,8**	-2,0
Velvoite 31.12.	**33,1**	33,9

M€	**2016**	2015
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutos		
Varojen käypä arvo 1.1.	**8,7**	9,6
Korkotuotot	**0,3**	0,3
Uudelleen arvostukset	**0,3**	-0,3
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	**1,6**	1,7
Järjestelyyn osallistuvien suorittamat maksut	**0,1**	0,1
Kurssierot	**0,7**	-0,7
Maksetut etuudet	**-1,8**	-2,0
Varojen käypä arvo 31.12.	**9,9**	8,7

Järjestelyyn kuuluvien varojen jakautuminen omaisuusryhmittäin, käypä arvo ja % järjestelyyn kuuluvista varoista

	2016		2015	
M€	**Käypä arvo**	**%**	Käypä arvo	%
Omanpääoman ehtoinen instrumentti	**5,8**	**58,5**	5,1	58,6
Velkainstrumentti	**3,8**	**39,0**	3,4	39,1
Varat vakuutusyhtiöissä	**0,2**	**2,5**	0,2	2,4
Yhteensä	**9,9**	**100,0**	8,7	100,0

Järjestelyyn kuuluvien nettovelkojen (varojen) jakautuminen maittain

	Saksa		Ruotsi		Kanada		Muut maat	
	2016	2015	**2016**	2015	**2016**	2015	**2016**	2015
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuva velvoite	**11,2**	11,4	**6,9**	7,4	**14,2**	14,5	**0,7**	1,0
Varojen käypä arvo	**-**	-	**-**	-	**9,6**	8,5	**0,2**	0,2
Nettovelka (varat)	**11,2**	11,4	**6,9**	7,4	**4,6**	6,0	**0,5**	0,8

Käytetyt vakuutusmatemaattiset olettamukset

	Saksa		Ruotsi		Kanada		Muut maat	
	2016	2015	**2016**	2015	**2016**	2015	**2016**	2015
Diskonttokorko, %	**1,5**	2,2	**2,8**	3,0	**4,0**	4,0-4,25	**1,5–2,6**	2,2–2,5
Palkankorotus-oletus, %	**3,0**	3,0	**n/a**	n/a	**3,0**	3,0	**n/a–2,25**	n/a–2,25
Eläkkeiden korotusoletus, %	**1,5**	1,5	**1,5**	1,5	**n/a**	n/a	**0,1–1,5**	0,1–2,0

Herkkyysanalyysi diskonttokorolle	Vaikutus velan määrään
Nousu 0,5 %	Keskimäärin 7 % lasku
Lasku 0,5 %	Keskimäärin 8 % nousu

Konserni ennakoi maksavansa etuuspohjaisiin järjestelyihin 1,6 (1,6) miljonaa euroa vuonna 2017.

Seuraavassa taulukossa on esitetty eläkevelvoitteiden oletettu maturiteettianalyysi:

Eläkevelvoitteen maturiteetti	2017	2018	2019	2020	2021	2022–
Oletetut eläkemaksut	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	8,8

23. Varaukset

M€	Takuuvaraukset	Ympäristökulu-varaukset	Uudelleenjär-jestelyvara-ukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2016	7,3	3,2	2,2	12,3	25,0
Rakennemuutokset	0,7	-	-	0,0	0,7
Muuntoero	0,3	-	0,0	0,2	0,5
Varausten lisäykset	6,8	-	6,5	3,0	16,3
Käytetyt varaukset	-5,6	-0,8	-4,5	-2,8	-13,7
Käyttämättömien varausten peruutukset	0,0	-	0,0	0,0	0,0
Varaukset 31.12.2016	9,5	2,4	4,2	12,7	28,8
Lyhytaikaiset varaukset	8,1	0,5	4,2	7,1	19,9
Pitkäaikaiset varaukset	1,4	1,9	-	5,6	8,9
Yhteensä	9,5	2,4	4,2	12,7	28,8

Takuuvaraukset olivat tilikauden lopulla 9,5 (7,3) miljoonaa euroa. Takuuvaraukset perustuvat aikaisempien vuosien kokemuksiin viallisista tuotteista tarkoituksena varautua takuukorjauksista tulevaisuudessa syntyviin kuluihin. Takuuajat poikkeavat eri maissa lainsäädännöstä ja kauppatavoista riippuen. Muut varaukset sisältävät laajennetun takuuvarauksen Uponorin keltaisesta messingistä valmistettujen ja Yhdysvalloissa myytyjen liitinten mahdollisen rikkoutumisen varalta. Laajennettu takuu liittyy tuomioistuinten hyväksymiin sovintoehtoihin ryhmäkanteiden sovintoratkaisussa 17.12.2015.

Uudelleenjärjestelyvarausten lisäykset ja vähennykset liittyvät pääasiallisesti Talotekniikka – Eurooppa -segmentin toiminnan muutosohjelmaan.

Ympäristövaraus oli tilikauden lopulla 2,4 (3,2) miljoonaa euroa ja se liittyy pääosin vuonna 2004 myytyyn Suomen kiinteistöliiketoimintaan.

24. Korolliset velat

M€	2016	2015
Pitkäaikaiset korolliset velat		
Joukkovelkakirjalaina	**80,0**	80,0
Lainat rahoituslaitoksilta	**72,7**	5,0
Rahoitusleasingvelat	**5,3**	5,9
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	**0,2**	0,3
Yhteensä	**158,2**	91,2
Lyhytaikaiset korolliset velat		
Lainat rahoituslaitoksilta	**16,8**	27,7
Joukkovelkakirjalainan lyhytaikainen osuus	**-**	19,9
Rahoitusleasingvelat	**0,7**	0,7
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	**0,1**	-
Yhteensä	**17,6**	48,3

M€	2018	2019	2020	2021	2022–
Pitkäaikaisten korollisten velkojen erääntymisajat					
Joukkovelkakirjalaina	80,0	-	-	-	-
Lainat rahoituslaitoksilta	0,4	0,9	50,0	20,0	1,4
Rahoitusleasingsopimukset	0,8	0,9	0,9	2,7	0,0
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	0,1	0,1			
Yhteensä	81,3	1,9	50,9	22,7	1,4

	2016	2015
Korollisten velkojen korkokannan painotettu keskiarvo, % p.a.		
Lainat rahoituslaitoksilta	**1,04**	1,50
Joukkovelkakirjalaina*)	**1,83**	1,95
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	**0,97**	1,02

*) Konserni on suojannut koronvaihtosopimuksilla €50 miljoonaa joukkovelkakirjalainan koroista kesäkuulle 2018 saakka.

Vuonna 2013 konserni nosti 35 miljoonan pitkäaikaisen viisivuotisen bilateraalilainan, joka liittyi Uponorin ja KWH Yhtymän yhdessä perustamaan yhteisyritykseen, Uponor Infra Oy:hyn. Ko. Laina maksettiin kokonaisuudessan pois vuonna 2016. Konsernilla on yksi suuruudeltaan 80 miljoonan euron määräinen joukkovelkakirjalaina. Konserni laski sen liikkeelle 2011. Lyhyempi, samaan aikaan liikkeellelaskettu viisivuotinen laina maksettiin kokonaisuudessaan takaisin eräpäivänään 2016 ja jäljellä oleva pidempi maksetaan 2018. 50 miljoonaa euroa lainan pääomasta on suojattu kiinteäkorkoisella koronvaihtosopimuksella. Joukkovelkakirjalainaan on netotettu liikkeeseenlaskukulut. Vuonna 2016 konsern otti yritysostoihin ja yhteisyrityksen perustamiseen liittyvien toimintojen rahoittamiseksi 50 milj. euron lainan ja 20 milj. euron lainan, molempien lainojen laina-aika on viisi vuotta.

Tilinpäätöspäivänä konsernilla ei ollut liikkeeseen laskettuja yritystodistuksia.

M€	2016	2015
Rahoitusleasingvelat		
Vähimmäisleasingmaksut		
Alle 1 vuosi	**1,1**	1,0
1–5 vuotta	**5,9**	4,2
Yli 5 vuotta	**0,0**	2,8
Yhteensä	**7,0**	8,0
Tulevat rahoituskulut	**1,0**	1,4
Rahoitusleasingvastuut – vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo	**6,0**	6,6
Vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo		
Alle 1 vuosi	**0,7**	0,7
1–5 vuotta	**5,3**	3,2
Yli 5 vuotta	**0,0**	2,7
Yhteensä	**6,0**	6,6

Konsernin rahoitusleasingsopimukset kohdistuvat pääasiassa toimisto-, tehdas- ja varastorakennuksiin. Konsernin rahoitusleasingsopimusten aktivoidut kustannukset 31.12.2016 olivat 3,8 (4,2) miljoonaa euroa, jotka sisältyvät taseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Näiden aktivointien poistot olivat vuonna 2016 yhteensä 0,4 (0,4) miljoonaa euroa. Yhteenlasketut leasingmaksut vuonna 2016 olivat 1,1 (0,9) miljoonaa euroa, johon sisältyi korkokustannusta 0,4 (0,5) miljoonaa euroa.

Merkittävin leasingvastuu on muodostunut rahoitusleasingsopimuksesta, joka solmittiin vuonna 1999, liittyen toimisto- ja tehdasrakennuksiin Saksassa. Tilikaudella 2016 ei tehty uusia merkittäviä rahoitusleasingsopimuksia.

25. Muut lyhytaikaiset velat

M€	2016	2015
Ostovelat	**76,2**	63,8
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	**5,8**	3,3
Siirtovelat	**83,7**	82,8
Saadut ennakot	**0,5**	0,2
Saadut ennakot pitkäaikaishankkeista	**2,4**	3,9
Johdannaissopimukset	**4,0**	4,2
Muut lyhytaikaiset velat	**26,4**	25,0
Yhteensä	**199,0**	183,2
Siirtovelat		
Henkilökulut	**39,2**	40,7
Bonukset	**19,4**	18,4
Verot	**1,2**	0,9
Korot	**0,6**	0,3
Muut	**23,3**	22,5
Yhteensä	**83,7**	82,8

26. Vastuusitoumukset, ehdolliset varat ja velat

M€	2016	2015
Investointisitoumukset	**9,7**	5,7
Muut sitoumukset	**0,6**	1,5
- Omien velkojen puolesta annetut vakuudet		
Annetut pantit	**0,1**	0,1
Kiinnitykset	**2,5**	-
Takaukset	**5,0**	4,8
- Tytäryhtiöiden puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	**34,1**	19,6

Lisäksi emoyhtiö on antanut tytäryhtiöidensä puolesta letter of comfort -tyyppisiä sitoumuksia, jotka eivät sisälly edellämainittuihin lukuihin.

Annetut pantit	**0,1**	0,1
Kiinnitykset	**2,5**	-
Takaukset	**39,2**	24,4
Yhteensä	**41,8**	24,5

Vastuusitoumukset on esitetty parhaan arvion mukaan vastuun määrästä.

Uponor Oyj:n espanjalaisessa tytäryhtiössä Uponor Hispania, S.A.U.:ssa suoritettiin vuosina 2011–2012 verotarkastus koskien tilivuosia 2006 ja 2007. Tarkastuksen johdosta verottaja hylkäsi konsernin palveluveloituksiin ja mainontaan liittyvien kulujen verovähennyskelpoisuuden. Tämän johdosta Uponor Hispania on maksanut 0,7 miljoonaa euroa sisältäen vaaditut verot ja viivekorot, ja aloittanut prosessin kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi.

Uponor Oyj ja sen tytäryhtiö Uponor Business Solutions Oy maksoivat vuoden 2012 alussa 15,0 miljoonaa euroa veroja, veronkorotuksia ja viivemaksuja perustuen verovuosien 2005–2009 jälkiverotus- ja verotuksen oikaisupäätöksiin. Uponor on hakenut valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Uponor on myös ryhtynyt toimenpiteisiin mahdollisen kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi. Veronkorotus ja viivekorot on kirjattu kuluksi vuonna 2011, verotettavan tulon lisäyksestä aiheutunut tulovero (9,6 miljoonaa euroa) on kirjattu saamiseksi veroviranomaiselta. Saaminen verottajalta on siirretty taseen pitkäaikaisiin saamisiin, sillä tapauksen käsittely voi viedä vuosia. Mikäli yhtiö vastoin odotuksia häviäisi verotuspäätöksen valituksen, jäisivät yhtiölle maksuunpannut viivekorot ja veronkorotukset yhtiön tappioksi. Mikäli verotuspäätöksen valitus hyväksyttäisiin, maksetut veronkorotukset ja viivekorot palautettaisiin yhtiölle.

Uponor on mukana useissa oikeusprosesseissa eri maissa. Konsernin tämän hetkisen näkemyksen mukaan näillä oikeusprosesseilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta konsernin tulokseen tai taloudelliseen asemaan.

27. Muut vuokrasopimukset

M€	**2016**	2015
Vastaiset vähimmäisvuokrat		
Alle 1 vuosi	**10,7**	11,1
1–5 vuotta	**27,8**	24,7
Yli 5 vuotta	**9,2**	10,1
Yhteensä	**47,7**	45,9

Konserni on vuokrannut käyttöönsä toimisto- ja varastorakennuksia erityyppisin vuokrasopimuksin. Lisäksi muut käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, jotka eivät ole rahoitusleasingsopimuksia, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niiden vuokrat merkitään kuluiksi vuokra-ajan kuluessa.

28. Rahoitusriskien hallinta

Rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on varmistaa riittävä maksuvalmius kustannustehokkaasti sekä minimoida rahoitusmarkkinoiden epävarmuustekijöistä aiheutuvat haitalliset vaikutukset konsernin tuloskehitykseen. Rahoitusriskien hallinnan yleiset toimintaperiaatteet on määritelty konsernin hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa.

Käytännön tasolla konsernin Rahoituskomitea ohjaa ja valvoo rahoitusriskien käytännön hallintaa. Sen puheenjohtajana toimii konsernin toimitusjohtaja, ja muina jäseninä konsernin talousjohtaja sekä rahoitus- ja riskienhallintajohtaja. Riskien hallinnassa käytetään vain rahoitusinstrumentteja, joiden markkina-arvoa ja riskiprofiilia voidaan seurata luotettavasti ja keskeytyksettä. Suojaustransaktiot toteutetaan konsernin johdon hyväksymien kirjallisten riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti muun muassa valuutta-, korko-, likviditeetti- ja vastapuoliriskien osalta.

Rahoitusriskien hallinta on keskitetty konsernin sisäisenä pankkina toimivaan emoyhtiön rahoitustoimintoon, jonka tehtävänä on tunnistaa, arvioida ja suojata konsernin rahoitusriskit. Rahoitustoiminto huolehtii myös konsernin varain- ja riskienhallintaan liittyvien transaktioiden suorittamisesta ulkoisilla markkinoilla sekä palvelee liiketoimintayksiköitä rahoituksen eri osa-alueilla.

Valuuttakurssiriski

Toiminnan kansainvälisyys altistaa konsernin eri valuuttojen välisille valuuttariskeille, joita syntyy muun muassa valuuttamääräisten myyntisaatavien ja ostovelkojen, konsernin sisäisen kaupankäynnin sekä valuuttamääräisten lainojen, talletusten ja pankkitilisaldojen seurauksena. Konsernin suojauspolitiikan mukaisesti tytäryhtiöt suojaavat kaikki merkittävät transaktioriskinsä konsernin sisäisillä valuuttatermiinisopimuksilla. Rahoitustoiminto vastaa nettovaluuttapositioiden arvioinnista ja positioiden suojaamisesta ulkoisilla valuuttamarkkinoilla. Suojausinstrumentteina käytetään pääasiallisesti valuuttatermiineitä ja -optioita. Yksittäiset valuuttajohdannaissopimukset ovat kestoltaan korkeintaan vuoden pituisia.

Tuotantoyksiköt laskuttavat myyntiyksiköitä pääsääntöisesti niiden paikallisessa valuutassa. Tämä mahdollistaa valuuttakurssiriskien keskittymisen tuotantoyksiköihin, joilla on paremmat resurssit valuuttariskin hallinnoimiseen yhdessä konsernin rahoitustoiminnon kanssa. Näin ollen valuuttariskiä syntyy sisäisessä kaupankäynnissä lähinnä Saksan, Ruotsin, Yhdysvaltojen ja Suomen tuotantoyksiköiden sellaisessa myynnistä, joka tapahtuu muussa kuin kotivaluutassa.

Konsernin tytäryhtiöt arvioivat kuukausittain valuuttamääräisiä kassavirtojaan seuraavien 12 kuukauden jaksoissa ja suojaavat konsernin suojauspolitiikan mukaisen osan valuuttamääräisistä nettokassavirroistaan. Euron lisäksi keskeiset laskutusvaluutat olivat Yhdysvaltain dollari (USD), Ruotsin kruunu (SEK), Kanadan dollari (CAD) ja Tanskan kruunu (DKK). Nämä valuutat muodostivat noin 58,4 (51,9) prosenttia konsernin ulkoisista myyntisaamisista 31.12.2016. Konsernin oma tuotanto ja siitä syntyvät kustannukset Yhdysvalloissa ja Ruotsissa tasapainottavat merkittävästi valuuttamääräistä transaktioriskiä ko. yksiköiden paikallisen myynnin osalta.

Konsernin valuuttariskipositio 31.12.2016

Valuutta, M€	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR GBP	EUR DKK	Yhteensä
Positio ennen suojauksia	62,0	0,9	-2,0	-3,7	4,6	61,8
Valuutta-suojaukset	-79,3	-15,5	14,6	-3,8	3,9	-80,1
Nettopositio	-17,3	-14,6	12,6	-7,5	8,5	-18,3

Herkkyysanalyysi (+/-10 %)

Valuutta, M€	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR GBP	EUR DKK	Yhteensä
Tuloslaskelma	0,3	1,5	1,3	0,7	0,8	4,6
Oma pääoma (muuntoerot)	1,4					1,4

Konsernin valuuttariskipositio 31.12.2015

Valuutta, M€	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR CAD	EUR DKK	Yhteensä
Positio ennen suojauksia	30,6	9,7	0,5	7,8	5,1	53,7
Valuutta-suojaukset	-45,6	-45,4	12,9	-16,0	3,7	-90,4
Nettopositio	-15,0	-35,7	13,4	-8,2	8,8	-36,7

Herkkyysanalyysi (+/-10 %)

Valuutta, M€	EUR USD	EUR SEK	USD CAD	EUR CAD	EUR DKK	Yhteensä
Tuloslaskelma	0,1	1,2	1,3	0,8	0,9	4,3
Oma pääoma (muuntoerot)	1,4	2,4				3,8

Esitetty valuuttapositio sisältää ainoastaan rahoitusinstrumentit IFRS 7 määritelmien mukaisesti. Positio on vieraan valuutan määräisten rahoitusvarojen ja -velkojen summa tilinpäätöspäivänä. Positio ei sisällä nettoinvestoinneiksi luokiteltuja sisäisiä lainoja eikä ennustettuja myyntejä ja ostoja, joita ei ole vielä kirjattu

taseeseen saamisiksi tai veloiksi. Taulukossa esitetty valuuttariskin herkkyysanalyysi arvioi 10 prosentin valuuttakurssimuutoksen euromääräisen vaikutuksen valuuttapareittain tuloslaskelmaan ja taseeseen.

Konserni altistuu valuuttakurssivaihteluista aiheutuvalle translaatioriskille, kun euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden valuuttamääräiset varat ja velat muunnetaan konsernin raportointivaluutan määräiseksi. Merkittävimmät valuuttamääräiset tase-erät kohdistuvat Yhdysvaltain dollariin (USD). Translaatioriski vaikuttaa taseen muutosten kautta kirjanpidolliseen tulokseen ja tunnuslukuihin, mutta ei kassavirtoihin. Mikäli euro vahvistuisi 10 prosenttia Yhdysvaltain dollaria vastaan, olisi ilman veroja laskettu oman pääoman muuntoerovaikutus 1,4 miljoonaa euroa. Konsernin suojauspolitiikan mukaisesti euroalueen ulkopuolisia tase-eriä ei suojata. Poikkeuksen muodostavat valuuttamääräisten sisäisten lainojen pääomat, jotka suojataan kokonaisuudessaan. Lisäksi konsernin rahoituskomitean erikseen määrittelemät lainat ovat suojauslaskennan piirissä. Näiden lainojen ja lainojen valuuttasuojien käyvän arvon muutoksia ei kirjata tulokseen, vaan ne vaikuttavat omaan pääomaan siltä osin kuin suojaus on tehokas.

Korkoriski

Konserni altistuu korkoriskille markkinakorkojen muutosten vaikuttaessa rahoituskustannuksiin ja aiheuttaessa muutoksia tase-erien arvoihin. Rahoitustoiminto vastaa korkoriskin hallinnasta rahoituspolitiikan määrittämissä puitteissa tavoitteenaan korkoposition tasapainottaminen ja korkokulujen optimoiminen.

Korkoriskien hallitsemiseksi lainanotto hajautetaan kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin luottoihin. Tällä hetkellä kaikki ulkoiset lainat ovat vaihtuvakorkoisia. Korkoposition korkosidonnaisuusaikaa säädellään lainojen korkojaksojen valinnoilla. Myös johdannaisinstrumentteja kuten koronvaihtosopimuksia, korkotermiinejä ja korko-optioita voidaan käyttää. Rahoitustoiminnon tehtäviin kuuluu myös huolehtia muun muassa ulkoisten rahoituserien sekä niillä rahoitettujen tase-erien ajallisesta vastaavuudesta. Konsernin lyhyet rahamarkkinasijoitukset altistavat sen rahavirran korkoriskille, mutta ko. sijoitusten vaikutus ei ole kokonaisuuden kannalta merkittävä.

Rahoitusinstrumenteista aiheutuva IFRS 7 -standardin tarkoittama herkkyys markkinakorkojen muutoksesta on seuraava: markkinakorkojen yhden prosenttiyksikön nousun tai laskun vaikutus ennen veroja tuloslaskelmaan on -/+ 0,9 (-/+ 0,5) miljoonaa euroa ja omaan pääomaan +/- 0,5 (+/- 1,3) miljoonaa euroa. Tuloslaskelmaan vaikuttava korkopositio sisältää vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat ja -saamiset, sekä koronvaihtosopimukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Vaikutus omaan pääomaan syntyy suojauslaskennan piirissä olevan koronvaihtosopimuksen käyvän arvon muutoksen vaikutuksesta.

Likviditeetti- ja jälleenrahoitusriski

Likviditeetti- ja jälleenrahoitusriski syntyy, kun yritys ei pysty rahoittamaan toimintaansa luottokelpoisuuttaan vastaavilla ehdoilla tai lainkaan. Rahoituksen saatavuus ja joustavuus pyritään takaamaan lainojen tasapainoisen maturiteettijakauman ja riittävien luottolimiittireservien avulla sekä käyttämällä rahoituksen hankinnassa erilaisia rahoitusmuotoja useista eri lähteistä. Konsernin maksuvalmiutta hallitaan tehokkaiden kassanhallintaratkaisuiden avulla sekä sijoittamalla kassavaroja ainoastaan matalan riskin kohteisiin, jotka ovat nopeasti ja selkeään markkinahintaan muunnettavissa käteisvaroiksi.

Rahoitustoiminto koordinoi konsernin vieraan pääoman hankinnan emoyhtiön kautta. Poikkeustapauksissa eli lähinnä käytännöllisyys- ja lainsäädännöllisistä syistä rahoitustoiminto voi toteuttaa yksittäisten tytäryhtiöiden nimissä paikallisia käyttöpääomalimiittejä tai muita luottojärjestelyjä, joiden takaajana toimii konsernin emoyhtiö.

Merkittävimmät voimassa olevat rahoitusjärjestelyt 31.12.2016 olivat:

- Joukkovelkakirjalaina 80 miljoonaa euroa, erääntyy vuonna 2018
- 50 miljoonan bilateraali pankkilaina, joka erääntyy vuonna 2020
- 20 miljoonan bilateraali pankkilaina, joka erääntyy vuonna 2021
- Useita komittoituja, pankkeja sitovia luottolimiittejä, joiden määrä on yhteensä 200 miljoonaa euroa, joista 100 miljoonaa euroa erääntyy vuonna 2019 ja 100 miljoonaa euroa 2021.

Kahdenvälisiä komittoituja luottolimiittejä ei käytetty raportointikaudella.

Näiden lisäksi konsernilla on yhteensä 150 miljoonan euron suuruinen kotimainen yritystodistusohjelma.

Raportointikauden päättyessä Uponorin yritystodistuksia ei ollut liikkeeseen laskettuina.

Raportointikauden päättyessä konsernilla oli 16,3 (49,2) miljoonaa euroa rahavaroja.

Rahoitusvelkojen lyhennysten ja rahoituskulujen rahavirrat sopimuksiin perustuen 31.12.2016

M€	2017	2018	2019	2020	2021–
Joukkovelkakirjalaina	1,5	80,8			
Lainat rahoituslaitoksilta	0,9	0,9	0,9	51,0	22,6
Rahoitusleasingvelat	1,1	1,1	1,0	1,0	2,8
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	0,1	0,1	0,2		
Käytössä olevat pankkitilien luottolimiitit	16,8				
Ostovelat	76,2				

Johdannaissopimukset					
Valuuttajohdannaiset					
- suoritettavat rahavirrat	177,4				
- saatavat rahavirrat	176,7				
Korkojohdannaiset	1,0	0,5			
Sähköjohdannaiset	0,3	0,1	0,1		

Rahoitusvelkojen lyhennysten ja rahoituskulujen rahavirrat sopimuksiin perustuen 31.12.2015

M€	2016	2017	2018	2019	2020–
Joukkovelkakirjalaina	21,8	1,7	80,9		
Lainat rahoituslaitoksilta	6,1	5,1			
Rahoitusleasingvelat	1,0	1,1	1,1	1,0	3,8
Muut pitkäaikaiset korolliset velat		0,1	0,1	0,1	
Käytössä olevat pankkitilien luottolimiitit	21,7				
Ostovelat	63,8				

Johdannaissopimukset					
Valuuttajohdannaiset					
- suoritettavat rahavirrat	196,1				
- saatavat rahavirrat	196,8				
Korkojohdannaiset	1,0	1,0	0,4		
Sähköjohdannaiset	1,0	0,6	0,2	0,1	

Vastapuoli- ja luottoriski

Rahoitusinstrumentteihin liittyvä vastapuoliriski on määritelty riskiksi siitä, että vastapuoli ei kykene tai ei ole halukas täyttämään tehdyn sopimuksen mukaisia velvoitteitaan.

Vastapuoliriskin minimoimiseksi konsernin kassavaroja sijoitetaan ja johdannaissopimuksia tehdään ainoastaan konsernin luottokelpoisuusehdot täyttävien vastapuolien kanssa. Konsernin normaalissa liiketoiminnassa ei tilikauden aikana aiheutunut merkittäviä luottotappioita. Konsernin vastapuoliriskin enimmäismäärä on rahoitusvarojen kirjanpitoarvo 31.12.2016.

Konsernin myyntisaatavien luottoriskikeskittymää pienentää laaja ja maantieteellisesti jakautunut asiakaskunta. Asiakaskohtaisia luottolimiittejä sekä heidän taloudellista tilaansa seurataan säännöllisesti. Myyntisaatavat luottovakuutetaan soveltuvin osin. Tilikauden aikana tulosvaikutteisesti kirjattujen arvonalentumistappioiden määrä oli kaikkiaan 1,5 (0,6) miljoonaa euroa.

M€	**2016**	2015
Myyntisaamisten ikäjakauma		
Erääntymättömät	**134,2**	128,9
Erääntyneet 1–30 päivää	**24,0**	16,0
Erääntyneet 31–60 päivää	**2,3**	2,6
Erääntyneet 61–90 päivää	**0,9**	1,0
Erääntyneet yli 90 päivää	**4,4**	6,1
Yhteensä	**165,8**	154,6

Hintariski

Konserni altistuu raaka-aineiden, kuten muovin, alumiinin, kuparin ja sinkin, sekä sähkön hintariskille liiketoiminnassaan. Raaka-aineiden hintariskiä suojataan pitkillä kiinteähintaisilla toimitussopimuksilla aina kun se on taloudellisesti järkevää. Metallien hintariskin osalta myös johdannaisinstrumentteja voidaan käyttää täydentämään kiinteähintaisia sopimuksia. Käytettävät johdannaisinstrumentit ovat LME-pohjaisia (London Metal Exchange) ja jälkimarkkinakelpoisia. Metallin hintariskin suojausten johdannaisinstrumentteihin ei sovelleta suojauslaskentaa.

Rahoitustoiminto vastaa suojaustoimenpiteistä sähkön hintariskin hallinnoimiseksi Pohjoismaissa konsernin sähkösuojauspolitiikassa määriteltyjen puitteiden mukaisesti. Suojaustavoitteet saavutetaan pääasiallisesti käyttämällä sähköjohdannaisia. Sähköjohdannaisiin sovelletaan suojauslaskentaa.

Alla olevassa taulukossa esitetään avoinna olevien sähköjohdannaisten herkkyys sähkön hintamuutoksille, jos sähkön markkinahinta nousisi tai laskisi 10 % muiden tekijöiden pysyessä muuttumattomina. Luvut on esitetty ennen verojen vaikutusta. Käypään arvoon kirjattavat sähköjohdannaiset vaikuttavat tuloslaskelmaan. Niiden sähköjohdannaisten, jotka täyttävät IAS 39 suojauslaskennan ehdot, arvonmuutokset vaikuttavat omaan pääomaan.

M€	**2016**	2015
Muutos omassa pääomassa	**+/- 0,5**	+/- 0,3

29. Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

M€	**2016**	2015
Nimellisarvot		
Koronvaihtosopimukset	**50,0**	61,0
Korko-optiot	**20,0**	-
Valuuttajohdannaiset:		
Termiinisopimukset		
- ei suojauslaskennassa	**173,6**	192,6
- suojauslaskennassa	**14,1**	37,4
Hyödykejohdannaiset:		
Termiinisopimukset		
- suojauslaskennassa	**5,8**	5,0
Energia 210,250MWh (149,100)		

M€	2016			2015		
	Positiivinen käypä arvo	**Negatiivinen käypä arvo**	**Netto käypä arvo**	Positiivinen käypä arvo	Negatiivinen käypä arvo	Netto käypä arvo
Käyvät arvot						
Korkojohdannaiset:						
Koronvaihtosopimukset	**-**	**-1,5**	**-1,5**	0,0	-2,4	-2,4
Korko-optiot	**0,1**	**-**	**0,1**	-	-	-
Valuuttajohdannaiset:						
Termiinisopimukset						
- ei suojauslaskennassa	**1,6**	**-2,1**	**-0,5**	1,4	-0,5	1,0
- suojauslaskennassa	**-**	**-0,1**	**-0,1**	-	-0,3	-0,3
Hyödykejohdannaiset						
Termiinisopimukset						
- suojauslaskennassa	**0,2**	**-0,4**	**-0,2**	-	-1,8	-1,8

Rahavirran suojauksiin kohdistettujen sähkö- ja korkojohdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin niiltä osin kuin suojaus on tehokas.

Sähköjohdannaisten käyvän arvon muutoksesta kirjattiin tilikauden aikana voittoa 0,8 (tappiota 0,3) miljoonaa euroa laajaan tulokseen.

Korkojohdannaisten käyvän arvon muutoksen voitto 0,6 (voitto 0,3) miljoonaa euroa kirjattiin laajan tuloksen eriin tilikauden aikana. Luvussa on huomioitu verovaikutus. Suojaussuhteesta ei kirjattu tehottomuutta tilikauden aikana.

30. Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on luoda tehokas pääomarakenne, jonka avulla varmistetaan konsernin normaalit toimintaedellytykset ja kasvumahdollisuudet, ja sitä kautta lisätä osakkeenomistajien pitkän aikavälin tuottoa.

Investointipäätösten lisäksi osingonjako on merkittävin keino vaikuttaa pääomarakenteeseen. Konsernin pitkän aikavälin tavoitteena on maksaa vuosittain perusosinko, joka on vähintään 50 prosenttia osakekohtaisesta vuosituloksesta.

Konsernin pääomarakenteen kehitystä seurataan nettovelkaantumisasteella (gearing). Nettovelkaantumisastetta laskettaessa korollinen nettovelka jaetaan oman pääoman määrällä. Korolliseen nettovelkaan sisältyvät korolliset velat vähennettynä rahoilla ja pankkisaamisilla. Konsernin tavoitteena on pitää tilikauden vuosineljännesten kautta laskettu nettovelkaantuneisuusaste 30–70 prosentin vaihteluvälillä. Tilikauden 2016 keskimääräinen (ka) gearing oli 56,7 (40,4) %.

M€	**2016**	2015
Korolliset velat	**175,8**	139,5
Rahavarat	**16,3**	49,2
Sidotut rahavarat	**0,0**	1,0
Korollinen nettovelka	**159,5**	91,3
Oma pääoma yhteensä	**326,9**	311,7
Nettovelkaantumisaste, %	**48,8**	29,3
Nettovelkaantumisaste keskimäärin, %	**56,7**	40,4

Konsernin rahoitussopimuksissa on sovittu tyypillisistä kovenanttiehdoista koskien nettovelkaantuneisuusastetta ja käyttökatteen suhdetta nettorahoituskuluihin. Näiden tunnuslukujen toteutuneet tasot ovat täyttäneet lainakovenanttien vaatimukset selkeästi.

31. Johdon kannustinjärjestelmä ja osakeperusteiset maksut

Uponorilla on osakeperusteisia kannustinohjelmia sen ylimmälle johdolle. Olemassa olevat ohjelmat on kuvattu alla.

Vuodet 2016–2018 kattava ohjelma julkaistiin joulukuussa 2015 ja sen piiriin kuuluu 25–30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelma perustuu kolmen vuoden jaksolle asetettujen ansaintatavoitteiden saavuttamiseen ja enimmillään ansaittu osakepalkkio vastaa yhteensä enintään 350 000 osakkeen arvoa, joka sisältää rahana maksettavan osuuden.

Vuodet 2015–2017 kattavan ohjelman piiriin kuuluu enintään 25 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelma perustuu kolmen vuoden jaksolle asetettujen ansaintatavoitteiden saavuttamiseen ja enimmillään ansaittu osakepalkkio vastaa yhteensä enintään 350 000 osakkeen arvoa, joka sisältää rahana maksettavan osuuden.

Vuosien 2014–2016 ohjelman piiriin kuuluu enintään kymmenen konsernin johtoon kuuluvaa henkilöä. Osakesijoituksen perusteella annettavien palkkioiden enimmäisarvo vastaa 8 500 osaketta ja suoriteperusteisen osakekannustimen perusteella annettavien osakepalkkioiden arvo vastaa 170 000 osaketta.

Ehdot vuosien 2014–2016 kannustinohjelmille ovat seuraavat: Kukin kannustinohjelmaan osallistuva tekee ennalta määritellyn vähimmäis- ja enimmäismäärän rajoissa olevan sijoituksen yhtiön osakkeisiin. Ohjelman palkkio koostuu seuraavista osista:

1) osakesijoitukseen perustuvasta osakekannustimesta kolmen vuoden odotusjaksolla
2) yhtiön tuloskehityksestä riippuvasta suoriteperusteisesta osakekannustimesta kolmen vuoden ansaintajaksolla

Sekä osakesijoitukseen perustuvan ohjelman että suoriteperusteisen osakekannustinohjelman perusteella annettaviin osakkeisiin liittyy niiden antamisen jälkeen yhden vuoden pituinen jakso, jonka kuluessa osakkeita ei voi luovuttaa eteenpäin.

Johdon kannustinohjelmien vaikutus konsernin liikevoittoon oli -0,8 (-1,0) miljoonaa euroa, taseen omaan pääomaan 0,4 (0,3) miljoonaa euroa ja ohjelmaan osallistuvien verojen maksamista varten kirjattiin velkaosuus 0,7 (0,9) miljoonaa euroa.

Lisäksi Uponor Oyj:n hallitus päätti 12.12.2016 jatkaa hallituksen vuonna 2014 päättämää yhtiön johdon suoriteperusteista osakekannustinohjelmaa. Uuden ohjelman kohderyhmään kuuluu noin 30 konsernin johtoryhmään ja johtajistoon kuuluvaa henkilöä. Ohjelma kattaa kalenterivuodet 2017–2019 ja perustuu kolmen vuoden jaksolle asetettujen ansaintatavoitteiden saavuttamiseen ja enimmillään ansaittu osakepalkkio vastaa yhteensä enintään 350 000 osakkeen arvoa, joka sisältää rahana maksettavan osuuden. Tällä ohjelmalla ei ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen vuonna 2016.

32. Osuudet tytäryrityksissä ja määräysvallattomien omistajien osuudet

Tytäryhtiöt on listattu liitetiedossa 33 Lähipiiritiedot.

Uponor Oyj:n tytäryhtiöllä Uponor Infra Oy:llä on merkittävä määräysvallattomien omistajien osuus liittyen sen omistusrakenteeseen. Uponorilla on määräysvalta 55,3 prosentin suoralla omistusosuudella ja äänienemmistö, sillä Uponorilla on puheenjohtajuus Uponor Infra Oy:n hallituksessa. KWH Yhtymä Oy omistaa 44,7 prosenttia Uponor Infra Oy:stä. Uponor Infra Oy on alakonsernin emoyhtiö ja sen osalta esitetään alakonsernin luvut. Alakonsernin rakenne käy ilmi tytäryhtiölistasta.

	Määräysvallattomien omistajien omistusosuus		Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		Määräysvallattomien omistajien osuus pääomasta	
Yritys ja kotipaikka	**2016**	2015	**2016**	2015	**2016**	2015
Uponor Infra Oy, Suomi, Helsinki	**44,7 %**	44,7 %	**-0,3**	-0,6	**63,6**	63,7

Taloudellinen informaatio Uponor Infra Oy -konsernista:

M€	**2016**	2015
Uponor Infra Oy -konserni		
Liikevaihto	**287,9**	312,0
Tilikauden tulos	**-0,7**	-1,2
Tilikauden laaja tulos	**-0,3**	0,4
Tilikauden tuloksen jakautuminen		
- Emoyhtiön omistajille	**-0,7**	-1,2
- Määräysvallattomille omistajille	**-**	0,0
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen		
- Emoyhtiön omistajille	**-0,3**	0,0
- Määräysvallattomille omistajille	**-**	0,4
Pitkäaikaiset varat	**83,6**	81,4
Lyhytaikaiset varat	**113,4**	130,6
Pitkäaikaiset velat	**9,6**	16,7
Lyhytaikaiset velat	**54,7**	62,2
Liiketoiminnan rahavirta	**12,8**	14,6
Investointien rahavirta	**-14,0**	-1,8
Rahoituksen rahavirta	**-1,6**	-12,9

Uponor Infra konsernin tilikauden 2015 tulokseen sisältyy vähemmistölle kuuluva osuus, joka liittyy Wiik & Hoeglund Plc:n omistukseen. Uponor Infra Oy myi Wiik & Hoeglund Plc-yhtiön helmikuussa 2015.

Uponor Infra Oy ei maksanut osinkoja omistajilleen vuonna 2016 tai vertailukaudella.

33. Lähipiiritiedot

Konsernin lähipiiriin kuuluvat tytär- ja osakkuusyritykset sekä johtoon kuuluvat avainhenkilöt: hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja sekä konsernin johtoryhmä.

Lähipiiritapahtumina on esitetty sellaiset liiketoimet lähipiirin kanssa, jotka eivät eliminoidu konsernitilinpäätöksessä.

Johdon ja hallituksen palkitseminen

T€	**2016**	2015
Johtoryhmän saamat palkat ja palkkiot		
Palkat ja palkkiot	**2 862,2**	2 543,6
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet		
- maksuperusteiset eläkkeet	**320,0**	288,1
Osakeperusteiset etuudet	**659,1**	675,5
Yhteensä	**3 841,3**	3 507,2

Johtoryhmän palkat ja palkkiot sisältävät palkat, luontaisedut ja lyhyen aikavälin kannustimet.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät johtoryhmän osalta paikallisten lakisääteisten eläkejärjestelyjen kulut sekä toimitusjohtajalle otetut maksuperusteiset lisäeläkevakuutukset. Konsernilla ei ole näihin liittyen muita sitoumuksia.

Osakeperusteiset etuudet sisältävät johdon pitkän aikavälin kannustinohjelmista kaudelle kirjatut kulut (lisätietoja liitteessä 31).

Yllä esitettyyn taulukkoon sisältyvät myös toimitusjohtajan palkat ja palkkiot.

T€	**2016**	2015
Johdon palkat ja palkkiot: toimitusjohtaja		
Luomakoski, Jyri, toimitusjohtaja	**820,9**	842,3

Toimitusjohtajan eläkeikä määritellään työeläkelain (TyEL) mukaisesti, mutta yhtiö voi yhdessä toimitusjohtajan kanssa sopia, että toimitusjohtaja jää eläkkeelle 63-vuotiaana. Lakisääteisen eläkkeen lisäksi yhtiö on ottanut maksuperusteisen eläkevakuutuksen toimitusjohtajalle, johon yhtiö maksoi 40 000 euroa vuonna 2016. Yhtiö on lisäksi päättänyt kapitalisaatio-eläkejärjestelystä toimitusjohtajalle, mistä yhtiö on maksanut 40 000 euroa vuonna 2016. Yhtiön hallitus hyväksyi 12.12.2016 toimitusjohtajan kapitalisaatio-eläkejärjestelyyn 10 000 euron korotuksen, jolloin yhtiön maksu vuonna 2017 on 50 000 euroa.

T€	**2016**	2015
Hallituksen palkkiot		
Eloranta Jorma, puheenjohtaja	**97,6**	98,8
Paasikivi Annika, varapuheenjohtaja	**60,4**	62,2
Ihamuotila Timo, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja	**57,4**	58,0
Nygren Eva	**54,2**	50,0
Rosendal Jari	**52,4**	53,0
Lengauer Markus, 17.3.2015 alkaen	**56,6**	54,2
Simon Rainer S., 17.3.2015 asti	**-**	2,4
Yhteensä	**378,6**	378,6

Lisäksi yhtiö maksaa hallituksen jäsenille vapaaehtoista vakuutusta, joka oikeuttaa kaikki hallituksen jäsenet Suomen TyEL-eläkejärjestelmään perustuvaan eläkkeeseen eläkkeelle jäämisen yhteydessä.

Muut lähipiiritiedot

Lähipiiriin kuuluvilla henkilöillä ei ollut 31.12.2016 eikä 31.12.2015 rahalainaa yhtiöltä tai sen tytäryhtiöiltä.

Yhtiön lähipiiriin kuuluvat henkilöt ovat tehneet vähäisiä transaktioita konserniin kuuluvien yhtiöiden kanssa.

Yhtiön johdon osakkeenomistukset on esitetty tilinpäätöksen Hallinto- ja ohjausjärjestelmän esittelyn yhteydessä.

M€	**2016**	2015
Liiketoimet osakkuusyhtiöiden kanssa		
Jatkuvat toiminnot		
Ostot	**1,9**	1,9
Saamiset ja velat kauden lopussa		
Lainasaamiset	**-**	0,3
Ostovelat ja muut velat	**0,1**	0,1

Osakkeet ja osuudet

Tytäryhtiöt

Nimi	Valtio ja kotipaikka
Uponor Beteiligungs GmbH	Saksa, Hassfurt
Uponor GmbH	Saksa, Hassfurt
Uponor S.A.R.L.	Ranska, Saint-Quentin-Fallavier
Uponor S.r.l.	Italia, Badia Polesine
Uponor Holding GmbH	Saksa, Hassfurt
Zent-Frenger GmbH	Saksa, Heppenheim
KaMo Verteilersysteme GmbH	Saksa, Ehingen
Morlok Betriebsgesellschaft mbH	Saksa, Ehingen
KaMo Frischwarmwassersysteme Gmbh	Saksa, Ehingen
Delta Systemtechnik GmbH (95 % Uponor Holding GmbH, 5 % KaMo Frischwarmwassersysteme GmbH)	Saksa, Celle
Uponor Hispania, S.A.U.	Espanja, Móstoles
Uponor A/S	Tanska, Brøndby
Uponor Eesti Oü	Viro, Tallinna
Uponor Suomi Oy	Suomi, Lahti
Uponor Business Solutions Oy	Suomi, Vantaa
UWater Oy	Suomi, Tampere
Uponor Asia Oy	Suomi, Helsinki
Uponor Korea Co., Ltd.	Korea, Kyungki-do
Uponor (China) Plumbing Systems Co., Ltd.	Kiina, Taicang
Uponor Hong Kong Ltd	Hongkong
Uponor Kft. (Uponor Épuletgépészeti Korlátolt Felelösségu Társaság)	Unkari, Budapest
SIA Uponor Latvia	Latvia, Riika
UAB Uponor	Liettua, Vilna
Uponor, s.r.o.	Tšekki, Praha
Uponor AS	Norja, Vestby
Uponor Sp. z o.o.	Puola, Plonie
Uponor Portugal - Sistemas para Fluidos, Lda.	Portugali, V.N. Gaia
Uponor AG	Sveitsi, Pfungen
JSC "Uponor Rus"	Venäjä, Moskova
Uponor Innovation AB	Ruotsi, Borås
Uponor AB	Ruotsi, Virsbo
Uponor Vertriebs GmbH	Itävalta, Guntramsdorf
Uponor Limited	Englanti, Lutterworth
Uponor Building Energy Limited	Englanti, Skelmanthorpe
UPONOR, s.r.o.	Slovakia, Bratislava
Uponor NA Holding, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor NA Asset Leasing, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor NA Investment LLC	Yhdysvallat, Delaware
Uponor North America, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Tulsa Pipe Plant, Inc. (*)	Yhdysvallat, Delaware
Hot Water Systems North America, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor Ltd	Kanada, Saskatchewan
Radiant Technology, Inc.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor, Inc.	Yhdysvallat, Illinois
Uponor Innovations, LLC	Yhdysvallat, Delaware
Uponor Trading (Beijing) Co., Ltd.	Kiina, Beijing
Uponor Romania S.R.L.	Romania, Bucharest
Uponor Insurance Limited	Guernsey
Uponor Pty Ltd	Australia, Sydney
Uponor Infra Oy (55,3 % Uponor Oyj, 44,7 % KWH-yhtymä Oy)	Suomi, Helsinki
Jita Oy	Suomi, Virrat
Uponor Infra AB	Ruotsi, Virsbo
Uponor Infra A/S	Tanska, Holbæk
Uponor Infra AS	Norja, Vestby
Uponor Infra Ltd.	Kanada, Mississauga
Uponor Infra Holding Corp.	Yhdysvallat, Delaware
Uponor Infra Corp.	Yhdysvallat, California
Uponor Infra Tech GmbH	Saksa, Fulda
Uponor Infra Limited	Englanti, Milton Keynes
Uponor Infra Sp. z o.o.	Puola, Varsova
Uponor Infra Oü	Viro, Tartto
Koy Tuusulan Pakkasraitti 12	Suomi, Tuusula
KWH Pipe (Malaysia) Sdn. Bhd. (*)	Malesia, Kuala Lumpur
KWH Pipe Holdings (L) Ltd.	Malesia, Labuan
KWH Pipe (India) Ltd. (76 % KWH Pipe Holdings (L) Ltd., 24 % Uponor Infra Oy) (*)	Intia, Mumbai
Uponor Infra Fintherm a.s.	Tšekki, Praha
KWH Pipe Espana SA (*)	Espanja, Madrid
KWH Pipe (Portugal) Tubos Lda. (*)	Portugali, Palmela

Osakkuusyhtiöt ja yhteisyritykset

Nimi	Valtio ja kotipaikka
Punitec GmbH & Co. KG (36 %)	Saksa, Gochsheim
Punitec Verwaltungs GmbH (36 %)	Saksa, Gochsheim
Uponor Middle East S.A.L. (Off Shore) (50 %) (*)	Libanon, Beirut
Phyn Oy (37,5 %)	Suomi, Helsinki
Phyn LLC (37,5 %)	Yhdysvallat, Delaware

(*) Lepäävä yhtiö

34. Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Tilinpäätöspäivän jälkeen konsernissa ei ole ollut merkittäviä tapahtumia.

Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)

Emoyhtiön tuloslaskelma

M€	Liite	2016	%	2015	%
Liikevaihto	2	**12,3**	**100,0**	26,5	100,0
Henkilöstökulut	4	**6,7**	**54,9**	6,4	24,2
Poistot ja arvonalentumiset	5	**0,2**	**1,4**	0,2	0,8
Liiketoiminnan muut kulut	3	**11,5**	**93,5**	27,5	103,7
Liiketappio		**-6,1**	**-49,8**	-7,6	-28,7
Rahoitustuotot ja -kulut	6	**32,5**	**265,5**	68,7	258,9
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		**26,4**	**215,7**	61,1	230,2
Tilinpäätössiirrot	7	**14,1**	**115,1**	7,6	28,5
Tuloverot	8	**-1,7**	**-13,5**	0,0	0,0
Tilikauden voitto		**38,9**	**317,4**	68,7	258,7

Emoyhtiön tase

M€	Liite	31.12.2016	31.12.2015
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		**0,3**	0,3
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	9	**0,3**	0,3
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto		**0,1**	0,1
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	9	**0,1**	0,1
Sijoitukset			
Konserniyhtiöosakkeet		**305,5**	285,0
Osakkuusyhtiöosakkeet		**1,6**	-
Muut osakkeet ja osuudet		**0,0**	0,0
Lainasaamiset		**225,9**	94,6
Sijoitukset yhteensä	10	**533,0**	379,7
Pysyvät vastaavat yhteensä		**533,4**	380,1
Vaihtuvat vastaavat			
Pitkäaikaiset saamiset			
Laskennalliset verosaamiset		**0,4**	0,5
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	11	**0,4**	0,5
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset		**3,2**	3,8
Lainasaamiset		**7,3**	99,1
Siirtosaamiset		**1,0**	0,9
Muut saamiset		**60,0**	34,3
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	12	**71,6**	138,2
Rahat ja pankkisaamiset		**3,6**	32,6
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		**75,5**	171,2
Vastaavaa yhteensä		**608,9**	551,3

M€	Liite	31.12.2016	31.12.2015
Vastattavaa			
Oma pääoma			
Osakepääoma		**146,4**	146,4
Ylikurssirahasto		**50,2**	50,2
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		**0,1**	0,1
Edellisten tilikausien voitto		**103,6**	67,0
Tilikauden tulos		**38,9**	68,7
Oma pääoma yhteensä	13	**339,2**	332,3
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Poistoero		**0,2**	0,2
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä		**0,2**	0,2
Pakolliset varaukset	14	**1,8**	2,5
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Joukkovelkakirjalainat		**80,0**	80,0
Lainat rahoituslaitoksilta		**70,0**	-
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	15	**150,0**	80,0
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Joukkovelkakirjalainat		**0,0**	20,0
Ostovelat		**1,4**	3,2
Siirtovelat		**4,2**	3,1
Muut lyhytaikaiset velat		**112,2**	110,0
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	16	**117,8**	136,3
Vieras pääoma yhteensä		**267,8**	216,3
Vastattavaa yhteensä		**608,9**	551,3

Emoyhtiön rahoituslaskelma

M€	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Liikevoitto / -tappio	**-6,1**	-7,6
Suunnitelman mukaiset poistot	**0,2**	0,2
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	**-0,8**	0,0
Maksetut verot	**0,0**	-
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	**-6,7**	-7,4
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä		
Lyhytaikaisten saamisten lisäys (-) / vähennys (+)	**-18,1**	-9,7
Lyhytaikaisten velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	**3,1**	-33,1
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä	**-15,0**	-42,8
Saadut osingot liiketoiminnasta	**29,9**	82,3
Saadut konserniavustukset liiketoiminnasta	**7,6**	9,1
Liiketoiminnan rahavirta	**15,8**	41,2
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	**-0,1**	-0,1
Investoinnit muihin sijoituksiin	**-1,6**	-
Luovutustulot muista sijoituksista	**0,0**	-
Myönnetyt lainat	**-65,0**	-51,5
Lainasaamisten takaisinmaksut	**10,6**	8,1
Muutokset tytäryhtiöosakkeiden investoinneissa	**-4,6**	-2,2
Osakemyynnit ja tytäryhtiöiden purkutulokset	**0,1**	-
Saadut korot investoinneista	**5,9**	3,4
Saadut osingot investoinneista	**0,0**	0,0
Investointien rahavirta	**-54,7**	-42,3
Rahavirta ennen rahoitusta	**-38,9**	-1,1
Rahoituksen rahavirta		
Lainojen nostot	**95,0**	26,0
Lainojen takaisinmaksut	**-45,0**	-26,0
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	**-5,7**	19,8
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	**-2,1**	-2,1
Maksetut osingot ja muu voitonjako	**-32,2**	-30,7
Rahoituksen rahavirta	**10,0**	-13,0
Rahavarojen muutos lisäys (+) / vähennys (-)	**-29,0**	-14,1
Rahavarat 1.1.	**32,6**	46,7
Rahavarat 31.12.	**3,6**	32,6
Muutos taseen mukaan	**-29,0**	-14,1

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu noudattaen Suomen kirjanpitolainsäädäntöä. Uponor-konsernin tilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti, ja emoyhtiö noudattaa konsernin laadintaperiaatteita aina kun se on ollut mahdollista. Alla on esitetty lähinnä ne laadintaperiaatteet, joissa käytäntö poikkeaa konsernin periaatteista. Muilta osin noudatetaan konsernin laadintaperiaatteita.

Liikevaihto

Emoyhtiön liiketoiminta koostuu konsernitoiminnoista ja liikevaihto palveluveloituksista konserniyhtiöiltä.

Lainan liikkeeseenlaskukulut

Lainan liikkeeseenlaskukulut on jaksotettu lineaarisesti vaihtuviin vastaaviin.

Eläkejärjestelyt

Yhtiön eläkevastuut on hoidettu eläkevakuutusyhtiöissä. Eläke-eduista aiheutuneet kustannukset kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jolla vastaava työsuoritus on tapahtunut.

Rahoitusvarat, rahoitusvelat ja johdannaissopimukset

Johdannaisinstrumentit on arvostettu markkinaehtoisesti käypään arvoon. Arvonmuutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti rahoituseriin. Emoyhtiön kirjanpidossa ei sovelleta suojauslaskentaa. Muutoin johdannaissopimusten arvostusmenetelmistä on kerrottu konsernin laadintaperiaatteissa. Johdannaisten käyvät arvot johdannaislajeittain on esitetty kohdassa liitetieto 18. Johdannaislajien tuloslaskelmaan kirjatut arvonmuutokset on esitetty kohdassa Liitetieto 6. Johdannaisten käytöstä on kerrottu konsernin kohdassa Liitetieto 28.

Vuokrasopimukset

Kaikki leasingmaksut on käsitelty vuokrakuluina.

2. Liikevaihto

M€	2016	2015
Palvelutuotot		
- Konserniyhtiöt	**12,3**	26,5
Yhteensä	**12,3**	26,5

3. Liiketoiminnan muut kulut

M€	2016	2015
Liiketoiminnan muut kulut		
Matkakulut	**0,5**	1,3
Ostetut palvelut	**2,9**	12,2
Muut	**8,0**	14,0
Yhteensä	**11,5**	27,5

M€	2016	2015
Tilintarkastajan palkkiot		
- Tilintarkastuspalkkiot	**0,1**	0,1
- Veroneuvonta	**0,0**	0,0
- Muut palvelut	**-**	0,0

4. Henkilöstökulut

M€	2016	2015
Palkat ja palkkiot	**5,7**	5,5
Eläkekulut	**0,7**	0,6
Henkilösivukulut	**0,3**	0,3
Yhteensä	**6,7**	6,4
Yhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin		
Toimihenkilöitä	**47**	44
Johdon palkat ja palkkiot T€ *)		
Toimitusjohtaja	**820,9**	842,3
Hallitus	**378,6**	378,6
Yhteensä	**1 199,5**	1 220,9

*) erittelyt henkilöittäin on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

Rahalainat yhtiön johdolle

Yhtiön toimitusjohtajalla ja hallituksen jäsenillä ei ollut 31.12.2016 rahalainaa yhtiöltä tai sen tytäryhtiöiltä.

Toimitusjohtajan eläkesitoumukset

Toimitusjohtaja jää eläkkeelle työeläkelain (TyEL) mukaisesti, mutta yhtiö voi yhdessä toimitusjohtajan kanssa sopia, että toimitusjohtaja jää eläkkeelle 63-vuotiaana. Toimitusjohtajan eläke karttuu työeläkelain (TyeL) mukaisesti.

Lakisääteisen eläkkeen lisäksi yhtiö on ottanut toimitusjohtajalle maksuperusteisen eläkevakuutuksen, johon yhtiö maksoi 40 000 euroa vuonna 2016. Yhtiö on lisäksi päättänyt kapitalisaatio-eläkejärjestelystä toimitusjohtajalle, mistä yhtiö on maksanut 40 000 euroa vuonna 2016. Yhtiön hallitus hyväksyi 12.12.2016 toimitusjohtajan kapitalisaatio-eläkejärjestelyyn 10 000 euron korotuksen, jolloin yhtiön maksu vuonna 2017 on 50 000 euroa.

5. Poistot

M€	**2016**	2015
Aineettomat hyödykkeet	**0,1**	0,1
Aineelliset hyödykkeet	**0,1**	0,1
Yhteensä	**0,2**	0,2

6. Rahoitustuotot- ja kulut

M€	**2016**	2015
Korkotuotot	**0,1**	0,8
Korkotuotot tytäryhtiöiltä	**7,1**	3,9
Korkotuotot omistusyhteysyrityksiltä	**-**	0,0
Osinkotuotot	**0,0**	0,0
Osinkotuotot tytäryhtiöiltä	**29,9**	82,3
Korkokulut	**-4,1**	-8,2
Korkokulut tytäryhtiöille	**0,0**	-0,1
Muut rahoituskulut	**-0,1**	-0,1
Muut rahoitustuotot	**0,1**	0,0
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	**-**	-8,3
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksistä	**-**	0,0
Voitot ja tappiot johdannaisista		
Toteutuneet	**-4,3**	-0,1
Toteutumattomat	**0,7**	-0,2
Kurssierot		
Toteutuneet	**-1,4**	-1,2
Toteutumattomat	**4,5**	-0,2
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	**32,5**	68,7

7. Tilinpäätössiirrot

M€	**2016**	2015
Poistoeron muutos	**0,0**	0,0
Konserniavustukset	**14,1**	7,6
Yhteensä	**14,1**	7,6

8. Tuloverot

M€	**2016**	2015
Tilikaudelta	**-1,5**	-
Laskennallisen verovelan muutos	**-0,2**	0,0
Yhteensä	**-1,7**	0,0

9. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

2016 M€	Aineettomat oikeudet	Koneet ja kalusto	**Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet**
Hankintameno 1.1.	2,8	0,5	**3,3**
Lisäykset	0,1	0,0	**0,1**
Hankintameno 31.12.	2,9	0,5	**3,4**
Kertyneet poistot 1.1.	2,5	0,4	**2,9**
Tilikauden poisto	0,1	0,1	**0,2**
Kertyneet poistot 31.12.	2,6	0,5	**3,1**
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,3	0,1	**0,4**

2015 M€	Aineettomat oikeudet	Koneet ja kalusto	**Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet**
Hankintameno 1.1.	2,8	0,5	**3,3**
Lisäykset	0,0	0,0	**0,0**
Hankintameno 31.12.	2,8	0,5	**3,3**
Kertyneet poistot 1.1.	2,4	0,3	**2,7**
Tilikauden poisto	0,1	0,1	**0,2**
Kertyneet poistot 31.12.	2,5	0,4	**2,9**
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,3	0,1	**0,4**

10. Sijoitukset

M€	2016	2015
Konserniyhtiöosakkeet kirjanpitoarvo 1.1.	**285,0**	283,0
Lisäykset	**20,4**	10,3
Vähennykset	**-**	0,9
Konserniyhtiöosakkeet hankintameno 31.12.	**305,5**	292,4
Arvonalentumiset	**-**	7,4
Konserniyhtiöosakkeet kirjanpitoarvo 31.12.	**305,5**	285,0
Osakkuusyhtiöt 1.1.	**0,0**	0,0
Lisäykset	**1,6**	-
Osakkuusyhtiöt 31.12.	**1,6**	0,0
Muut osakkeet ja osuudet 1.1.	**0,0**	0,0
Vähennykset	**0,0**	-
Muut osakkeet ja osuudet 31.12.	**0,0**	0,0
Lainasaamiset		
- Konserniyhtiöt	**220,6**	89,3
- Pääomalaina	**5,0**	5,0
- Muut	**0,3**	0,3
Lainasaamiset yhteensä	**225,9**	94,6
Yhteensä	**533,0**	379,7

Vuoden 2015 arvonalentumiset liittyivät Uponor Ltd:n ja Cork Pipe Plant Ltd:n osakkeisiin.

11. Pitkäaikaiset saamiset

M€	2016	2015
Laskennalliset verosaamiset	**0,4**	0,5
Yhteensä	**0,4**	0,5

Laskennallinen verosaaminen on kirjattu taseen pakollisista varauksista. Laskennalliset verosaamiset sisältävät lyhytaikaisia verosaamisia yhteensä 0,09 miljoonaa euroa.

12. Lyhytaikaiset saamiset

M€	2016	2015
Konserniyhtiöiltä		
- myyntisaamiset	**3,2**	3,8
- lainasaamiset	**7,3**	98,8
- siirtosaamiset	**0,6**	0,1
- muut saamiset	**57,6**	30,9
Yhteensä	**68,7**	133,6
Omistusyhteysyrityksiltä		
- lainasaamiset	**-**	0,3
Muilta		
- myyntisaamiset	**0,0**	0,0
- siirtosaamiset	**0,4**	0,8
- muut saamiset	**2,4**	3,4
Yhteensä	**2,8**	4,2
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	**71,6**	138,2
Siirtosaamiset		
Korkotuotot	**0,6**	0,1
Verot	**0,1**	0,1
Muut	**0,3**	0,7
Yhteensä	**1,0**	0,9

13. Oman pääoman muutokset

M€	2016	2015
Sidottu oma pääoma		
Osakepääoma 1.1.	**146,4**	146,4
Osakepääoma 31.12.	**146,4**	146,4
Ylikurssirahasto 1.1.	**50,2**	50,2
Ylikurssirahasto 31.12.	**50,2**	50,2
Sidottu oma pääoma yhteensä	**196,6**	196,6
Vapaa oma pääoma		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	**0,1**	0,1
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	**0,1**	0,1
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	**135,6**	97,4
Osingonjako	**-32,2**	-30,7
Omat osakkeet	**0,2**	0,3
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	**103,6**	67,0
Tilikauden voitto	**38,9**	68,7
Vapaa oma pääoma yhteensä	**142,6**	135,7
Oma pääoma 31.12.	**339,2**	332,3
Jakokelpoiset varat		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	**0,1**	0,1
Edellisten tilikausien voitto	**104,2**	67,7
Tilikauden voitto	**38,9**	68,7
Omat osakkeet	**-0,5**	-0,7
Jakokelpoiset varat 31.12.	**142,6**	135,7

14. Pakolliset varaukset

M€	2016	2015
Eläkevastuu	-	0,0
Ympäristövaraus	1,8	2,5
Yhteensä	1,8	2,5

15. Pitkäaikainen vieras pääoma

M€	2016	2015
Joukkovelkakirjalainat	80,0	80,0
Lainat rahoituslaitoksilta	70,0	-
Yhteensä	150,0	80,0

Pitkäaikaisten korollisten velkojen erääntymisajat

M€	2018	2020	2021
Joukkovelkakirjalainat	80,0		
Lainat rahoituslaitoksilta		50,0	20,0
Yhteensä	80,0	50,0	20,0

16. Lyhytaikainen vieras pääoma

M€	2016	2015
Konserniyhtiöiltä		
- ostovelat	0,1	2,3
- siirtovelat	-	0,0
- muut lyhytaikaiset velat	107,8	104,8
Yhteensä	107,9	107,1
Muilta		
- joukkovelkakirjalainat	-	20,0
- ostovelat	1,3	1,0
- siirtovelat	4,2	3,1
- muut lyhytaikaiset velat	4,4	5,1
Yhteensä	9,9	29,2
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	117,8	136,3
Siirtovelat		
Henkilökulut	1,1	0,8
Bonukset	0,8	0,8
Verot	1,6	0,1
Korot	0,3	0,2
Muut	0,4	1,2
Yhteensä	4,2	3,1

17. Vastuusitoumukset

M€	2016	2015
Konserniyritysten puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	53,5	29,9
Takaukset	53,5	29,9
Käyttöleasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	0,2	0,2
Myöhemmin maksettavat	0,1	0,2
Leasingvastuut yhteensä	0,3	0,4

Emoyhtiöllä on toimitiloistaan määräaikainen 10 vuoden vuokrasopimus. Vuokra-aika alkoi 1.3.2013.

Vuokravastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	0,6	0,6
Myöhemmin maksettavat	3,1	3,7
Vuokravastuut yhteensä	3,7	4,3
Yhteensä	57,5	34,6

Lisäksi emoyhtiö on antanut tytäryhtiöidensä puolesta letter of comfort -tyyppisiä sitoumuksia, jotka eivät sisälly edellämainittuihin lukuihin.

18. Johdannaissopimukset

M€	2016	2015
	Nimellisarvot	
Korkojohdannaiset:		
Koronvaihtosopimukset	50,0	61,0
Korko-optiot	20,0	-
	Käyvät arvot	
Korkojohdannaiset:		
Koronvaihtosopimukset	-1,5	-2,4
Korko-optiot	0,1	-
	Nimellisarvot	
Valuuttajohdannaiset:		
Termiinisopimukset	187,7	230,0
Konsernin sisäiset termiinisopimukset	102,0	89,4
Hyödykejohdannaiset:		
Sähköjohdannaiset	5,8	5,0
Energia (MWh)	210 250	149 100
	Käyvät arvot	
Valuuttajohdannaiset:		
Termiinisopimukset	-0,6	0,6
Konsernin sisäiset termiinisopimukset	0,9	-1,1
Hyödykejohdannaiset:		
Sähköjohdannaiset	-0,2	-1,8

Tilintarkastuskertomus

Uponor Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Uponor Oyj:n (y-tunnus 0148731-6) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka	Miten seikka on huomioitu tilintarkastuksessa
Uudelleenjärjestelyt ja varaukset	
Katso liitetieto 23 tilinpäätöksessä. Varausten määrä Uponor Oyj:n konsernitilinpäätöksessä on EUR 28,8 miljoonaa. Vuonna 2015 Uponor ilmoitti aloittavansa Euroopan segmenttejä koskevan uudelleenjärjestelyohjelman, joka on ollut käynnissä vuoden 2016 aikana. Varausten sekä uudelleenjärjestelyihin liittyvien kulujen ja arvonalentumisten kirjaaminen edellyttää johdon harkintaa siitä, milloin ja minkä suuruisina kyseiset tapahtumat tai rahavirrat toteutuvat ja miten yhtiö on sitoutunut näiden toteuttamiseen.	Tarkastuksemme yhteydessä olemme muun muassa arvioineet johdon tekemien arvioiden asianmukaisuutta. Olemme arvioineet myös, sisältävätkö varaukset kaikki olennaiset erät käymällä läpi hallituksen kokousten pöytäkirjat sekä käymällä keskusteluja Uponor konsernin lakiasiainjohtajan kanssa. Lisäksi olemme pyytäneet tarvittaessa vahvistuksia ulkopuolisilta asianajajilta. Olemme arvioineet myös varauksista annettuja liitetietoja.
Verot	
Katso liitetiedot 9, 16, 21 ja 26 tilinpäätöksessä. Uponor toimii useissa maissa, ja kansainvälisen veroympäristön monimutkaisuus ja jatkuva kehitys vaatii johdon harkintaa veroasioiden sekä mahdollisten epävarmojen veropositioiden kirjaamisen ja esittämisen osalta. Kuten tilinpäätöksessä on kuvattu, Uponor Oyj ja sen tytäryhtiö Uponor Business Solutions Oy maksoivat vuoden 2012 alussa EUR 15 miljoonaa veroja, veronkorotuksia ja viivemaksuja perustuen verovuosien 2005–2009 jälkiverotus- ja verotuksen oikaisupäätöksiin. Uponor on pyytänyt valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä käynnistänyt prosessin mahdollisen kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi. Verotettavan tulon lisäyksestä aiheutunut tulovero EUR 9,6 miljoonaa on kirjattu saamiseksi tilinpäätökseen. Veronkorotus ja viivekorot on kirjattu kuluksi vuonna 2011.	Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen kannalta merkittävät veroasiat Uponorin merkittävissä toimintamaissa. Olemme selvittäneet mahdollisten merkittävien verotarkastusten ja verovalitusten tilanteen. Olemme pyytäneet Uponorin ulkopuolisilta neuvonantajilta kirjallisen kuvauksen ja näkemyksen merkittävien valitusten tilanteesta. Tarkastustyötämme tukivat Deloitten veroasiantuntijat merkittävää harkintaa vaativien veropositioiden osalta. Olemme arvioineet johdon käyttämiä olettamuksia sekä sitä, perustuvatko merkittävät johdon arviot ja kirjaukset ulkopuolisten asiantuntijoiden näkemykseen. Olemme arvioineet myös johdon avoimista verovalituksista antamia liitetietoja.

Tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka	Miten seikka on huomioitu tilintarkastuksessa
Liikearvon arvonalentumistestaus	
Katso liitetieto 11 tilinpäätöksessä. Liikearvon määrä on konsernitaseessa EUR 93,7 miljoonaa. Johto arvioi liikearvon arvonaletumistarvetta vuosittain. Johdon laatiman arvonalentumistestauksen perusteella, johto ei ole nähnyt tarvetta arvonalentumiskirjaukselle. Arvonalentumistestauksiin liittyy merkittäviä johdon arvioita tulevaan liiketoiminnan kehitykseen kassavirtoihin ja diskonttokorkoon liittyen. Merkittävimmät tekijät johdon arvioissa ovat myynti, bruttokateprosentti ja diskonttokorko. Kuten liitetiedossa 11 on selostettu, johto katsoo, että Uponor Infran liikearvo on herkempi liikearvon arvonalentumisriskille. Uponor Infraan liittyvän liikearvon määrä taseessa on EUR 17,1 miljoonaa.	Tarkastuksessamme olemme arvioineet johdon tekemään arvonalentumistestaukseen liittyviä merkittäviä olettamia kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön osalta. • Olemme verranneet kasvu- ja kannattavuusolettamia historialliseen kehitykseen verrattuna. • Olemme verranneet laskelmissa käytettyjä arvioita vahvistettuihin budjetteihin ja strategisiin suunnitelmiin. • Olemme verranneet käytettyjä diskonttokorkoja ulkopuolisista lähteistä saatuun tietoon. • Olemme testanneet arvonalentumistestauslaskelman laskentateknistä asianmukaisuutta. Olemme arvioineet myös arvonalentumistestauksesta annettuja liitetietoja.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksen. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastuksessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen voitonjakoehdotus on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Vantaalla, 13. helmikuuta 2017

Deloitte & Touche Oy
Tilintarkastusyhteisö

Jukka Vattulainen
KHT

Vuosineljännestiedot

	2016				2015			
	10–12	**7–9**	**4–6**	**1–3**	10–12	7–9	4–6	1–3
Jatkuvat toiminnot								
Liikevaihto, M€	**268,9**	**284,1**	**299,5**	**246,9**	262	274,1	277,6	237,1
- Talotekniikka – Eurooppa	**125,8**	**127,3**	**134,8**	**123,0**	114,3	121,2	119	112,6
- Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	**77,2**	**77,5**	**80,2**	**70,7**	74	75,1	69,8	56,9
- Talotekniikka – Pohjois-Amerikka, $	**82,7**	**86,3**	**90,0**	**78,2**	80,2	83,6	77,6	63,2
- Uponor Infra	**67,2**	**80,9**	**85,8**	**54,1**	75	79	89,7	68,3
Bruttokate, M€	**85,9**	**96,8**	**105,5**	**87,8**	91,4	95	98,6	85,2
- Bruttokate, %	**32,0**	**34,1**	**35,2**	**35,5**	34,9	34,7	35,5	35,9
Liikevoitto, M€	**7,5**	**25,1**	**26,5**	**11,9**	14	23,6	22,5	11,3
- Talotekniikka – Eurooppa	**1,6**	**10,8**	**8,3**	**4,9**	3,3	8,4	6,2	6,1
- Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	**11,9**	**12,4**	**14,6**	**11,1**	12,2	15,7	15	8,1
- Talotekniikka – Pohjois-Amerikka, $	**12,7**	**13,8**	**16,3**	**12,3**	13,1	17,5	16,8	8,9
- Uponor Infra	**-5,0**	**2,7**	**5,1**	**-3,6**	-1,2	-0,3	3	-1,3
- Muut	**-0,7**	**-0,2**	**-1,0**	**-0,7**	-0,9	-0,2	-1,4	-1,3
Liikevoitto, % liikevaihdosta	**2,8**	**8,8**	**8,8**	**4,8**	5,3	8,6	8,1	4,8
- Talotekniikka – Eurooppa	**1,2**	**8,5**	**6,1**	**4,0**	2,9	6,9	5,2	5,4
- Talotekniikka – Pohjois-Amerikka	**15,4**	**16,0**	**18,2**	**15,7**	16,4	20,9	21,5	14,1
- Uponor Infra	**-7,4**	**3,3**	**6,0**	**-6,7**	-1,5	-0,4	3	-0,2
Kauden tulos, M€	**5,9**	**14,8**	**15,4**	**5,9**	4,4	15,4	13,3	4
Taseen loppusumma, M€	**767,5**	**803,7**	**792,5**	**748,7**	707,8	740	716,8	692,5
Tulos/osake, €	**0,11**	**0,19**	**0,19**	**0,09**	0,07	0,21	0,17	0,06
Oma pääoma/osake, €	**3,60**	**3,41**	**3,22**	**3,01**	3,39	3,26	3,08	2,96
Markkina-arvo, M€	**1 208,6**	**1 206,5**	**1 038,1**	**934,1**	995,6	851,4	989,0	1 153,0
Sijoitetun pääoman tuotto, % (p.a.)	**14,1**	**16,9**	**15,3**	**8,9**	15,5	17,3	14,0	7,2
Korollinen nettovelka kauden lopussa, M€	**159,5**	**177,5**	**175,1**	**176,5**	91,3	114,8	138,8	130,9
Velkaantumisaste, %	**48,8**	**56,6**	**58,5**	**62,4**	29,3	37,9	47,8	46,7
Velkaantumisaste, %, rullaava, neljä vuosineljännestä	**56,7**	**51,8**	**47,1**	**44,3**	40,4	40,0	41,0	43,2
Bruttoinvestoinnit, M€	**21,0**	**14,0**	**10,4**	**5,3**	19,7	11,9	10,4	8,1
- % liikevaihdosta	**7,8**	**4,9**	**3,5**	**2,1**	7,5	4,3	3,7	3,4

Uponoria seuraavat analyytikot

Carnegie Investment Bank AB
Tommy Ilmoni

Danske Bank Oyj
Ari Järvinen

Handelsbanken
Mika Karppinen

Inderes Oy
Petri Aho

Nordea Bank Finland Oyj
Johannes Grasberger

Pohjola Pankki Oyj
Matias Rautionmaa

SEB Equities
Anssi Kiviniemi

Katso tarkemmat yhteystiedot sijoittajasivuiltamme http://sijoittajat.uponor.fi

Uponor ei vastaa esitetyistä arvioista.

Uponor IR -mobiilisovellus

Seuraa Uponorin osakekursseja, IR-tapahtumia, avainlukuja, suorituskykyä pörssissä, pörssitiedotteita, vuosikertomuksia ja osavuosikatsauksia helposti tien päällä.

- Helppokäyttöinen
- Toimii myös offline-tilassa
- Saatavilla 17:ta eri kielellä

Sovellus on ladattavissa iPhonelle ja iPadille, sekä Android laitteisiin alla olevista linkeistä.

Available on the App Store
www.appstore.com

ANDROID APP ON Google play
play.google.com

Ulkoasu ja taitto: Innocorp Oy

Uponor Oyj
Äyritie 20
PL 37
01511 Vantaa

P 020 129 211
F 020 129 2841
W www.uponor.fi